

Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem ——— 2019

Česká národní banka — Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem — 2019

Předmluva

Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem informuje o dohledových činnostech České národní banky realizovaných v loňském roce, včetně dohledu nad dodržováním povinností stanovených zákonem o ochraně spotřebitele. Zpráva dále informuje o licenčních a sankčních řízeních, změnách v české a evropské legislativě regulující finanční trh a aktivitách ČNB v oblasti mezinárodní spolupráce orgánů dohledu nad finančním trhem.

Česká národní banka na základě pravomocí, které jí svěřují zákony České republiky, pečuje jako integrovaný orgán regulace a dohledu nad finančním trhem o stabilitu finančního systému a bezpečný a plynulý rozvoj finančního trhu České republiky. Role integrovaného orgánu dohledu zahrnuje zejména dohled na dálku i kontroly na místě u subjektů finančního trhu, které podléhají výkonu dohledu ČNB dle platné regulace, dohlížení na postupy prováděné těmito subjekty v praxi, jakož i výkon dohledu nad infrastrukturou kapitálového trhu. Mezi dohledové aktivity ČNB patří rovněž licenční, schvalovací a povolovací činnosti, a to včetně formulací doporučení pro dohlížené subjekty, a dále stanovování nápravných opatření a uplatňování sankcí. Nedílnou součástí výkonu dohledu ČNB je také shromažďování, zpracovávání a vyhodnocování informací, jež slouží k podpoře dohledu a k informování veřejnosti o stavu a vývoji finančního trhu České republiky.

ČNB ke konci roku 2019 vykonávala dohled nad 24 tuzemskými bankami, včetně pěti stavebních spořitelen, a devíti družstevními záložnami. V omezeném rozsahu ČNB dohlížela také na 25 poboček zahraničních bank. Tuzemský **bankovní sektor** byl v roce 2019 stabilní. Bilanční suma sektoru během roku narostla o 3,6 % na úroveň 7,5 bil. Kč, přičemž kumulovaný čistý zisk sektoru meziročně výrazně vzrostl o 11,6 % na hodnotu 90,9 mld. Kč. Celkový kapitálový poměr tuzemských bank ke konci roku 2019 dosáhl výše 21,3 %, a sektor tak byl dobře kapitalizován. Z pohledu vývoje kvality úvěrového portfolia bankovních subjektů pokračoval příznivý trend, kdy podíl nevýkonných klientských expozic na celkových klientských expozicích dále mírně poklesl až na úroveň 2,6 %. ČR se tak nadále řadí mezi členské státy EU s nejnižšími hodnotami tohoto ukazatele.

Ke konci roku 2019 ČNB rovněž vykonávala dohled nad 25 tuzemskými pojišťovnami a jednou zajišťovnou. Ve stanoveném rozsahu dále dohlížela na činnost 20 poboček zahraničních pojišťoven a na činnost České kanceláře pojistitelů a Exportní garanční a pojišťovací společnosti. Vývoj **pojistného sektoru** byl do značné míry ovlivněn fúzemi, které byly v roce 2019 dokončeny. Zejména z tohoto důvodu celková aktiva pojišťoven (včetně zahraničních poboček) ke konci roku 2019 meziročně poklesla o 5,2 % na 466 mld. Kč, zatímco čistý zisk sektoru vzrostl o 4,4 mld. Kč na 18,4 mld. Kč. U hrubého předepsaného pojistného byl zaznamenán meziroční nárůst o 7,3 % na 167,1 mld. Kč. Poprvé od roku 2013 přitom meziročně vzrostl i předpis hrubého pojistného v životním pojištění. Použitelný kapitál tuzemských pojišťoven nadále významně převyšoval solventnostní požadavky stanovené regulací.

ČNB dále dohlížela na osm **penzijních společností**, které obhospodařovaly 30 účastnických a osm transformovaných fondů. Počet účastníků III. pilíře penzijního systému zůstal relativně stabilní. Aktiva penzijních fondů přitom meziročně narostla o bezmála 8 % na 507,7 mld. Kč a penzijní společnosti navýšily čistý zisk na 1,9 mld. Kč. V rámci výkonu dohledu nad **kapitálovým trhem** ČNB dohlížela na činnost 38 subjektů s povolením k činnosti obchodníka s cennými papíry, 35 investičních společností (včetně dvou poboček zahraniční investiční společnosti), 156 investičních fondů s právní osobností a 252 podílových fondů. ČNB také vykonávala dohled nad **držiteli povolení k činnosti směnárníka**, a to zejména formou četných kontrol na místě. ČNB též využívala své kapacity pro výkon dohledu nad platebními institucemi, institucemi a vydavateli elektronických peněz, poskytovateli platebních služeb malého rozsahu, investičními a pojišťovacími zprostředkovateli, zprostředkovateli a poskytovateli spotřebitelských úvěrů a zpracovateli tuzemských bankovek a mincí.

Nedílnou součástí výkonu dohledu ČNB představoval dohled nad dodržováním povinností stanovených zákonem o **ochraně spotřebitele**. Tyto aktivity se zaměřovaly zejména na prověřování možného používání nekalých obchodních praktik vůči spotřebitelům, plnění povinnosti subjektů finančního trhu jednat se spotřebitelem s odbornou péčí nebo odhalování případných nedostatků v oblasti informování spotřebitelů.

S výkonem dohledu rovněž úzce souvisí aktivity ČNB v oblasti regulace finančních trhů a mezinárodní spolupráce. V oblasti **regulace** se ČNB podílela na přípravě řady významných právních předpisů týkajících se tuzemského finančního trhu. V této souvislosti lze zmínit především zapojení ČNB do přípravy novely zákona o bankách a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, novely zákonů v oblasti regulace podnikání na kapitálovém trhu či novely zákona o směnářské činnosti. ČNB se rovněž podílela na přípravě zákona o distribuci pojištění a zajištění či legislativních návrhů na posílení odolnosti bankovního sektoru v EU.

V oblasti **mezinárodní spolupráce** se ČNB aktivně zapojovala do činnosti evropských i mezinárodních institucí působících v oblasti regulace finančních trhů a dohledu nad nimi. Česká národní banka je součástí Evropského systému dohledu nad finančním trhem a v jeho rámci spolupracuje s Evropskou radou pro systémová rizika a evropskými orgány dohledu nad finančním trhem (EBA, EIOPA, ESMA). Velký význam měla průběžná spolupráce s dalšími národními orgány dohledu zemí EU, která se uskutečňovala zejména v rámci kolegií orgánů dohledu nad bankovními a pojišťovacími skupinami.

Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem, kterou ČNB předkládá od roku 2006¹, je rozdělena do dvou hlavních částí, jejichž forma je však oproti předchozím letům odlišná. V části A jsou prezentovány zejména informace o vlastním výkonu dohledu ČNB v sektorovém členění. Tato stěžejní část rovněž obsahuje stručný přehled vývoje na domácím finančním trhu a vývoje regulačního rámce. Informuje také o hlavních aktivitách ČNB v oblasti mezinárodní dohledové spolupráce. Část B doplňuje zprávu o vybrané

¹ Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem za léta 2006 až 2018 jsou zveřejněny na webových stránkách ČNB (www.cnb.cz > Dohled a regulace > Souhrnné informace o finančním sektoru > Zprávy o dohledu nad finančním trhem).

statistické údaje, resp. přílohy vztahující se k oblasti regulace a dohledu nad finančním trhem.

Na závěr je třeba zdůraznit, že ČNB v rámci výkonu dohledu přizpůsobuje své dohledové priority aktuálním rizikům s dopadem na reálnou ekonomiku a finanční trhy, a to při zohlednění platného právního rámce. Ve vazbě na aktuální vývoj ČNB přijímá řadu opatření, v rámci dohledu na dálku provádí dohledové analýzy, komunikuje s dohlíženými subjekty i jednotlivými asociacemi a úzce spolupracuje s evropskými orgány dohledu. Předkládaná zpráva popisuje stav k 31. prosinci 2019.

V roce 2020 však významně poznamenává celý tuzemský finanční trh pandemie onemocnění COVID-19, která významně modifikuje dohledové priority ČNB. Jsme přesvědčeni, že vhodně nastavená koncepce dohledu podstatným způsobem přispěla k tomu, že tuzemský finanční sektor vstupuje do tohoto nejistého období ve velmi dobré kondici, s dobrým kapitálovým vybavením, s dostatečnou likviditou a jako relativně stabilní. S ohledem na závažnost aktuálního vývoje již ČNB přijala řadu opatření na zmírnění dopadů pandemie, včetně těch v oblasti výkonu dohledu. V návaznosti na vyhodnocení aktuální situace je v případě potřeby připravena adekvátně reagovat i dalšími opatřeními v rámci své dohledové činnosti. Dohledové priority a jednotlivá opatření přijatá v rámci výkonu dohledu v souvislosti s pandemií budou souhrnně popsány ve zprávě za rok 2020.²

Jménem České národní banky

Jiří Rusnok, guvernér

² Opatření přijatá ČNB v souvislosti s pandemií COVID-19 jsou průběžně uveřejňována na webových stránkách ČNB (www.cnb.cz > Úvod > O ČNB > ČNB versus koronavirus).

Obsah

PŘEHLED KLÍČOVÝCH AKTIVIT DOHLEDU V ROCE 2019	5
ČÁST A — DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM	7
I. STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2019	8
II. VÝVOJ REGULATORNÍHO RÁMCE	13
II.1 Vybrané regulatorní změny v roce 2019 v EU	13
II.2 Vybrané regulatorní změny v roce 2019 v ČR	15
II.3 Vybraná výkladová stanoviska a další sdělení ČNB v oblasti dohledu	17
III. DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM	19
III.1 Dohled nad úvěrovými institucemi	19
III.2 Dohled nad pojišťovnami	22
III.3 Dohled nad penzijními společnostmi a fondy	25
III.4 Dohled nad obchodníky s cennými papíry	26
III.5 Dohled nad investičními společnostmi a fondy	27
III.6 Emise cenných papírů a regulované trhy	28
III.7 Dohled nad poskytovateli platebních služeb a vydavateli elektronických peněz	30
III.8 Dohled nad poskytovateli spotřebitelského úvěru	31
III.9 Dohled nad distributory finančních produktů	31
III.10 Dohled nad směnárny	33
IV. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	34
ČÁST B — STATISTICKÁ ČÁST	37
I. ÚVĚROVÉ INSTITUCE	38
II. POJIŠŤOVNY	43
III. PENZIJNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY	46
IV. OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIŘY	48
V. INVESTIČNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY	49
VI. POČTY OSTATNÍCH SUBJEKTŮ FINANČNÍHO TRHU	51
VII. EMISE CENNÝCH PAPIŘŮ A REGULOVANÉ TRHY	53
VIII. SOUHRNNÉ INFORMACE O DOHLEDU	54
IX. REGULATORNÍ AKTIVITY ČNB V ROCE 2019	58
SEZNAM TABULEK	60
SEZNAM GRAFŮ	61
SEZNAM ZKRATEK	62

PŘEHLED KLÍČOVÝCH AKTIVIT DOHLEDU V ROCE 2019

ČNB na základě pravomoci, kterou jí svěřuje zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, plnila v roce 2019 úlohu integrovaného orgánu dohledu nad finančním trhem v ČR. V rámci této role zajišťovala kromě vlastního výkonu dohledu také další aktivity, mezi které patřily zejména licenční, schvalovací a povolovací činnosti, ukládání sankcí, stanovování opatření k nápravě zjištěných nedostatků, jakož i činnosti v oblasti regulace a aktivity v oblasti mezinárodní spolupráce.

Ke klíčovým činnostem v oblasti výkonu dohledu nad finančním trhem v roce 2019 patřily následující aktivity:

- V sektoru **úvěrových institucí** se výkon dohledu zaměřoval na posuzování kvality řídicího a kontrolního systému, zejména v oblastech řízení rizik, kvality úvěrových portfolií, dostatečnosti tvorby opravných položek (zejména v kontextu přechodu na účetní standard IFRS 9) a kapitálové přiměřenosti v kontextu celkové hospodářské situace úvěrových institucí. V souvislosti s pokračující digitalizací finančních služeb byla předmětem zvýšeného zájmu dohledu odolnost úvěrových institucí proti kybernetickým rizikům, a to jak v rámci kontrolní činnosti, tak prostřednictvím detailního hodnocení rizik IS/IT provedeného v rámci procesu přezkumu a vyhodnocení orgánem dohledu (SREP). Značnou pozornost věnovala ČNB posouzení účinnosti a efektivnosti opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a identifikaci rizik spojených s touto oblastí.
- ČNB dále provedla každoroční **zátěžové testy** pro vyhodnocení odolnosti domácího bankovního sektoru, které opět potvrdily jeho dobrou odolnost vůči případnému nepříznivému vývoji. V oblasti **odborné péče a ochrany spotřebitele** se ČNB zabývala především poskytováním informací klientům, komunikací s klienty, postupy při uzavírání a ukončování smluvních vztahů s klienty, procesy při vyžadování informací od klientů a v neposlední řadě proaktivním odhalováním nekalých obchodních praktik úvěrových institucí.
- V rámci výkonu dohledu v **pojistném sektoru** svou pozornost ČNB zaměřila na vyhodnocování rizikového profilu a jeho změn u dohlížených subjektů, vyhodnocování finanční situace a výkonnosti pojišťoven a monitorování jejich kapitálové a solventnostní pozice. Patřičnou pozornost věnovala též posuzování nastavení a kvality řídicího a kontrolního systému pojišťoven, a to včetně systému vnitřní kontroly v souvislosti s požadavky a povinnostmi danými novou regulací (zejm. směrnici IDD³, nařízením PRIIP⁴ a jejich prováděcími předpisy), jež významně zvyšují nároky na jednání s odbornou péčí a ochranu spotřebitele a na tvorbu a distribuci pojistných produktů (produktové řízení).
- V roce 2019 se též uskutečnilo další kolo **zátěžových testů** vybraných pojišťoven, které potvrdilo dostatečnou odolnost sektoru vůči případnému negativnímu vývoji makroekonomického a finančního prostředí. V oblasti **odborné péče a ochrany spotřebitele** ČNB kladla důraz na prevenci v předobchodní fázi, zejména u produktového nastavení, a na transparenci při uvádění produktu na trh a s tím spojenou komunikaci se spotřebiteli.
- V sektoru **penzijních společností a fondů** byla pozornost dohledu zaměřena na posuzování kapitálové přiměřenosti včetně systému řízení kapitálu penzijních společností a způsobilosti transformovaných fondů krýt majetkem své závazky. ČNB se rovněž zaměřila na hodnocení kvality systému řízení rizik a dodržování pravidel při obhospodařování majetku obhospodařovaných fondů.
- V sektoru **obchodníků s cennými papíry** se ČNB zaměřila na kontrolu dodržování požadavků vzešlých z implementace evropské směrnice MiFID II⁵ do tuzemské legislativy. ČNB za tímto účelem

³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/97 o distribuci pojištění.

⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1286/2014 o sdělení klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou.

⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů a o změně směrnic 2002/92/ES a 2011/61/EU.

provedla mj. tematická šetření k posuzování vhodnosti a přiměřenosti při poskytování investičních služeb neprofesionálním zákazníkům a informování v oblasti provádění obchodů za nejlepších podmínek s cílem posoudit rizika nedostatečné odborné péče.

- U **investičních společností a fondů** se výkon dohledu soustředil na mapování situace v oblasti řízení likvidity s cílem prověřit naplňování zákonných požadavků v praxi. ČNB dále revidovala a upravila obsah regulačních výkazů s ohledem na aktuálně platnou legislativu.
- Výkon dohledu nad **subjekty provádějícími směnářenskou činnost** se zaměřil na ověřování dodržování nových pravidel, která s účinností od 1. dubna 2019 přinesla novela zákona o směnářské činnosti⁶. V této souvislosti ČNB provedla v daném roce početná tematická šetření.
- Dohledové činnosti ČNB v sektoru **nebankovních poskytovatelů platebních služeb** se týkaly zejména ověřování funkčnosti systému řízení bezpečnostních a provozních rizik a jeho souladu s novými požadavky vyplývajícími z implementace evropské směrnice PSD II⁷.
- ČNB pro segment **poskytovatelů spotřebitelských úvěrů** zveřejnila stanovisko k účelně vynaloženým nákladům, které lze po spotřebiteli požadovat v souvislosti s předčasným splacením spotřebitelského úvěru na bydlení. ČNB v případech, kdy jí provedená tematická šetření zjistila nedostatečnou implementaci stanoviska, usilovala o zajištění nápravy.
- U **distributorů finančních produktů** se ČNB zaměřila na dodržování požadavků vyplývajících z transpozice evropských směrnic IDD a MiFID II, přičemž svou pozornost soustředila zejména na oblast distribuce investičního životního pojištění s nestandardními nebo rizikovými prvky.
- V **oblasti cenných papírů a regulovaných trhů** byly do rozhodovací a dohledové činnosti ČNB implementovány požadavky nové evropské právní úpravy v dané oblasti, zejména nový režim schvalování prospektů cenných papírů.⁸ Nová byla též agenda osvobození nefinančních skupin z povinnosti oznamování údajů do registru obchodních údajů podle čl. 9 odst. 1 EMIR.
- V **povolovací činnosti** přetrvává vyřizování zvýšeného počtu žádostí o povolení k činnosti podle PSD II. Počet žádostí byl reakcí trhu na právní úpravu, která vstoupila v účinnost 13. srpna 2018. ČNB také v srpnu roku 2019 ve spolupráci s Ministerstvem financí dokončila projekt tvorby sady zkouškových otázek pro sektor pojišťovacích zprostředkovatelů. Zároveň v tomto sektoru došlo k přechodu registrací na nová oprávnění k činnosti podle zákona o distribuci pojištění a zajištění⁹.
- V **rámcí své sankční činnosti** řešila ČNB řadu případů platebních institucí, poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu, které podle zákona o platebním styku¹⁰ nesplňovaly podmínky pro výkon činnosti. ČNB též věnovala pozornost řešení přestupků podle novelizovaného směnářského zákona a začala stíhat přestupky podle zákona o distribuci pojištění a zajištění, který nabyl účinnosti 1. prosince 2018.

⁶ Zákon č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti, v platném znění.

⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 o platebních službách na vnitřním trhu.

⁸ Nový režim schvalování prospektů primárně souvisí s účinností nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1129 o prospektu, který má být uveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování na regulovaném trhu.

⁹ Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, v platném znění.

¹⁰ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, v platném znění.

Část A — Dohled nad finančním trhem

I. STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2019

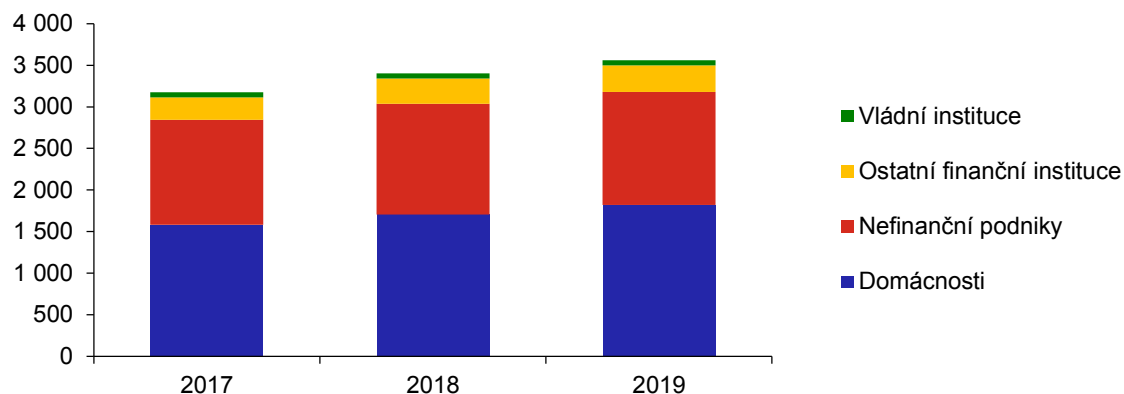
Bilance bank i klientské úvěry rostly pomalejším tempem

Bilanční suma bankovního sektoru se meziročně zvýšila o 3,6 % na 7 544,8 mld. Kč ke konci roku 2019. Úvěry a pohledávky (očistěné o opravné položky), které tvoří nejvýznamnější skupinu aktiv sektoru, dosáhly výše 6 018,9 mld. Kč. Meziročně se tak zvýšily o 279,1 mld. Kč, resp. o 4,9 %.

Přibližně polovinu tohoto přírůstku představují úvěry a pohledávky vůči centrálním bankám, které vzrostly o 141,6 mld. Kč na 2 277 mld. Kč. Meziročně došlo též k nárůstu klientských úvěrů¹¹, jejichž objem se zvýšil o 4,6 % na 3 560,5 mld. Kč. Z klientských úvěrů nejvýznamněji vzrostly úvěry domácnostem (o 6,7 %), které ke konci roku 2019 činily 1 819,2 mld. Kč. Úvěry nefinančním podnikům se zvýšily o 2,1 % na 1 359,6 mld. Kč. Naopak téměř 10% pokles vykázaly úvěry a pohledávky vůči úvěrovým institucím, které činily 181,5 mld. Kč.

Graf A.1 Objemy vybraných klientských úvěrových agregátů

(v mld. Kč, stav ke konci roku)

Struktura pasiv bankovního sektoru zůstala stabilní

Závazky bankovního sektoru vzrostly o 3,3 % na 6 923,2 mld. Kč. Dominantní skupinu závazků tvořily vklady s podílem 77,3 % na bilanční sumě sektoru. Na celkovém objemu vkladů se nejvýznamněji podílely klientské vklady¹², které ke konci roku 2019 dosáhly výše 4 870,4 mld. Kč, tj. o 296,7 mld. Kč více než o rok dříve. Objem vlastního kapitálu se zvýšil relativně více, a to o 7,8 % na 621,7 mld. Kč. Struktura pasiv, stejně jako struktura klientských vkladů, v roce 2019 nedoznala významnějších změn.

Likviditní pozice bankovního sektoru zůstala na dobré úrovni

Ke konci roku 2019 dosáhl poměr agregovaných klientských vkladů k celkové hodnotě klientských úvěrů relativně vysoké úrovně 136,8 %. Přebytek klientských vkladů nad úvěry tak zůstával dlouhodobým pozitivním charakteristickým rysem likvidity tuzemského bankovního sektoru. Solidní úroveň dosáhl rovněž podíl rychle likvidních aktiv (RLA) na celkové bilanční sumě sektoru, který činil 40,7 %. Z pohledu struktury RLA byly i nadále nejvýznamnější položkou úvěry a pohledávky vůči centrálním bankám, které se podílely na celkových RLA 74,2 %.

Podíl nevýkonných expozic v roce 2019 pokračoval v klesajícím trendu

V průběhu roku 2019 pokračoval trend poklesu objemu nevýkonných klientských expozic, jakož i jejich podílu na celkových expozicích vůči klientům. Celkový objem nevýkonných klientských expozic (v brutto vyjádření, tj. bez započítání opravných položek) meziročně klesl o 23,6 mld. Kč na úroveň 93,1 mld. Kč, tedy přibližně o pětinu. Do značné míry se na tomto poklesu podílel vývoj objemu nevýkonných expozic

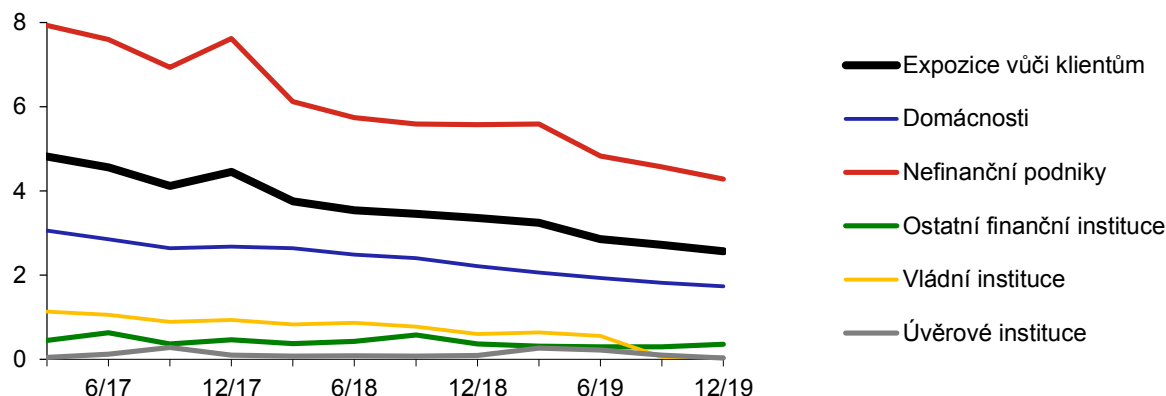
¹¹ Klientské úvěry představují poskytnuté úvěry a pohledávky vůči vládním institucím, domácnostem, nefinančním podnikům a ostatním finančním institucím.

¹² Klientské vklady představují vklady přijaté od vládních institucí, domácností, nefinančních podniků a ostatních finančních institucí.

v segmentu nefinančních podniků, které klesly o 16,9 mld. Kč. Pokles nevýkonných klientských expozic se promítl do snížení podílu těchto expozic na celkových klientských expozicích. Ke konci roku 2019 tento podílový ukazatel meziročně poklesl o 0,8 p. b. na 2,6 %.

Graf A.2 Nevýkonné expozice

(v %, z bankovních úvěrových expozic vůči danému sektoru)

Banky dosáhly rekordního hospodářského výsledku

Celkový zisk bankovního sektoru po zdanění za rok 2019 činil 90,9 mld. Kč, a oproti předchozímu roku tak vzrostl o 11,6 %. K nárůstu zisku nejvýznamněji přispěl úrokový zisk, který se v porovnání s rokem 2018 zvýšil o 12 % na hodnotu 145,3 mld. Kč. Správní náklady meziročně vzrostly o 1,2 % na 77,7 mld. Kč. Čistý zisk vykázala převážná většina bankovních subjektů, přičemž ztrátu mělo šest poboček zahraničních bank s marginálním celkovým podílem na bilanční sumě sektoru. Podstatné navýšení čistého zisku znamenalo zvýšení poměrového ukazatele rentability vlastního kapitálu (RoE)¹³, který dosáhl 18,1 %, tj. o 0,6 p. b. více než na konci předcházejícího roku.

Bankovní sektor zvýšil svou kapitálovou vybavenost

Regulační kapitál domácího bankovního sektoru¹⁴ v průběhu roku 2019 vzrostl o 46,4 mld. Kč na úroveň 539,9 mld. Kč, přičemž jeho dominantní část tvořil kvalitní kapitál Tier 1. Celkový kapitálový poměr¹⁵ tuzemského bankovního sektoru se přitom meziročně zvýšil o 1,7 p. b. na 21,3 %.

Tuzemský bankovní sektor spolehlivě plnil kapitálové požadavky, které jsou definované evropskými pravidly CRD IV / CRR.¹⁶ Současné všechny bankovní subjekty bezpečně překračovaly minimální předepsané úrovně celkového kapitálového poměru na úrovni 8 % a kapitálového poměru Tier 1 na úrovni 6 %.

¹³ Poměrový ukazatel RoE je definován jako podíl čistého zisku na kapitálu Tier 1, který představuje nejkvalitnější a u bank v ČR současně dominantní část regulačního kapitálu. Je tvořen převážně základním kapitálem, nerozděleným ziskem a povinnými rezervními fondy.

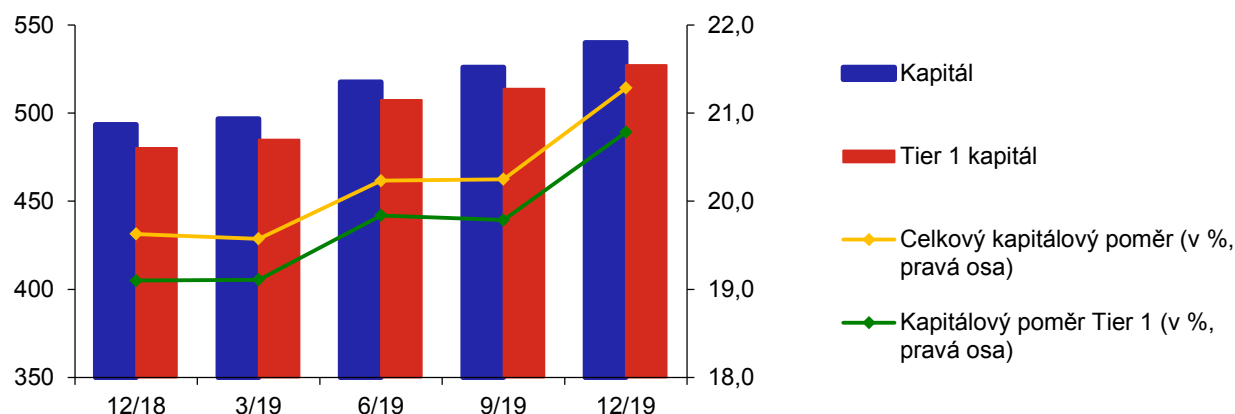
¹⁴ V tomto případě jsou z českého bankovního sektoru vyloučeny pobočky zahraničních bank působících v tuzemsku, jelikož rizika jejich podnikatelské činnosti jsou kryta regulačním kapitálem jejich centrály. Vyhodnocení kapitálové přiměřenosti je přitom v působnosti příslušného zahraničního orgánu dohledu.

¹⁵ Kapitálový poměr je definován jako podíl příslušného kapitálu a celkových rizikových expozic v procentech.

¹⁶ Souhrnný kapitálový požadavek je složen z regulačního kapitálového minima (tzv. Pilíř 1), kapitálového požadavku stanoveného v rámci procesu přezkumu a vyhodnocení orgánem dohledu (tzv. Pilíř 2) a požadavků na kapitálové rezervy.

Graf A.3 Kapitál a kapitálové poměry domácího bankovního sektoru

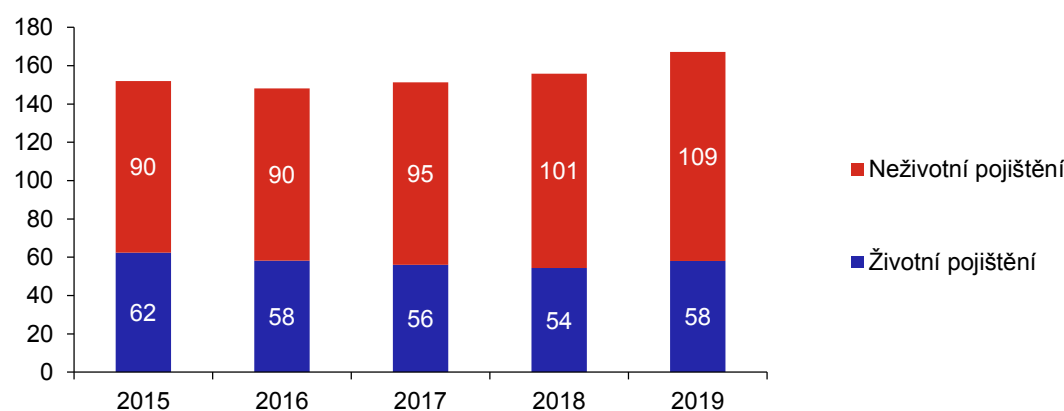
(levá osa v mld. Kč, pravá osa v %)

V pojistném sektoru rostlo hrubé předepsané pojistné v životním i neživotním segmentu

Ke konci roku 2019 činila celková hodnota hrubého předepsaného pojistného 167,1 mld. Kč, došlo tak k meziročnímu nárůstu o 7,3 %. Hrubé předepsané pojistné výrazněji rostlo v sektoru neživotního pojištění, a to o 7,6 % na 109,2 mld. Kč. Poprvé od roku 2013 meziročně vzrostl také předpis pojistného pro životní pojištění. Díky nárůstu o 6,5 % na 58 mld. Kč tak pojistné předepsané v životním pojištění dosáhlo úrovně z roku 2016. Ke konci roku 2019 tvořilo pojistné v neživotním pojištění 65,3 % agregovaného pojistného.

Graf A.4 Hrubé předepsané pojistné

(v mld. Kč, pojistné předepsané tuzemskými pojišťovnami a pobočkami zahraničních pojišťoven)

Strukturu investic tuzemských pojišťoven ovlivnily uskutečněné fúze¹⁷

Investice tuzemských pojišťoven meziročně poklesly o 38,7 mld. Kč na 285,8 mld. Kč. V souvislosti s uskutečněnými fúzemi došlo k významnému poklesu majetkových účastí pojišťoven o více než čtvrtinu na 31,5 mld. Kč. Objem investic do dluhových cenných papírů meziročně poklesl o 6,6 %, i přesto však jejich podíl na celkových investicích vzrostl na 72,2 %. Současně vzrostl objem prostředků investovaných do akcií a ostatních cenných papírů s proměnlivým výnosem, a to o 3,2 mld. Kč na 24,8 mld. Kč. Zvýšil se tak jejich podíl na celkových investicích o 2 p. b. na 8,7 %.

¹⁷ V roce 2019 byl udělen souhlas s převodem pojistných kmenů Generali pojišťovny, a.s., a České pojišťovny ZDRAVÍ, a.s., na Českou pojišťovnu a.s., která poté změnila firmu na Generali Česká pojišťovna, a.s. V téže roce došlo také k fúzi Aegon pojišťovny, a.s., do nástupnické nizozemské pojišťovny Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N. V.

Ziskovost tuzemských pojišťoven byla ovlivněna kapitalizací budoucích zisků

Čistý zisk tuzemského pojistného sektoru (včetně poboček zahraničních pojišťoven) za rok 2019 činil 18,4 mld. Kč, což představovalo meziroční nárůst téměř o třetinu. Významný meziroční nárůst čistého zisku byl primárně způsoben mimořádnou transakcí spočívající v převodu pojistného kmene souvisejícího s jednou z uskutečněných fúzí a s ní spojenou kapitalizací budoucích zisků. Po očištění o tuto transakci by čistý zisk sektoru meziročně poklesl.

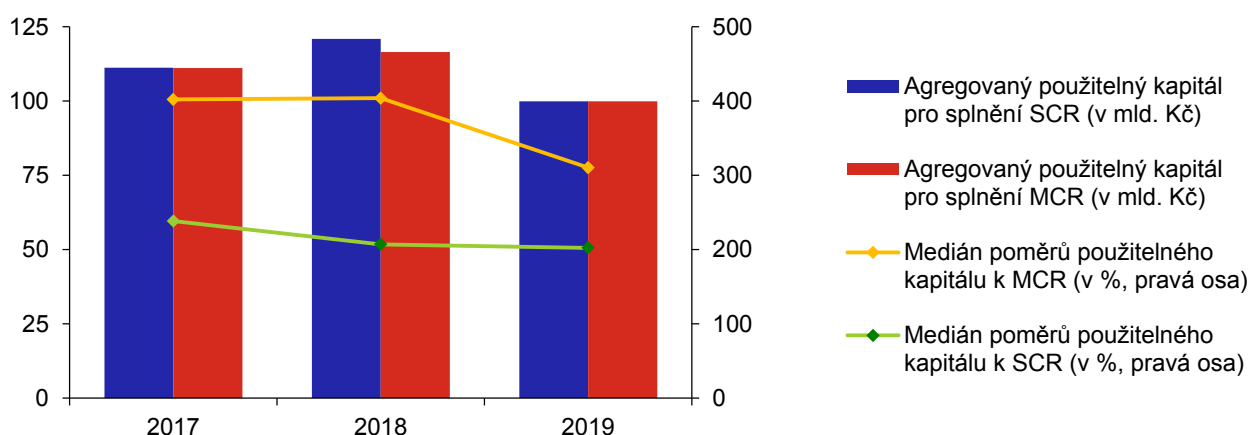
Technický účet k neživotnímu pojištění¹⁸ vykázal zisk 7 mld. Kč, meziročně tak výsledek poklesl o 0,7 mld. Kč, a to zejména kvůli vyšším nákladům na pojistná plnění. Oproti tomu technický účet k životnímu pojištění skončil ke konci roku 2019 se ziskem 10,1 mld. Kč, což odpovídalo meziročnímu nárůstu o 0,7 mld. Kč.

Tuzemský pojistný sektor byl i nadále dobře kapitalizován

Tuzemské pojišťovny na konci roku 2019 byly dostatečně kapitálově vybaveny vzhledem ke kapitálovým požadavkům podle evropského režimu Solventnost II¹⁹. Ke konci roku 2019 žádná z dohlížených tuzemských pojišťoven nevykázala poměr použitelného kapitálu k solventnostnímu kapitálovému požadavku (SCR) nižší než 100 % s tím, že medián poměrů použitelného kapitálu ve vztahu k SCR činil 202 %.

Graf A.5 Kapitál a plnění kapitálových požadavků podle Solventnosti II

(v mld. Kč, v %, stav ke konci roku)

Po pěti letech se zastavil pokles počtu účastníků třetího penzijního pilíře

Penzijní společnosti ke konci roku 2019 ve svých fondech spravovaly celková aktiva ve výši 507,7 mld. Kč, což odpovídalo meziročnímu nárůstu o 8 %, a jednalo se tedy o obdobný relativní přírůstek jako v minulých letech. Tento přírůstek byl tažen zejména kladným saldem přijatých příspěvků účastníků, které činilo 36,5 mld. Kč. Po několika letech pomalého poklesu počtu účastníků třetího penzijního pilíře se tento trend zastavil. Ke konci roku 2019 bylo evidováno 4,44 mil. účastníků, o 1 068 účastníků více než o rok dříve.

Zejména kvůli vysokému podílu účastníků zapojených do spoření v transformovaných fondech s garancí nezáporného zhodnocení byla aktiva penzijních fondů alokována primárně do dluhových cenných papírů (72,8 %) a vkladů (22,9 %). Dále byly prostředky účastníků investovány do podílových listů (2,5 %) a akcií (1 %). Penzijní společnosti dokázaly zvýšit svůj celkový zisk o 0,5 mld. Kč na 1,9 mld. Kč, a to zejména díky vyšším výnosům z poplatků a provizí. Poměr vlastního kapitálu penzijních společností ke kapitálovým požadavkům se v uplynulém roce zvýšil o 14 p. b. na 167,8 %.

¹⁸ Výkaz zisku a ztráty pojišťoven je dle provozované činnosti členěn na technický účet k neživotnímu pojištění, technický účet k životnímu pojištění a netechnický účet, na kterém se účtuje o nákladech a výnosech, které nelze přiřadit k životnímu nebo neživotnímu pojištění.

¹⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu.

V portfoliích investičních fondů posílilo zastoupení vkladů

Ke konci roku celková spravovaná aktiva fondů investičních společností činila 611,2 mld. Kč, což odpovídalo meziročnímu nárůstu o 88,5 mld. Kč. Přírůstek aktiv byl zaznamenán jak u fondů kolektivního investování (70,7 mld. Kč), tak u fondů kvalifikovaných investorů (17,8 mld. Kč). Výraznějších změn v objemu aktiv dosáhly dluhopisové fondy, jejichž aktiva se meziročně zvýšila o 47,4 mld. Kč. Tento nárůst byl kromě jiného způsoben transformováním jediného tuzemského peněžního fondu na dluhopisový fond. Aktiva fondů kolektivního investování byla ke konci roku investována převážně do majetkových cenných papírů (40,1 %). Dále byly zastoupeny dluhové cenné papíry (28,4 %) a vklady (22,1 %). Oproti předcházejícímu roku vzrostl podíl vkladů o 5,1 p. b., což bylo kompenzováno poklesem podílu majetkových cenných papírů o 2,9 p. b. a dluhopisů o 1,7 p. b. Podíl ostatních aktiv klesl o 0,5 p. b.

Navzdory mírnému nárůstu tržní kapitalizace BCPP se celkový objem zobchodovaných cenných papírů na burze propadl

Po poklesu na českém akciovém trhu v roce 2018 zaznamenala v roce 2019 pražská burza obrat. Vlivem převažujícího pozitivního tržního sentimentu účastníků v průběhu roku index PX uzavíral rok 2019 na hodnotě 1 115,6 bodu, což představovalo nárůst o 13,1 % v porovnání s otevírací hodnotou na začátku roku.

I přes mírný nárůst tržní kapitalizace BCPP (o 3,7 %) se v roce 2019 objem zobchodovaných akcií meziročně snížil o 23,7 %. Průměrný denní objem obchodů na nejvýznamnější české burze se tak propadl z 572,5 mil. Kč evidovaných ke konci roku 2018 na 435,1 mil. Kč vykázaných v roce 2019.

II. VÝVOJ REGULATORNÍHO RÁMCE

II.1 VYBRANÉ REGULATORNÍ ZMĚNY V ROCE 2019 V EU

Stejně jako v minulých letech probíhala i v roce 2019 na úrovni EU intenzivní příprava nových předpisů v oblasti regulace finančního trhu, a to zejména směrnic a nařízení Evropského parlamentu a Rady EU, jakož i prováděcích nařízení Evropské komise. ČNB při projednávání legislativních návrhů úzce spolupracovala s Ministerstvem financí (MF) na formulaci rámcových pozic ČR a instrukcí pro představitele ČR na jednání pracovních skupin Rady EU, kterých se zástupci ČNB ve vybraných případech rovněž účastnili jako pozorovatelé. ČNB dále zajistila zpracování a prezentaci řady neformálních dokumentů k vybraným regulatorním otázkám. V rámci evropských orgánů dohledu (EBA, EIOPA, ESMA) se ČNB účastnila přípravy návrhů technických norem a také obecných pokynů a dalších metodických a výkladových materiálů.

Významné legislativní změny v EU v roce 2019

Balíček k omezení rizik v bankovním sektoru

V roce 2019 byly přijaty legislativní návrhy ke snižování rizik v bankovním sektoru EU, které Evropská komise uveřejnila v listopadu 2016. Součástí balíčku jsou (i) nařízení (EU) 2019/876, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013 (**CRR II**), (ii) směrnice (EU) 2019/878, kterou se mění směrnice 2013/36/EU, (**CRD V**), (iii) směrnice (EU) 2019/879, kterou se mění směrnice 2014/59/EU (**BRRD II**) a (iv) nařízení (EU) 2019/877, kterým se mění nařízení (EU) č. 806/2014 (**SRMR II**). V rámci CRD V / CRR II byla přijata poměrně široká úprava, která zahrnuje zejména témata obezřetnostní konsolidace, velkých expozic, akciových expozic ve fondech, pákového poměru, kapitálových rezerv pro systémové riziko, stabilního financování, doporučení podle Pilíře 2 nebo odměňování. Hlavním cílem BRRD II je zejména zavedení mezinárodního standardu pro kapitál a závazky, které jsou použitelné při řešení krize, do evropské legislativy (tzv. standard TLAC) a úprava s tím související kalibrace MREL v rámci bankovních skupin.

Směrnice a nařízení k obezřetnostním pravidlům pro investiční podniky

V roce 2019 byly rovněž přijaty návrhy směrnice a nařízení pro investiční podniky (tj. obchodníky s cennými papíry) a s tím související novely směrnice a nařízení pro úvěrové instituce (CRD/CRR) a směrnice a nařízení o trzích finančních nástrojů (MiFID/MiFIR), jež Evropská komise zveřejnila v prosinci 2017. Cílem je vytvoření regulatorního rámce, který bude lépe odpovídat rizikům, jimž jsou investiční podniky vystaveny, a to současně při naplnění principu přiměřenosti. Z hlediska rozsahu a významu budou investiční podniky rozděleny do tří tříd. Podniky z třídy 1 budou muset získat povolení podle CRD/CRR, naproti tomu podniky z třídy 3 budou mít výrazné úlevy z obezřetnostních požadavků. Nařízení (EU) 2019/2033 o obezřetnostních požadavcích na investiční podniky nabyde účinnosti 26. června 2021. Ve stejném termínu bude zapotřebí transponovat směrnici (EU) 2019/2034 o obezřetnostním dohledu nad investičními podniky.

Změna nařízení o evropských orgánech dohledu (ESA review)

Na konci roku 2019 bylo přijato nařízení (EU) 2019/2175, kterým se mění nařízení (EU) č. 1093/2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), nařízení (EU) č. 1094/2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění), nařízení (EU) č. 1095/2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy), nařízení (EU) č. 600/2014 o trzích finančních nástrojů, nařízení (EU) 2016/1011 o indexech, které jsou používány jako referenční hodnoty ve finančních nástrojích a finančních smlouvách nebo k měření výkonnosti investičních fondů, a nařízení (EU) 2015/847 o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků. Tento balíček upravuje a posiluje pravomoci evropských orgánů dohledu (ESA).

Změna směrnice o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II)

V roce 2019 byla v souvislosti se změnami pravomocí evropských orgánů dohledu (ESA review) přijata směrnice (EU) 2019/2177, kterou se mění směrnice 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II). Mění se jedna z podmínek pro úpravu koeficientu volatility u bezrizikových úrokových měr pro každou příslušnou zemi. Dále se touto novelou stanovuje povinnost

orgánů dohledu informovat EIOPA o žádostech týkajících se používání nebo změny interního modelu pojišťovny nebo zajišťovny. Upravuje se také oznamovací povinnost orgánu dohledu domovského členského státu ve vztahu k orgánu dohledu hostitelského členského státu a EIOPA v případě vydávání povolení pojišťovně s významnou přeshraniční pojišťovací činností nebo v případě zhoršující se finanční situace vyplývající z přeshraničních aktivit. Zároveň se upravuje zakládání platform pro spolupráci, které budou sloužit k výměně informací a spolupráci mezi orgány dohledu a EIOPA v souvislosti s provozováním přeshraniční pojišťovací činnosti. Tyto platformy zřizuje (a poté koordinuje) EIOPA z vlastního podnětu nebo na žádost orgánů dohledu. Stanovuje se rovněž informační povinnost orgánu dohledu nad skupinou ohledně obdržení žádosti o schválení skupinového interního modelu (informuje nejen ostatní členy kolegia orgánů dohledu, ale i EIOPA).

Změna nařízení (EU) 2015/35, kterým se doplňuje směrnice Solventnost II

V březnu 2019 byla přijata významná změna nařízení (EU) 2015/35, kterým se doplňuje směrnice 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II). Do této změny (tzv. SCR review) se promítají zkušenosti získané pojišťovnami a zajišťovnami během prvních let uplatňování směrnice Solventnost II. V průběhu roku 2018 byly přezkoumány metody, předpoklady a standardní parametry používané při výpočtu solventnostního kapitálového požadavku pojišťoven a zajišťoven podle standardního vzorce z hlediska jejich správnosti a adekvátnosti. Výsledky tohoto přezkumu provedeného EIOPA pak byly základem pro příslušné změny v tomto nařízení Evropské komise.

Změna nařízení o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů (EMIR)

V průběhu roku 2019 byly publikovány dvě novely nařízení (EU) č. 648/2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů. První novela, nařízení (EU) 2019/834 (tzv. EMIR Refit), se zaměřila na omezení administrativní zátěže a snížení nákladů vyplývajících z této regulace. Zejména stanovila prahové hodnoty pro finanční smluvní strany a zrušila povinnost oznamovat obchody uvnitř skupiny s účastí nefinanční smluvní strany. Druhá novela (nařízení (EU) 2019/2099) reagovala na zvýšenou koncentraci clearingů v relativně malém počtu ústředních protistran a jejich rostoucí přeshraniční činnost. Tato novela rozšířila pravomoci dohledových kolegií ve vztahu k ústředním protistranám EU, přinesla kategorizaci ústředních protistran ze třetích zemí podle systémové významnosti a zřídila v rámci ESMA výbor pro dohled nad ústředními protistranami působícími v EU.

Nařízení o panevropském osobním penzijním produktu (PEPP)

V roce 2019 vstoupilo v platnost nařízení (EU) 2019/1238 o panevropském osobním penzijním produktu, jehož cílem je vytvořit standardizovaný doplňkový dobrovolný celoevropský penzijní produkt dostupný ve všech členských státech EU, který umožní převádění důchodových nároků účastníků mezi členskými státy. Nařízení upravuje klíčové oblasti (registrace, přeshraniční poskytování, přenositelnost, distribuce, informační požadavky, dohled, služba změny poskytovatele, akumulární a výplatní fáze, investiční pravidla) a předpokládá následné přijetí regulačních a prováděcích technických norem.

Nařízení o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb

V prosinci 2019 vstoupilo v platnost nařízení (EU) 2019/2088, kterým se zavádí široká škála povinností pro vybrané účastníky finančního trhu a finanční poradce zveřejňovat informace týkající se udržitelnosti. Zejména se jedná o zveřejnění informací o tom, jak společnosti integrují environmentální faktory, sociální faktory a faktory udržitelného systému správy a řízení společností (tzv. ESG faktory) do svých procesů řízení rizik a politik odměňování, jak informují o finančních produktech propagovaných jako „udržitelné“ a o zásadních nepříznivých dopadech investiční činnosti na životní prostředí.

Změna nařízení PRIIP

V roce 2019 došlo ve vztahu k fondům kolektivního investování k odložení účinnosti nařízení (EU) č. 1286/2014 o sděleních klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou. Nově se povinnosti daného nařízení budou na fondy kolektivního investování vztahovat až od roku 2022.

Změna nařízení o přeshraničních platbách ve Společenství

V roce 2019 byla publikována novela nařízení (ES) č. 924/2009 o přeshraničních platbách ve Společenství. Podle nařízení (EU) 2019/518 se pravidlo o tom, že poplatky za přeshraniční převody v eurech musí být stejné jako poplatky za odpovídající domácí transakci, od poloviny prosince 2019 vztahuje i na členské státy EU mimo eurozónu, tedy i na ČR. Zároveň se zavádí pravidla zvyšující transparentnost u nákladů na konverze měn, a to jak u karetních transakcí a služby DCC (dynamic currency conversion), tak i u úhrad, které jsou zadávány v internetovém či mobilním bankovníctví. Tyto změny budou implementovány v průběhu let 2020 a 2021.

Vybrané nařízení a směrnice připravované v roce 2019**Nařízení o poskytovatelích crowdfundingu**

V roce 2019 probíhalo projednávání návrhu nařízení o evropských poskytovatelích služeb skupinového financování pro podniky (nařízení o crowdfundingu), které Evropská komise uveřejnila v březnu 2018.

Změna směrnice o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II)

V průběhu roku 2019 probíhal rozsáhlý přezkum směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II). Tento přezkum (tzv. Solvency II 2020 review) by měl být ukončen v polovině roku 2020, a to poskytnutím technické rady EIOPA Evropské komisi, která následně rozhodne o samotných návrzích změn této směrnice.

Nařízení o zřízení rámce pro usnadnění udržitelného investování (tzv. nařízení o taxonomii)

Na konci roku 2019 byla dosažena politická dohoda mezi Radou a Evropským parlamentem nad návrhem nařízení, jehož primárním cílem je definovat kritéria pro určení toho, zda lze ekonomickou činnost kvalifikovat jako (environmentálně) „udržitelnou“. Toto nařízení, jež má být základem regulace finančního trhu v oblasti udržitelnosti, by mělo vstoupit v platnost v průběhu roku 2020.

II.2 VYBRANÉ REGULATORNÍ ZMĚNY V ROCE 2019 V ČR

Česká národní banka se v roce 2019 účastnila úprav legislativy, která tvoří regulatorní rámec pro finanční trh v České republice, přičemž tyto úpravy vycházely primárně z implementace legislativy Evropské unie. ČNB v legislativní oblasti spolupracovala s MF a dalšími orgány státní správy na přípravě nových zákonů, vydávala vyhlášky související se změnami v zákonných úpravách a vydávala i výkladová a metodická stanoviska k aplikaci regulatorních požadavků na subjekty finančního trhu. V této kapitole jsou zmíněny nejvýznamnější změny legislativy v oblasti regulace finančního trhu.

Významné legislativní změny v ČR v roce 2019**Novela zákona o bankách a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech**

V roce 2019 se ČNB aktivně účastnila dalších prací na přípravě novely zákona č. 21/1991 Sb., o bankách, a zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech. V červenci 2019 byla novela předložena vládou Poslanecké sněmovně k projednání. Důležitou věcnou změnu představuje posílení ochrany klientů bank a posílení finanční stability v případech, kdy dochází k přeměnám či dispozici s obchodním závodem banky nebo jeho částí. K posílení stability fungování systému pojištění vkladů a současně k posílení ochrany vkladatelů směřuje také např. možnost financování provozních nákladů na správu Fondu pojištění vkladů prostřednictvím mimořádných provozních příspěvků, popř. dotací nebo návratnou finanční výpomocí ze státního rozpočtu. Ke snížení administrativní zátěže tržních subjektů směřují návrhy na zrušení povinnosti bank předkládat ČNB seznam akcionářů banky před konáním každé valné hromady, zjednodušení postupu v případě prominutí požadavku na ověření řídicího a kontrolního systému nebo zjednodušení postupů v případě přeshraničního působení úvěrových institucí. Novela dále upřesňuje pravidla pro kvalifikované účasti, zpřesňuje způsob výpočtu vypořádacího podílu na majetku družstevní záložny a vyjasňuje právní úpravu v případech přechodu nebo převodu členských práv v družstevní záložně, zejména z hlediska výkonu hlasovacích práv.

Důležitou částí navrhované novely je také sjednocení podmínek zrušení banky po odnětí licence a jmenování nebo odvolání likvidátora s úpravou družstevních záložen. Návrhem se rovněž vyjasňují účinky zrušení rozhodnutí o odnětí licence banky, resp. povolení družstevní záložny soudem.

Novela zákona o bankách a dalších předpisů (implementace CRR II / CRD V)

Ve druhé polovině roku 2019 se ČNB podílela na přípravě novely zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a některých dalších zákonů. Touto novelou se mění kromě zákona o bankách též zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, a některé další zákony. Novela je předkládána především z důvodu nutnosti implementace CRD V a CRR II do českého právního řádu. Cílem regulatorních pravidel CRD V a CRR II, a tedy i předkládaných úprav zákonů, je dále posílit odolnost regulovaných subjektů vůči případným ekonomickým otřesům a přispět k upevnění finančního systému. Návrh zákona v návaznosti na požadavky CRD V upravuje některá ustanovení týkající se požadavků na kapitál úvěrových institucí. Dochází k úpravě podmínek, za kterých může ČNB uložit instituci dodatečný kapitálový požadavek na základě procesu přezkumu a vyhodnocování, a zavádí se pokyn k držení dodatečného kapitálu (tzv. capital guidance). Dále se provádějí změny v úpravě kapitálových rezerv. Doplnuje se postup pro schvalování některých finančních holdingových osob a smíšených finančních holdingových osob. Pro velké skupiny se sídlem mateřské společnosti mimo EU, jejichž součástí jsou alespoň dvě dceřiné instituce usazené v EU, se zavádí povinnost ustavit tzv. zprostředkující ovládací osobu, přičemž cílem je usnadnit dohled nad těmito institucemi a usnadnit případné řešení krize.

ČNB bude nově oprávněna požadovat, aby banka provedla změnu auditora. Nově se stanoví bance, resp. finanční holdingové osobě a smíšené finanční holdingové osobě povinnost evidovat údaje o úvěrech poskytnutých členům statutárního orgánu, správní rady a dozorčí rady banky a jejich spřízněným osobám. ČNB bude nově výslovně oprávněna požadovat, aby osoba podléhající jejímu dohledu použila v případě řízení úrokového rizika investičního portfolia namísto interních modelů standardizovanou metodiku, pokud ČNB vyhodnotí, že implementovaný interní systém není pro hodnocení rizika uspokojivý. Legislativní proces bude pokračovat předložením zákona do mezirezortního připomínkového řízení na počátku roku 2020, jeho účinnost je navržena ke dni 29. prosince 2020. MF jako předkladatel zákona s ČNB opakovaně konzultovalo nejen paragrafové znění zákona, ale před samotnou přípravou zákona i další témata související s transpozicí CRD V.

Novela zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a souvisejících zákonů

Nadále probíhaly aktivity spojené s přípravou novely zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci z trestné činnosti a financování terorismu, zákona č. 300/2016 Sb., o centrální evidenci účtů a přípravou zákona o evidenci skutečných majitelů. Cílem návrhů je zajistit transpozici novely směrnice proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a doporučení výboru MONEYVAL, který v roce 2018 provedl hodnocení ČR v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu. Návrhy obsahují kromě řady technických změn např. zavedení výslovné povinnosti provádění zesílené kontroly klienta v situacích s vyšším rizikem, zvýšení maximálních aplikovatelných sankcí, rozšíření údajů zapisovaných do centrální evidence účtů a upřesnění definice skutečného majitele. Změny dopadají na všechny tzv. povinné osoby, tedy mj. téměř na všechny subjekty na finančním trhu.

Novela zákona o bankách a dalších zákonů v souvislosti s projektem SONIA

ČNB společně s Ministerstvem financí, Ministerstvem vnitra a Finančním analytickým úřadem spolupracovala na projektu iniciovaném Českou bankovní asociací, který se týkal legislativního návrhu na úpravu bankovní identity pro klienty bank, jejímž prostřednictvím budou moci tyto klienti využívat elektronicky poskytovaných služeb státu a soukromého sektoru. V létě 2019 skupina poslanců předložila Poslanecké sněmovně v této souvislosti novelu zákona o bankách a zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Kromě bankovní identity obsahuje novela i některé další změny, např. umožňuje bankám přistupovat k údajům v informačních systémech veřejné správy pomocí vlastního informačního systému nebo rozšiřuje, resp. upřesňuje toto již existující právo u pojišťoven.

Novela zákona o ozdravných postupech a řešení krize (transpozice BRRD II)

V průběhu celého roku se ČNB podílela na přípravě novely zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu. Návrh zákona je připravován v souvislosti s přijetím novely evropské směrnice upravující rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí (BRRD II), která byla uveřejněna v červnu 2019. Cílem připravovaného zákona je především posílení režimu pro řešení krizí bank, a to zejména prostřednictvím implementace mezinárodního standardu pro kapitál a závazky, které jsou použitelné při řešení krize bank (tzv. standard TLAC). Koncem roku 2019 byl zahájen oficiální legislativní proces, účinnost novely se očekává koncem roku 2020.

Novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu a dalších předpisů

ČNB se účastnila legislativního procesu novely zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu a dalších zákonů. Tato novela obsahuje zejména adaptaci nařízení (EU) 2017/1129 o prospektu, který má být uveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování na regulovaném trhu. Mezi další oblasti novelizace patří např. problematika nahrávání telefonních hovorů při poskytování investičních služeb nebo změna zákona o dluhopisech, která reaguje na neexistenci databáze korporátních dluhopisů a na omezený rozsah dohledu ČNB při schvalování prospektu, která jej schvaluje jen z hlediska úplnosti a neposuzuje hospodářské výsledky ani finanční situaci emitenta.

Novela zákona o pojišťování a financování vývozu se státní podporou

V průběhu roku 2019 probíhala příprava novely zákona o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona o Nejvyšším kontrolním úřadu a zákona o rozpočtových pravidlech (zákon o pojišťování exportu). Návrh novely zákona o pojišťování exportu umožňuje, aby podíl v České exportní bance (ČEB) převzala Exportní garanční a pojišťovací společnost (EGAP), a zavádí povinnost těchto institucí mít peněžní prostředky vedeny na účtech podřízených státní pokladně. Cílem návrhu novely zákona o pojišťování exportu je mimo jiné vytvoření legislativního prostoru pro nové institucionální uspořádání státem podpořeného financování a pojišťování tuzemského exportu.

V souvislosti s návrhem novely zákona o pojišťování exportu připravilo MF také materiál s názvem „Návrh varianty nového institucionálního uspořádání státní podpory exportu“. Na jednání vlády pak bylo rozhodnuto o realizaci varianty, která spočívá v převodu státního podílu v ČEB z MF na EGAP, tj. vlastnické konsolidaci ČEB jako 100% dceřiné společnosti EGAP.

II.3 VYBRANÁ VÝKLADOVÁ STANOVISKA A DALŠÍ SDĚLENÍ ČNB V OBLASTI DOHLEDU

ČNB uveřejnila na svých internetových stránkách řadu výkladových stanovisek, obvykle ve formě odpovědí na často kladené otázky (FAQ), dohledových benchmarků a dalších sdělení v oblasti dohledu. Níže jsou uvedena vybraná výkladová stanoviska a další sdělení ČNB vydaná v roce 2019.²⁰

Výkladové stanovisko ČNB k pojmu „účelně vynaložené náklady, které vzniknou věřiteli v souvislosti s předčasným splacením spotřebitelského úvěru na bydlení“

ČNB tímto vyjádřením, uveřejněným 7. března 2019, reagovala na nejasnou formulaci v zákoně o spotřebitelském úvěru, která vyvolávala opakující se dotazy veřejnosti i poskytovatelů spotřebitelských úvěrů na bydlení, co v této souvislosti znamená pojem „účelně vynaložené náklady“. Podle stanoviska ČNB lze za „účelně vynaložené náklady“ považovat tzv. věcně nutné náklady spojené s předčasným ukončením smlouvy, jejichž výše je zároveň odůvodněná. Jedná se tedy zejména o administrativní náklady poskytovatele. Naopak příkladem nákladů, jejichž náhrada není přípustná, protože nemá oporu v zákoně, je provize vyplacená poskytovatelem zprostředkovateli za zprostředkování spotřebitelského úvěru na bydlení. Nákladem vzniklým v souvislosti s předčasným splacením spotřebitelského úvěru na bydlení není ani snížení úrokových výnosů poskytovatele po předčasném splacení spotřebitelského úvěru na bydlení, ani jeho úrokové náklady z dluhů.

²⁰ Obsáhlejší přehled vybraných výkladových a obdobných dokumentů je uveden v části B, kapitole IX. Regulační aktivity ČNB v roce 2019. Tyto dokumenty jsou dostupné na internetových stránkách ČNB.

Dohledový benchmark č. 1/2019 k některým povinnostem pojišťovny souvisejícím zejména s ukončením pojistných smluv rezervotvorného životního pojištění dožitím se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění

ČNB tímto dohledovým benchmarkem, uveřejněným 28. února 2019, reagovala na netransparentní informování pojistníků o konci rezervotvorného životního pojištění při dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění. ČNB upozorňuje na nutnost vhodného nastavení a vedení provozních systémů pojišťoven takovým způsobem, aby odrážely aktuální informace o pojistném vztahu (např. aby nedocházelo ke generování předpisů k zaplacení pojistného na další pojistné období, jestliže životní pojištění již skončilo). ČNB dále upozorňuje na povinnost jednat v nejlepším zájmu zákazníka, což v sobě zahrnuje i povinnost pojišťovny informovat pojistníka, případně jinou oprávněnou osobu, o jeho právu na pojistné plnění při dožití se určitého věku nebo dne určeného v pojistné smlouvě jako konec pojištění. Dále je komunikováno očekávání, že bezodkladně po ukončení pojistné smlouvy bude pojistník prokazatelně informován mj. o tom, zda jsou vypořádány přeplatky či nedoplatky z ukončené pojistné smlouvy, a jaká je výše kapitálové hodnoty či hodnoty jeho podílového účtu.

Dohledový benchmark č. 3/2019 Odkazy v pojistné smlouvě a pojistných podmínkách na jiné dokumenty

ČNB dne 6. června 2019 uveřejnila tento dohledový benchmark, kterým aktualizovala dohledový benchmark č. 1/2014, a to mj. v souvislosti s vývojem rozhodovací praxe Nejvyššího soudu. V dohledovém benchmarku je kladen důraz na seznamování zájemců o pojištění nejen s pojistnými podmínkami, ale i dalšími dokumenty, na které je v pojistných podmínkách pouze odkazováno, obzvláště v případech, kdy tyto další dokumenty obsahují pravidla nezbytná pro určení rozsahu pojistného plnění nebo vymezující pojistné události, výluky z pojištění apod. V opačném případě se pojišťovna bezdůvodně vystavuje riziku neaplikovatelnosti těchto dokumentů v rámci konkrétního pojistného vztahu. S ohledem na povinnost pojišťovny jednat s odbornou péčí je dále kladen důraz na požadavek jasnosti a přesnosti způsobu určení rozsahu pojistného plnění tak, aby bylo možné zjistit jeho potenciální výši.

III. DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM

Česká národní banka vykonává dohled, který je založen na vpřed hledícím systému vyhodnocování rizikového profilu a míry systémové významnosti dohlížených institucí.²¹ Tento systém identifikuje podstatná rizika jejich činnosti a kvantifikuje jejich dopad. Podchycuje též systémová rizika jednání účastníků finančního trhu. Na základě výstupů tohoto systému nastavuje ČNB intenzitu svého dohledu vůči jednotlivým oblastem finančního trhu i vůči konkrétním institucím. Při výkonu dohledu ČNB posuzuje dodržování povinností uložených právními předpisy v oblasti obezřetnosti a odborné péče. Dohled obou těchto oblastí je vykonáván ve vzájemném souladu reflektujícím jejich provázanost.

ČNB uplatňuje své pravomoci v oblasti dohledu prostřednictvím výkonu dohledu na dálku a kontrol na místě. Formu výkonu dohledu volí vždy s ohledem na její efektivnost v konkrétním případě. Činnost dohledu je systematicky plánována a je vykonávána v souladu s interními postupy zabezpečujícími její vnitřní konzistentnost.

ČNB při své činnosti v oblasti dohledu vychází ze široké informační základny, zahrnující veřejně dostupné i důvěrné informace. Získané informace jsou předmětem pravidelného i mimořádného (tematického) vyhodnocování, které se opírá o analytické nástroje vyvinuté ČNB. Specifickým analytickým nástrojem dohledu jsou pravidelné dohledové zátěžové testy bank a pojišťoven nebo systém monitoringu transakcí na finančním trhu. Relevantní zjištění dohledu jsou následně předmětem komunikace s dohlíženými subjekty, jejichž konkrétní forma závisí na obsahu zjištění. Případné přijetí nápravných opatření následně ČNB v přiměřené době ověřuje.

III.1 DOHLED NAD ÚVĚROVÝMI INSTITUCEMI

Česká národní banka ke konci roku 2019 vykonávala dohled nad 24 tuzemskými bankami (včetně pěti stavebních spořitelen) a devíti družstevními záložnami. V omezeném rozsahu dohlížela na 23 poboček bank ze zemí EU, resp. EHP. V ČR nadále působily dvě pobočky čínských bank. Činnost ukončily HSBC Bank plc – pobočka Praha a Sumitomo Mitsui Banking Corporation Europe Limited, Prague Branch. Zanikl i Moravský Peněžní Ústav – spořitelní družstvo, který se získáním bankovní licence přeměnil v MPU banku a.s., která nově vystupuje pod obchodní firmou Trinity bank a.s.

Stejně jako v roce 2018 byla i v roce 2019 pozornost dohledu primárně věnována kvalitě řídicího a kontrolního systému, zejména oblasti řízení rizik. ČNB se dále zaměřovala mj. na vývoj kvality úvěrových portfolií bank, dostatečnosti tvorby opravných položek, dostatečnosti kapitálu bank ke krytí případných ztrát a celkovému vývoji jejich hospodaření. V této souvislosti se v roce 2019 uskutečnila řada jednání s dohlíženými subjekty a několik kontrol na místě.

V posledních letech bylo možné pozorovat významný nárůst objemu úvěrů poskytnutých domácnostem, zejména díky příznivým ekonomickým podmínkám, které panovaly prakticky v průběhu celého roku. ČNB proto i v roce 2019 pokračovala v intenzivním dohledu nad poskytováním těchto úvěrů. Vycházela při tom z dohledového sdělení k poskytování úvěrů domácnostem publikovaného v závěru roku 2017, jehož prostřednictvím úvěrové instituce informovala o svém postupu při posuzování funkčnosti a efektivnosti řídicího a kontrolního systému úvěrové instituce k poskytování úvěrů domácnostem. Přístup bank je průběžně prověřován jak ze strany dohledu na dálku, tak v rámci tematicky zaměřených kontrol na místě.

V roce 2019 se uskutečnilo další kolo dohledových zátěžových testů bank. Ve srovnání s rokem 2018 byl rozšířen vzorek bank na kompletní bankovní sektor ČR. Agregované výsledky zátěžových testů opět potvrdily poměrně dobrou odolnost tuzemských bank vůči případnému nepříznivému ekonomickému vývoji.

ČNB v rámci procesu přezkumu a vyhodnocení (SREP) provedla detailní hodnocení rizik informačních a komunikačních technologií (IS/IT) založené na posouzení řídicího a kontrolního systému a strategie institucí v oblasti IS/IT a dále na posouzení expozice instituce vůči rizikům IS/IT a jejich kontrolních

²¹ Další relevantní informace ve vztahu k výkonu dohledu jsou prezentovány na webových stránkách ČNB (www.cnb.cz > Dohled a regulace).

mechanismů. V roce 2019 došlo k aktualizaci používaného modelu vyhodnocení rizik IS/IT, jakož i k rozšíření vzorku bank, u kterých je vyhodnocení prováděno. Vzorek nově zahrnoval kompletní bankovní sektor a sektor družstevních záložen.

Významnou pozornost ČNB věnovala dohledu v oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML/CFT), jehož kapacity byly v průběhu roku 2019 personálně posíleny. Dohledové postupy se v souladu s rizikově orientovaným přístupem zaměřily na sestavování rizikových profilů jednotlivých úvěrových institucí. V reakci na aktuální rizika ČNB provedla několik tematicky zaměřených korespondenčních šetření. V rámci výkonu kontrolní činnosti na místě byla hodnocena efektivnost systému preventivních opatření uplatňovaných úvěrovými institucemi, a to zejména v oblastech, které byly vyhodnoceny jako rizikově senzitivní (především transakční monitoring, korespondenční bankovníctví, obchodní financování a provádění mezinárodních sankcí).

V oblasti dohledu odborné péče se ČNB v roce 2019 soustavně věnovala plnění informačních povinností vůči klientům, komunikaci s klienty a dodržování zákonných povinností zaměřených na ochranu spotřebitele. Konkrétně provedla tematická šetření, kterými systematicky prověřovala (i) postupy při změnách platebního účtu na žádost klienta (mobilita/switching), (ii) dodržování povinností souvisejících s neautorizovanými platebními transakcemi, (iii) poskytování přehledu o úplatě za služby spojené s platebním účtem, (iv) navrhování změn úrokových sazeb z vkladů na platebních účtech, (v) poskytování součinnosti mezi bankami při nesprávně zadaných platbách, (vi) otevírání účtů úvěrovými institucemi pro platební instituce a další poskytovatele platebních služeb a (vii) vyřizování reklamací a stížností klientů. V rámci šetření byla zjištěna řada nedostatků, přičemž dohled většinou usiloval o jejich dobrovolnou nápravu ze strany úvěrových institucí. Ve většině případů dotčené subjekty přijaly opatření k nápravě. Některé z případů však ČNB nadále prověřuje a v některých případech bylo s ohledem na závažnost zjištěných nedostatků s dotčenými subjekty zahájeno správní řízení.

Nedílnou součástí výkonu dohledu na dálku nad úvěrovými institucemi byl též dohled nad výkonem činnosti bank v roli depozitáře investičního fondu, který představuje nezastupitelný prvek ochrany investora na kapitálovém trhu. ČNB proto soustavně monitoruje dodržování povinností depozitářů vyplývajících z národní i evropské legislativy. V oblasti poskytování investičních služeb se výkon dohledu i nadále zaměřoval především na plnění povinností vyplývajících z právní úpravy podle směrnice MiFID II a nařízení MIFIR.

V roce 2019 ČNB přijala celkem 872 podání veřejnosti, z nichž 667 se týkalo poskytování platebních, investičních, vkladových služeb a směnárenské činnosti a 205 podání směřovalo na poskytování spotřebitelského úvěru. Nejvíce podání veřejnosti směřovalo na komunikaci úvěrových institucí s klienty a na vyřizování stížností a reklamací klientů úvěrovými institucemi. Důvody častých podání v této oblasti lze logicky spatřovat v tom, že podatelé nesouhlasí s vyřízením své stížnosti příslušnou úvěrovou institucí. Většina podání souvisela s poskytováním platebních služeb úvěrovými institucemi, z věcného hlediska se týkala například provádění platebních transakcí, neautorizovaných platebních transakcí, použitých směnných kurzů u zahraničních platebních transakcí, poplatků za služby a používání platebních karet.²² V oblasti investičních služeb došlo v roce 2019 k meziročnímu poklesu počtu podání o 42 %. Celkem bylo za oblast investičních služeb přijato 27 podání veřejnosti, která se týkala provádění pokynů zákazníků, vyžádání informací od zákazníků a poskytování informací zákazníkům.

V roce 2019 bylo zahájeno deset nových sankčních řízení a právní moci nabylo deset rozhodnutí podle zákona o bankách, z nichž třemi byly uloženy pokuty v celkové výši 12 mil. Kč. ČNB uložila společnosti Fair Credit International SE pokutu 10 mil. Kč za přijímání peněžních prostředků od veřejnosti a za veřejné nabízení dluhopisů k úpisu bez uveřejnění jejich prospektu. Společnosti mBank S.A. byla uložena pokuta 1 mil. Kč za porušení bankovního tajemství a společnosti RAMFIN Holding a.s. pokuta 1 mil. Kč za porušení zákazu přijímat vklady od veřejnosti. Jedním rozhodnutím bylo společnosti NEY spořitelní družstvo uloženo opatření k nápravě (včetně stanovení dodatečného kapitálového požadavku) a v šesti případech bylo řízení

²² Vysokou četnost podání v této oblasti lze připisovat zejména skutečnosti, že poskytování platebních služeb je jednou z hlavních činností bank a klienti se s ní setkávají na denní bázi.

zastaveno. Dále nabylo právní moci jedno rozhodnutí podle zákona proti praní špinavých peněz²³, kterým byla úvěrové instituci uložena pokuta ve výši 500 tis. Kč.

Rizikové faktory dalšího vývoje a dohledové priority v dalším období²⁴

Český bankovní sektor byl v roce 2019 celkově zdravý, což potvrzovaly jeho stabilně dobré hospodářské výsledky, silná kapitálová a likviditní pozice, jakož i výsledky pravidelných dohledových zátěžových testů bank. Zároveň ale přetrvávala některá rizika, která determinovala priority určené v roce 2019 pro následující období. Jedním z nejzásadnějších jsou rizika spojená s kybernetickou bezpečností.

Bankovníctví patří pro pachatele kybernetické kriminality k nejatraktivnějším ekonomickým odvětvím. Pokračuje dynamický rozvoj služeb a produktů poskytovaných prostřednictvím digitálních kanálů, čímž dále narůstá míra otevřenosti jejich informačních systémů. V této souvislosti dochází k dalšímu přesunu rizikové expozice z manuálních do automatizovaných činností a zároveň s tím se také mění zranitelnosti a potenciální kybernetické hrozby vůči informačním technologiím užívaných finančními institucemi. Snaha reagovat na nejnovější trendy a inovace ve vysoce konkurenčním prostředí by tudíž měla být doprovázena úsilím o zdokonalování kybernetické bezpečnosti. Kybernetickou bezpečnost proto dohled ČNB řadí mezi oblasti s vysokou prioritou. Přispívá k tomu i skutečnost, že (nejen v oblasti finančního sektoru) je patrná profesionalizace útočících skupin, které dnes disponují značnými finančními, technickými i lidskými zdroji a mohou mít různou podobu a motivaci. Jejich zájem se nemusí omezovat na krádež finančních prostředků, ale může jít například o vydírání s cílem získat výkupné, útok s politickým motivem nebo jiné další různorodé cíle. Škodlivé aktivity útočníků pak mohou znamenat nedostupnost finančních služeb pro klienty, poškození reputace finančního sektoru či finanční ztráty.

Mezi finančními institucemi byly ve sledovaném období v oblasti řízení kybernetických rizik identifikovány určité rozdíly v míře pozornosti věnované rozvoji procesů řízení IT rizik, příslušných bezpečnostních nástrojů i odborného personálu. V posledním období se instituce musely vyrovnávat s relativním nedostatkem odborníků v oblasti informačních technologií obecně a v oblasti informační bezpečnosti zvláště. U některých institucí přetrvávaly rezervy v účinnosti řízení IT rizik často spojené s nedostatečnou automatizací procesů v oblasti ochrany proti kybernetickým hrozbám. Úsilí institucí by proto mělo i nadále směřovat k rozvoji ochrany informačních systémů proti pokročilým kybernetickým útokům, zlepšení bezpečnostního monitoringu a efektivnějšímu využívání penetračních testů.

V roce 2019 došlo k významným změnám v oblasti elektronického bankovníctví, které byly způsobeny otevřením bankovních rozhraní pro další poskytovatele platebních služeb. Banky spolu s dalšími poskytovateli platebních služeb zprovoznily své informační systémy dle požadovaných regulačních pravidel a tyto technologie se staly základem pro další rozvoj finančních služeb. Vzhledem k očekávanému rozvoji nových služeb v elektronickém bankovníctví bude oblast implementace směrnice PSD II patřit i nadále mezi priority dohledu.

V rámci výkonu dohledu odborné péče ČNB vymezila v roce 2019 pro následující rok rizikové oblasti týkající se převážně nové legislativy, na které se blíže zaměří prostřednictvím tematických šetření. Jedná se například o (i) používání silného ověření klienta při provádění platebních transakcí i v dalších zákonem vyžadovaných případech, (ii) dodržování rovnosti poplatků za vnitrostátní a SEPA platby v rámci EU, (iii) informování o směnných kurzech před výběrem z bankomatu nebo platbou kartou na platebním terminálu, (iv) ukončování rámcových smluv o platebních službách nebo (v) výši mezibankovních poplatků za platby kartou. V oblasti investičních služeb bude pozornost dohledu zaměřena na dodržování informačních povinností vůči zákazníkovi podle nařízení MiFIR.

²³ Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ V roce 2020 významně poznamenala celý tuzemský finanční trh pandemie onemocnění COVID-19. Dohledové priority a jednotlivá opatření přijatá v souvislosti s vývojem v roce 2020 nicméně nejsou předmětem této zprávy, která popisuje stav k 31. prosinci 2019. Dohledové aktivity ČNB ve vztahu k pandemii budou popsány ve zprávě za rok 2020.

III.2 DOHLED NAD POJIŠŤOVNAMI

Ke konci roku 2019 ČNB vykonávala dohled nad 27 tuzemskými pojišťovnami, jednou zajišťovnou a ve vymezeném rozsahu i nad činností České kanceláře pojistitelů a Exportní a garanční pojišťovací společnosti. V omezeném rozsahu též dohlížela na činnost 20 poboček zahraničních pojišťoven, z nichž všechny měly sídlo v jedné z členských zemí EHP.

Činnost v ČR ukončila pobočka AEGON Hungary Closed Company Ltd. a svou organizační složku v ČR zřídila rakouská Merkur Versicherung Aktiengesellschaft – Merkur pojišťovna. ČNB udělila povolení pro novou životní pojišťovnu, Simplea pojišťovnu, a.s. Dále udělila souhlas s převodem pojistných kmenů Generali pojišťovny, a.s., a České pojišťovny ZDRAVÍ, a.s., na Českou pojišťovnu a.s., která poté změnila firmu na Generali Česká pojišťovna, a.s. Další významnou událostí byla v roce 2019 fúze Aegon pojišťovny, a.s., do nástupnické nizozemské pojišťovny Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N. V., v jejímž důsledku tuzemská pojišťovna zanikla.

Náplní procesu přezkumu orgánem dohledu (SRP) v oblasti dohledu nad pojišťovnami bylo i v roce 2019 provádění analýzy rizikového profilu a jeho změn, vyhodnocování finanční situace a výkonnosti pojišťovny, monitorování její kapitálové a solventnostní pozice a nově i komplexní vyhodnocování dodržování pravidel odborné péče reflektující dostupné dohledové poznatky. Dalším klíčovým prvkem SRP je posuzování nastavení a kvality řídicího a kontrolního systému pojišťoven, s důrazem na robustní nastavení systému řízení rizik. Mezi standardní dohledové nástroje patří rovněž analýza ORSA²⁵ zpráv předkládaných pojišťovnami.

V roce 2019 se uskutečnilo další kolo zátěžových testů vybraných pojišťoven. Agregované výsledky zátěžových testů opět potvrdily dostatečnou odolnost sektoru vůči případnému negativnímu vývoji makroekonomického a finančního prostředí a realizaci některých pojistných rizik. Sektor jako celek byl schopen absorbovat relativně významné změny rizikových faktorů definované scénáři negativního vývoje.

ČNB systematicky monitoruje a vyhodnocuje finanční a solventnostní situaci dohlížených pojišťoven a jejich výkonnost včetně ziskovosti jednotlivých klíčových odvětví pojištění, zejména s využitím kvantitativních a kvalitativních informací předkládaných pojišťovnami v rámci pravidelného regulatorního vykazování doplněného další komunikací s jednotlivými pojišťovnami. ČNB průběžně sleduje také organizační změny v pojišťovnách a vyhodnocuje jejich dopad do řídicího a kontrolního systému. V rámci outsourcingu (včetně případů vnitroskupinového outsourcingu) ČNB vyhodnocuje nastavení rozsahu a povahy externě zajišťovaných činností a klade důraz zejména na zachování strategického rozhodování v pojišťovně a její schopnost zabezpečit kontinuitu provozování pojišťovací činnosti a kontrolovat kvalitu poskytovaných služeb.

ČNB se dlouhodobě věnuje monitorování rizik souvisejících s kvalitou řízení souladu aktiv a závazků v pojišťovnách. Zdrojem poznatků o míře sladění aktiv a pasiv a o citlivosti jednotlivých pojišťoven na přetrvávající prostředí nízkých investičních výnosů jsou mimo jiné zátěžové testy ČNB.

Zvýšenou pozornost dohledu v roce 2019 nadále vyžadovala situace na trhu pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla (dále jen „povinné ručení“). ČNB proto pokračovala ve svých aktivitách v oblasti řízení postačitelnosti pojistného produktu povinného ručení. Informace týkající se naplňování požadavků na účinný systém řízení postačitelnosti pojistného zajišťující trvalou splnitelnost závazků plynoucích z tohoto druhu pojištění a vybrané kvantitativní informace byly předmětem dohledových analýz. Výsledky těchto rizikových analýz jsou klíčovým vstupem pro plánování a realizaci relevantních dohledových kroků ve vztahu k jednotlivým pojišťovnám i na úrovni celého pojistného trhu v tomto segmentu. Z hlediska interních systémů řízení postačitelnosti pojistného dochází k postupným úpravám a zefektivněním vnitřních řídicích a kontrolních procesů pojišťoven. Některá opatření pojišťovny přijímají v reakci na dohledová zjištění a uložená opatření k nápravě. V rámci sledovaného období, kdy se ČNB předmětné problematice intenzivně celotřídně věnovala, je tak možné pozorovat postupnou stabilizaci z hlediska postačitelnosti pojistného.

²⁵ Jedná se o vlastní posouzení rizik a kapitálu (Own Risk and Solvency Assessment), které pojišťovny a zajišťovny musí provádět v rámci druhého pilíře Solventnosti II.

Dohled nad pojišťovnami v oblasti odborné péče a ochrany spotřebitele v roce 2019 již zohlednil změny v právní regulaci distribuce pojištění.²⁶ Významnou změnu oproti předchozí právní úpravě představují zvýšené informační povinnosti pojišťoven, rozšířené sankční postihy za nezákonná jednání a zejména zcela nové požadavky, které mají přispívat k zajištění kvality a vhodnosti pojistného produktu pro spotřebitele (oproti doposud pojišťovnami akcentované otázce ekonomické výhodnosti produktu). Zejména se jedná o pravidla pro tvorbu, distribuci a přezkum pojistných produktů (tzv. produktové řízení), dále pak o pravidla a limity nabízení možnosti stát se pojištěným podle § 4 zákona o distribuci pojištění a zajištění (ZDPZ).

ČNB soustavně prováděla šetření na dálku a kontrolu na místě za účelem eliminace pochybení systémové povahy v dílčích činnostech pojišťoven, přičemž přihlížela již k požadavkům nové regulace a v rámci nápravných opatření vyžadovala například v oblasti produktového řízení vymezení cílového trhu pojistného produktu odpovídajícího charakteristice a povaze pojistného produktu. Ve vztahu k distributorům, kteří svým klientům nabízí možnost přistoupení k pojistné smlouvě podle § 4 ZDPZ, ČNB mj. požadovala zavedení kontrolních mechanismů a důslednou kontrolu těchto distributorů.²⁷

ČNB pokračovala ve spolupráci s evropským orgánem dohledu EIOPA, který výrazně usiluje o sbližování dohledů v oblasti odborné péče a ochrany spotřebitele a klade důraz na předcházení vzniku újmy spotřebitelům již v prvotní fázi produktového cyklu, tj. při produktovém designu, distribučním procesu a prodejních praktikách. ČNB se aktivně zapojovala do každoročně narůstajících iniciativ EIOPA spočívajících ve sběru a vyhodnocování kvalitativních a kvantitativních dat (např. ohledně spotřebitelských trendů), v koordinovaném výkonu dohledu nad pojišťovnami působícími napříč EU či v určité oblasti činnosti pojišťoven a dále pak v činnostech spojených s řádnou implementací evropské regulace.²⁸

ČNB se současně aktivně účastnila pracovních skupin EIOPA. V roce 2019 byl výkon dohledové činnosti ČNB v oblasti odborné péče předmětem zájmu EIOPA (v rámci tzv. country visit). ČNB zástupcům EIOPA představila dohledové procesy a postupy odborné péče, jejichž úroveň byla ze strany EIOPA pozitivně hodnocena. Obě strany vyjádřily zájem na sdílení dohledového know-how a diskutovaly rovněž témata k řešení do budoucna (sledování a vyhodnocování obchodních modelů z hlediska odborné péče, vhodnost produktu pro zákazníka z pohledu jeho samotného nastavení, včetně jeho hodnoty pro zákazníka atd.).

Trend proaktivního směřování dohledové činnosti uplatňovala ČNB i v roce 2019, kdy uskutečnila tematická šetření zaměřená především na (i) ochranu spotřebitele v cestovním pojištění z pohledu identifikace příčin újmy, která může spotřebiteli vzniknout, (ii) pravidla a procesy vztahující se k produktovému řízení, (iii) implementaci požadavku na standardizovaný informační dokument o pojistném produktu neživotního pojištění (tzv. IPID), zejména z pohledu jeho formálních a obsahových náležitostí a jeho zpřístupňování zájemcům o pojištění, (iv) reflektování rozhodovací praxe finančního arbitra a soudů, včetně řízení rizik pojišťovnami. Na základě poznatků vyplývajících z provedených tematických šetření ČNB vyžadovala adekvátní nápravná opatření, případně za účelem sjednocení praxe na trhu vydala dohledové benchmarky²⁹ uveřejněné na jejích internetových stránkách.

V oblasti dohledu nad pojišťovnami přijala ČNB v roce 2019 celkem 570 podání veřejnosti. Z pohledu produktového zaměření se nejvíce podání veřejnosti týkalo pojištění motorových vozidel (41 %), zejména pak pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla. Následovala podání, která se týkala životního pojištění a pojištění majetku. Významná část podání veřejnosti (přes 50 %) směřovala na nespokojenost s činností pojišťoven při šetření pojistných událostí, kde nejčastějšími uváděnými důvody byly nesouhlas s výší pojistného plnění, s jeho odmítnutím nebo zdůvodněním jeho výše, průtahy v likvidaci a nedostatečná komunikace ze strany pojišťovny.

²⁶ Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, v platném znění, vstoupil v účinnost 1. prosince 2018.

²⁷ K problematice nabízení možnosti stát se pojištěným podle § 4 ZDPZ byl připraven dohledový benchmark, jehož účelem je transparentně sdělit očekávání ČNB v dané záležitosti.

²⁸ Zejména nařízení PRIIP a směrnice IDD včetně jejich prováděcích předpisů.

²⁹ Dohledový benchmark č. 3/2019 Odkazy v pojistné smlouvě a pojistných podmínkách na jiné dokumenty a Dohledový benchmark č. 1/2019 k některým povinnostem pojišťovny souvisejícím zejména s ukončením pojistných smluv rezervotvorného životního pojištění dožitím se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění.

Zákon o pojišťovnictví neumožňuje zveřejňování konkrétních sankčních rozhodnutí, nicméně lze uvést, že v roce 2019 bylo v oblasti dohledu nad pojišťovnami zahájeno pět nových sankčních řízení. V témže roce nabyla právní moci dvě rozhodnutí, přičemž v jednom případě bylo uloženo opatření k nápravě a v jednom případě bylo správní řízení zastaveno. Opatřením k nápravě ČNB pojišťovně uložila změnit organizační uspořádání tak, aby nedocházelo ke střetu zájmů.

Rizikové faktory dalšího vývoje a dohledové priority v dalším období³⁰

Český pojistný trh byl v roce 2019 z hlediska své kapitálové vybavenosti a finanční výkonnosti a stability celkově zdravý a nevykazoval zásadní problémy či poruchy, které by v uplynulém roce vyžadovaly významné systémové zásahy dohledu. Hodnota celotržního solventnostního poměru dle pravidel Solventnosti II zůstala i v roce 2019 na vysoké úrovni. Dostatečnou kapitálovou vybavenost sektoru ve vztahu k uvažovaným scénářům negativního vývoje potvrdily rovněž výsledky pravidelných zátěžových testů organizovaných ČNB.

ČNB v roce 2019 identifikovala níže uvedená hlavní rizika dalšího vývoje. V souvislosti se změnami regulačního prostředí pojišťovny čelily a čelí zvýšeným požadavkům na plnění povinností daných novou regulací (zejm. směrnici IDD, nařízením PRIIP a jejich prováděcími předpisy), které kladou zvýšené nároky na kvalitu řídicích a kontrolních procesů, včetně systému vnitřní kontroly, na personální vybavenost a odbornost a dále na plnění pravidel jednání se zákazníky, a to jak z pohledu samotného jednání se zákazníky, tak z pohledu sdělování informací požadovaných právními předpisy v průběhu celé doby poskytování pojištění.

Na pojistném trhu přetrvává silně konkurenční prostředí, které vytváří významný tlak na stanovování pojistných sazeb, což v kombinaci s rostoucími nároky na pojistná plnění může negativně ovlivňovat postačitelost technických rezerv a sazeb pojistného, specificky v odvětví povinného ručení. Pokles ziskové marže se může projevit také nepřiměřeným nastavením řídicích a kontrolních systémů pojišťoven. ČNB tak bude odvětví povinného ručení nadále věnovat zvýšenou pozornost.

Dalším sledovaným rizikem v pojistném sektoru pro nadcházející období bude také reinvestiční riziko, zejména u pojišťoven, jež se orientují na životní pojištění, neboť s ohledem na nižší investiční výnosy mohou volit agresivnější investiční strategie. Analýza investičních strategií jednotlivých pojišťoven tak bude předmětem dohledového zájmu i v nadcházejícím období.

Mezi rizika nabývající na významu patří také operační rizika, zejména rizika IS/IT, včetně kybernetického rizika. Tato rizika budou v kontextu obchodního modelu a rizikového profilu dané pojišťovny posuzována v rámci ORSA a také v rámci dalších oblastí řídicího a kontrolního systému.

Pojistný sektor rovněž ovlivní legislativní úprava zdanění technických rezerv pojišťoven³¹, dle které došlo ke změně metody výpočtu daňově uznatelných technických rezerv pojišťoven pro zjištění základu daně z příjmů. Základem pro jejich výpočet budou technické rezervy stanovené podle směrnice Solventnost II namísto dosud používaných účetních technických rezerv. V důsledku tohoto fiskálního opatření pojišťovnám jednorázově vzroste daňová povinnost, jejíž splatnost je rozložena do dvou zdaňovacích období. Dopady tohoto opatření na tuzemské pojišťovnictví bude ČNB analyzovat, zejména ve vztahu ke kapitálové a likviditní pozici pojišťovacího trhu i jednotlivých dohlížených subjektů.

Při výkonu dohledu v oblasti odborné péče a ochrany spotřebitele si ČNB stanovila za prioritu oblast produktového řízení, jelikož vhodným nastavením pravidel a postupů produktového řízení lze eliminovat prostor pro vznik možné újmy spotřebiteli. Zatímco v roce 2019 věnovala pozornost samotnému zavedení obecných interních pravidel pro tvorbu a přezkum pojistného produktu a jeho pravidelného hodnocení z pohledu přínosu pro klienta, v nadcházejícím období budou priority soustředěny na tvorbu, přezkum a pravidelné hodnocení konkrétních pojistných produktů, zejména pak na tvorbu pojistného produktu

³⁰ V roce 2020 významně poznamenala celý tuzemský finanční trh pandemie onemocnění COVID-19. Dohledové priority a jednotlivá opatření přijatá v souvislosti s vývojem v roce 2020 nicméně nejsou předmětem této zprávy, která popisuje stav k 31. prosinci 2019. Dohledové aktivity ČNB ve vztahu k pandemii budou popsány ve zprávě za rok 2020.

³¹ Zákon č. 364/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní v souvislosti se zvyšováním příjmů veřejných rozpočtů.

z pohledu vhodnosti a přidané hodnoty pro spotřebitele (value for money). S ohledem na větší zájem o ochranu spotřebitele ze strany evropské regulace a předestřené aktivity a oblasti zájmů, na které by se národní orgány dohledu měly zaměřit dle EIOPA, bude v dalším období dohledová činnost zacílena na kvalitu nabízeného produktu a souvisejících služeb pro spotřebitele. Touto optikou se ČNB bude zabývat také potenciálními indikátory nízké hodnoty pojistného produktu pro spotřebitele (například obchodními modely, strukturami odměňování mezi pojišťovnami a distributory či škodními poměry).

Nadále bude ČNB monitorovat vývoj rozhodovací praxe finančního arbitra a soudů, zejména pak vývoj rozhodovací praxe vyšších soudních instancí, která přináší sjednocující pohled na výklad právních norem, jemuž by nemusely odpovídat pravidla a procesy každé jednotlivé pojišťovny. Pozornost bude věnována i samotnému dopadu těchto rozhodnutí do činnosti pojišťoven, včetně řízení rizik z toho plynoucích. Přitom ČNB bude nadále zohledňovat, že v českém právním prostředí je každé rozhodnutí finančního arbitra a soudu rozhodnutím v individuálním případě bez dalších dopadů na pojistné smlouvy v pojistném kmeni pojišťoven.

Za účelem kontinuálního monitorování a vyhodnocování výše uvedených hlavních rizik, která identifikuje a na která se zaměřuje při výkonu své dohledové činnosti, bude ČNB v rámci výkonu dohledu v sektoru pojišťovnictví nadále aplikovat ucelený prospektivní přístup, který zahrnuje systematické monitorování finanční situace a výkonnosti pojišťoven včetně posouzení, zda strategie dané pojišťovny, její kapitálová vybavenost, nastavení řídicího a kontrolního systému a celková úroveň systému řízení rizik dává dostatečné předpoklady pro pokrytí rizik, kterým je nebo může být pojišťovna vystavena.

III.3 DOHLED NAD PENZIJNÍMI SPOLEČNOSTMI A FONDY

Ke konci roku 2019 vykonávala ČNB dohled nad osmi penzijními společnostmi, osmi transformovanými fondy a 30 účastnickými fondy. Oproti roku 2018 se změnil pouze počet účastnických fondů udělením nových povolení pro dva nové subjekty, a to pro ČSOB pro penzi účastnický fond ČSOB Penzijní společnosti, a.s., a pro KB peněžní účastnický fond KB Penzijní společnosti, a.s. Kromě toho probíhala další řízení o souhlasu ke změně statutu účastnického fondu a o souhlasu k výkonu funkce vedoucí osoby penzijní společnosti.

V roce 2019 ČNB v rámci výkonu dohledu zaměřila svoji pozornost zejména na kapitálovou přiměřenost penzijních společností a posuzování jejich systému řízení kapitálu. V případě transformovaných fondů byl výkon dohledu ČNB soustředěn zejména na plnění požadavku, aby hodnota majetku těchto fondů vždy pokrývala jejich závazky. ČNB rovněž posuzovala kvalitu systému řízení rizik, dodržování pravidel při obhospodařování majetku obhospodařovaných fondů a správnost účtování úplaty penzijních společností za účetní období. V oblasti řízení kapitálu a kapitálové pozice penzijních společností proběhla u všech penzijních společností dohledová šetření, která byla zaměřena na nastavení procesů a řídicího a kontrolního systému v oblasti řízení kapitálu. V návaznosti na výsledky dohledových šetření ČNB vyzvala penzijní společnosti k předložení harmonogramu a věcné náplně kroků vedoucích k odstranění zjištěných nedostatků.

V roce 2019 obdržela ČNB v oblasti penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření celkem 37 podání veřejnosti. Pokračoval tak trend stagnace počtu obdržených podání z minulých let. Z věcného hlediska se podání týkala zejména (nízké) výkonnosti fondů obhospodařovaných penzijními společnostmi, výplat naspořených prostředků účastníkům, výše poplatku za obhospodařování prostředků ve fondu a poplatku za jejich zhodnocení a rovněž komunikace s účastníky a vyřizování jejich stížností a reklamací. U žádné penzijní společnosti nebyly v roce 2019 v oblasti odborné péče objeveny nedostatky. S penzijními společnostmi ani fondy ČNB nevedla žádné sankční řízení.

Rizikové faktory dalšího vývoje a dohledové priority v dalším období³²

Pozornost dohledu bude i v dalším období nadále věnována sledování kapitálové pozice penzijních společností a způsobilosti transformovaných fondů krýt majetkem své závazky. ČNB bude monitorovat indikátory změn chování účastníků při ukončování penzijních produktů, poskytované garance či měnící se poměr vyplacených a přijatých prostředků v penzijním připojištění.

Na rok 2020 bylo naplánováno plošné tematické šetření zaměřené na vyřizování reklamací a stížností účastníků.

III.4 DOHLED NAD OBCHODNÍKY S CENNÝMI PAPÍRY

ČNB ke konci roku 2019 evidovala 38 subjektů s povolením k činnosti obchodníka s cennými papíry, z nichž bylo 16 bankovních a 22 nebankovních. Udělila povolení pro nebankovní obchodníky Moventum a.s. a eFrank.cz a.s. Činnost naopak ukončila společnost HighSky Brokers, a.s. ČNB obdržela dvě notifikace zahraničních nebankovních obchodníků s cennými papíry o výkonu investičních služeb prostřednictvím pobočky v ČR. Čtyři pobočky obchodníka s cennými papíry oznámily ukončení činnosti (jedna pobočka bankovního obchodníka a tři pobočky nebankovních obchodníků).

Výkon dohledu ČNB nad nebankovními obchodníky s cennými papíry byl zaměřen na kontrolu dodržování požadavků, které přinesla implementace evropské směrnice MiFID II do české legislativy v roce 2018. ČNB provedla tematická šetření z oblasti provádění obchodů za nejlepších podmínek a posuzování vhodnosti při poskytování investičních služeb neprofesionálním zákazníkům s cílem posoudit rizika plynoucí z nedostatků v oblasti odborné péče.

Z šetření vyplynulo zjištění, že obchodníci s cennými papíry plní povinnost zveřejnit pět nejvýznamnějších převodních míst a investičních podniků využívaných k provádění obchodů za nejlepších podmínek, avšak vyskytují se nedostatky v kvalitě zveřejňovaných informací. Problematika dostatečné transparentnosti poskytovaných informací proto bude předmětem dalšího šetření. Dále bylo zjištěno, že při získávání informací od zákazníků pro účely posouzení vhodnosti se obchodníci převážně spoléhají na sebehodnocení zákazníka a nemají zavedeny postupy pro ověření spolehlivosti sdělených informací. Další problematiku oblastí je aktualizace údajů, neboť často nejsou nastaveny postupy pro případ zjištění, že informace jsou nepřesné či neúplné.

Výsledky plynoucí z vyhodnocení šetření včetně upozornění na zjištěné nedostatky a doporučení ČNB byly poskytnuty všem dotčeným obchodníkům s cennými papíry. Kontrola plnění nápravy nedostatků bude probíhat postupně v souladu s plánem dohledových činností.

ČNB se rovněž zúčastnila společného dohledového šetření národních dohledových orgánů v oblasti dodržování pravidel pro vyhodnocování přiměřenosti podle směrnice MiFID II, které organizoval evropský orgán dohledu ESMA. Šetřením byly zjištěny některé nedostatky v koncepci hodnocení přiměřenosti, které byly následně s jednotlivými subjekty řešeny.

Kontrola úrovně implementace nových pravidel vyplývajících z MiFID II bude předmětem výkonu dohledu i v následujícím období. S cílem sjednocovat dohledové postupy jednotlivých národních orgánů proběhne v rámci spolupráce s ESMA další společné dohledové šetření, které bude zaměřeno na oblast vyhodnocování informací ohledně vhodnosti investic a investičního poradenství pro zákazníky.

S ohledem na přetrvávající problémy s činností zahraničních subjektů, které poskytují investiční služby zejména k vysoce rizikovým investičním nástrojům, bude pokračovat spolupráce s jejich domovskými orgány dohledu. V roce 2019 směřovalo na zahraniční subjekty či jejich pobočky a vázané zástupce v ČR 80 % podání veřejnosti týkajících se obchodníků s cennými papíry.

³² V roce 2020 významně poznamenala celý tuzemský finanční trh pandemie onemocnění COVID-19. Dohledové priority a jednotlivá opatření přijatá v souvislosti s vývojem v roce 2020 nicméně nejsou předmětem této zprávy, která popisuje stav k 31. prosinci 2019. Dohledové aktivity ČNB ve vztahu k pandemii budou popsány ve zprávě za rok 2020.

Z obsahu těchto podání vyplynulo, že je často obtížné určit míru zapojení poboček zahraničních obchodníků s cennými papíry do poskytování investiční služby zákazníkovi. Pobočky mnohdy deklarují, že se podílí pouze na propagaci služeb a neposkytují žádné investiční služby. Ve spolupráci s orgánem dohledu, který udělil zahraničnímu obchodníkovi s cennými papíry licenci, je tak nutné určit skutečnou povahu jejich činnosti za účelem zamezení regulatorní arbitráže. Dalším poznatkem byla skutečnost, že některé subjekty doporučují zákazníkům vyžádat si status profesionálního zákazníka v reakci na produktové intervence k vysoce rizikovým nástrojům, jako jsou binární opce a finanční rozdílové smlouvy. V dané souvislosti proto ČNB připravila další upozornění na rizika obchodování s finančními rozdílovými smlouvami s varováním veřejnosti před jednáním, které zhoršuje postavení neprofesionálního zákazníka.

Dohledové aktivity se budou nadále zaměřovat na ověření, zda se zahraniční obchodníci s cennými papíry přizpůsobili novele ZPKT účinné od května 2020, podle níž může zahraniční obchodník s cennými papíry poskytovat investiční služby na území České republiky bez umístění pobočky pouze dočasně nebo příležitostně, s výjimkou poskytování investičních služeb profesionálním zákazníkům, kterým lze i nadále poskytovat investiční služby bez umístění pobočky trvalým způsobem. Trvalé poskytování investičních služeb zahraničními obchodníky s cennými papíry retailovým zákazníkům na území České republiky je nadále možné pouze prostřednictvím pobočky nebo vázaného zástupce.

Vhodnost investic a investičního poradenství bude rovněž předmětem společného dohledového šetření národních dohledových orgánů, které v roce 2020 organizuje ESMA.

Podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu byla v roce 2019 zahájena dvě sankční řízení a právní moci nabylo šest rozhodnutí. V pěti případech byly uloženy pokuty v celkové výši 11,1 mil. Kč. Společnosti BH Securities a.s. byla uložena pokuta 5 mil. Kč za to, že v souvislosti s dluhopisy umístěnými do majetku zákazníků nezavedla pravidla a postupy komunikace vůči zákazníkům o specifických rizicích spojených s dluhopisy, včetně informování o pobídkách přijímaných od emitentů. Bance Raiffeisenbank a.s. byla uložena pokuta 4 mil. Kč za porušování povinností obchodníka s cennými papíry při poskytování investičních služeb. Další pokuty byly uloženy společností HighSky Brokers, a.s. (bývalý obchodník s cennými papíry, pokuta 1 mil. Kč za porušení povinností v oblasti odborné péče a některých dalších oblastech), Conseq Investment Management, a.s. (500 tis. Kč za nedostatečné získávání informací od zákazníků a poskytování informací zákazníkům), společností ASJC a.s. (bývalý obchodník s cennými papíry AFIN BROKERS, a.s., pokuta 500 tis. Kč za porušení povinností při obhospodařování majetku zákazníků, především za nadměrné obchodování a neinformování zákazníků) a společností Colosseum, a.s. (pokuta 100 tis. Kč za porušení pravidel jednání ve vztahu k zákazníkům). Jedno řízení bylo zastaveno v plném rozsahu.

III.5 DOHLED NAD INVESTIČNÍMI SPOLEČNOSTMI A FONDY

ČNB ke konci roku 2019 evidovala 33 investičních společností, dvě pobočky zahraniční investiční společnosti, jednoho hlavního administrátora, 156 investičních fondů s právní osobností (z toho 30 samosprávných investičních fondů) a 252 podílových fondů. Udělila povolení k činnosti třem novým investičním společnostem (Sirius investiční společnost a.s., Winstor investiční společnost a.s. a TILLER investiční společnost a.s.) a jednomu samosprávnému investičnímu fondu (Bohemian Empire, investiční fond s proměnným základním kapitálem, a.s.). Do seznamu depozitářů investičního fondu byla zapsána společnost CYRRUS, a.s.

V roce 2019 ČNB provedla mapování situace v oblasti řízení likvidity s cílem prověřit naplňování zákonných požadavků v praxi, z něhož vyplynulo, že některé dohlížené subjekty nepoužívají k vyhodnocování a testování rizika likvidity vhodné metody.

Oblast likvidity nově řeší obecné pokyny ESMA, které se použijí od 30. září 2020.³³ Otázka jejich implementace do procesů řízení likvidity v investičních společnostech a fondech bude také jednou z oblastí, kterou se bude ČNB v nadcházejícím období zabývat. Na rok 2020 bylo v oblasti řízení likvidity u standardních fondů naplánováno společné šetření dohledových orgánů, které bude organizovat ESMA.

³³ Pokyny Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy k zátěžovým testům likvidity v UCITS fondech a alternativních investičních fondech, které byly vydány 2. září 2019.

ČNB provedla v roce 2019 revizi obsahu a nastavení regulatorního výkaznictví v oblasti investičních společností a fondů, která vyústila do návrhu na úpravu vyhlášky č. 249/2013 Sb.³⁴ Zejména jde o změny, které se týkají (i) úpravy systematiky za účelem větší přehlednosti pravidel, (ii) sjednocení termínů pro předkládání výkazů a v některých případech i snížení frekvence zasílání výkazů, (iii) zjednodušení a upřesnění názvů jednotlivých výkazů a (iv) zavedení nového výkazu v reakci na legislativní změny. V návaznosti na požadavek § 4a vyhlášky o účetnictví³⁵ k oceňování finančních nástrojů podle mezinárodních účetních standardů, jenž nabyde účinnosti 1. ledna 2021, budou v nadcházejícím období upraveny regulatorní výkazy a navržena změna zákona o investičních společnostech a investičních fondech včetně související regulace v oblasti investičních společností a fondů.

Během roku 2019 ČNB posoudila implementaci požadavků vyhlášky č. 67/2018 Sb.³⁶ do interních předpisů investičních společností a samosprávných investičních fondů. Jednotlivé správce upozornila zejména na nesrovnalosti v oblasti hodnocení rizik, nastavení pravidel a postupů při stanovení rizikového profilu klienta, určení neobvykle složitého nebo objemného obchodu nebo nedostatečně zajištěné zpětné rekonstruovatelnosti schvalovacích a rozhodovacích procesů a kontrolní činnosti v rámci systému vnitřních zásad.

V oblasti investičních společností a investičních fondů ČNB v roce 2019 zahájila celkem 12 sankčních řízení a právní moci nabylo 11 rozhodnutí. Podle příslušného sektorového zákona byla v devíti případech uložena pokuta a současně byla sankcionovaná společnost vymazána ze seznamu osob vykonávajících správu majetku srovnatelnou s obhospodařováním, dále byla uložena jedna pokuta a v jednom případě bylo správní řízení zastaveno. Celková výše uložených pokut podle sektorového zákona činila 555 tis. Kč. Kromě toho nabylo právní moci také jedno rozhodnutí o uložení pokuty ve výši 50 tis. Kč investiční společnosti za porušení zákona proti praní špinavých peněz.

III.6 EMISE CENNÝCH PAPÍRŮ A REGULOVANÉ TRHY

Ke konci roku 2019 byly k obchodování na evropském regulovaném trhu přijaty cenné papíry 122 společností³⁷, z nichž 76 podléhalo při plnění informačních povinností plně dohledu ČNB³⁸. V průběhu roku 2019 byly k obchodování na regulovaném trhu nově přijaty akcie čtyř emitentů³⁹ a dluhopisy 12 emitentů. Naopak vyřazeno bylo pět emisí dluhopisů z důvodu řádného či předčasného splacení a šest emisí akcií na základě rozhodnutí emitenta či organizátora regulovaného trhu. ČNB obdržela od zahraničních orgánů dohledu 244 oznámení o schválení prospektu cenného papíru (či jeho dodatku) za účelem veřejné nabídky cenných papírů na území ČR.

Počet dohlížených subjektů v oblasti tržní infrastruktury se v roce 2019 nezměnil. Nadále zde působí tři subjekty v rolích organizátorů regulovaných trhů, provozovatelů mnohostranných obchodních systémů a organizovaného obchodního systému (Burza cenných papírů Praha, a.s., RM-SYSTÉM, česká burza cenných papírů a.s. a 42 Financial Services, a.s.), dva provozovatelé vypořádacího systému s neodvolatelností vypořádání (Centrální depozitář cenných papírů, a.s., a Česká národní banka jako provozovatel Systému krátkodobých dluhopisů), jeden centrální depozitář (Centrální depozitář cenných papírů a.s.) a jeden administrátor referenčních hodnot, konkrétně mezibankovní úrokové sazby PRIBOR (Czech Financial Benchmark Facility, s.r.o.).

³⁴ Vyhláška č. 249/2013 Sb., o oznamování údajů obhospodařovatelem a administrátorem investičního fondu a zahraničního investičního fondu České národní bance.

³⁵ Vyhláška č. 501/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou bankami a jinými finančními institucemi.

³⁶ Vyhláška č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

³⁷ Zahnuje všechny emitenty (domácí i zahraniční), jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v ČR, emitenty se sídlem v ČR, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v jiném členském státě EU a také emitenty se sídlem mimo ČR, avšak s cennými papíry přijatými k obchodování na regulovaném trhu v ČR.

³⁸ Ve zbývajících případech se jednalo o emitenty, jejichž domovským orgánem dohledu byl dohledový orgán jiného členského státu EU (10), případně emitentů, jejichž domovským orgánem dohledu byla ČNB, avšak požívali některou z výjimek z informační povinnosti (36).

³⁹ Ve všech případech šlo o fondy kvalifikovaných investorů.

Informační povinnosti emitentů

Dohledové aktivity v oblasti informační povinnosti emitentů byly i v roce 2019 namířeny především k přezkumu obsahu výročních a pololetních zpráv. V návaznosti na přezkum obsahu výročních zpráv za rok 2018 bylo 74 emitentům rozesláno 20 upozornění na méně významné nedostatky (s požadavkem na úpravu v budoucnu) a 32 výzev k odstranění nedostatků formou opravy těchto zpráv a zajištění nápravy. Z celkem 66 přezkoumaných pololetních zpráv za první pololetí roku 2019 pak bylo rozesláno 29 upozornění na zjištěné méně závažné nedostatky (s požadavkem na úpravu v budoucnu). V šesti případech ČNB vyzvala emitenty k opravě uveřejněné pololetní zprávy.⁴⁰

Nejvýznamnější nedostatky byly shledány ve výročních a pololetních zprávách emitentů – fondů kvalifikovaných investorů. Zprávy obsahovaly nedostatečné informace o finanční situaci, podnikatelské činnosti a výsledcích hospodaření či o stávajících nebo plánovaných významných investicích do nemovitostí. V ostatních případech šlo spíše o dílčí nedostatky, zejména o nedostatečné informace ve vztahu k principům odměňování a tzv. alternativním výkonnostním ukazatelům.

Nad rámec standardního přezkumu bylo osm výročních zpráv za rok 2018 podrobeno detailnímu přezkumu zaměřenému na soulad účetních závěrek s IAS/IFRS. V pěti případech se jednalo o fond kolektivního investování. U všech emitentů byla identifikovaná zjištění méně závažného charakteru a bylo odesláno pouze upozornění s požadavkem nápravy v budoucích účetních závěrkách.

Současně ČNB průběžně dohlížela na plnění povinností emitentů a souvisejících osob týkajících se oznamování podílů na hlasovacích právech a transakcí osob s řídicí pravomocí. V návaznosti na zjištění komunikovala nedostatky s následným požadavkem na zajištění nápravy.

Schvalování prospektů cenných papírů

ČNB v roce 2019 schválila celkem 70 prospektů (případně jejich dodatků) cenných papírů. V drtivé většině se jednalo o dluhopisy, ve třech případech o akcie, z toho ve dvou případech šlo o veřejnou nabídku prostřednictvím Burzy cenných papírů Praha (START – veřejná nabídka). V rámci dohledu bylo v roce 2019 přezkoumáno mimo správní řízení 126 souborů konečných podmínek nabídky cenných papírů.

Nabídky převzetí a vytěsnění

ČNB v roce 2019 nevedla žádné řízení o nabídce převzetí nebo tzv. vytěsnění.

Tržní infrastruktura

V roce 2019 byly Burze cenných papírů Praha (BCPP) uděleny výjimky z předobchodní transparency podle nařízení MiFIR a dále byla s BCPP vedena dvě řízení ve věci pozastavení těchto výjimek ve vztahu ke konkrétním cenným papírům. Byly také posuzovány změny pravidel obchodování v souvislosti s přechodem na obchodní systém XETRA T7. Nově bylo posuzováno 23 oznámení záměru nefinančních skupin využít osvobození z povinnosti oznamování údajů do registru obchodních údajů podle čl. 9 odst. 1 EMIR⁴¹.

Ve vztahu k Centrálnímu depozitáři cenných papírů bylo v roce 2019 vedeno řízení ve věci povolení rozšíření činnosti o provádění peněžního vypořádání obchodů v eurech na účtech u jiného zúčtovatele (prostřednictvím platebního systému TARGET2 s vypořádacím účtem v Národní bance Slovenska).

V roce 2019 bylo v oblasti emitentů zahájeno 11 nových sankčních řízení. Právní moci nabylo 14 rozhodnutí. V deseti případech byla uložena pokuta, v jednom případě byla uložena pokuta a řízení bylo částečně zastaveno a konečně ve třech případech bylo řízení zastaveno zcela. Mezi přestupky byla především porušení povinností při veřejné nabídce cenných papírů (typicky veřejná nabídka cenných papírů bez uveřejnění prospektu) a porušení oznamovací povinnosti ve vztahu k podílům na hlasovacích právech společností, jejichž akcie jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu. Pokuty v této oblasti byly uloženy v celkové výši 2 310 tis. Kč.

⁴⁰ K 25. březnu 2020 byla náprava zajištěna ve třech případech.

⁴¹ Nařízení EP a Rady (EU) č. 648/2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů.

III.7 DOHLED NAD POSKYTOVATELI PATEBNÍCH SLUŽEB A VYDAVATELI ELEKTRONICKÝCH PENĚZ

ČNB na konci roku 2019 evidovala 26 platebních institucí. Byla udělena dvě nová povolení k činnosti platební instituce pro Benxy s.r.o. (původně Zonky s.r.o.) a EasyChange, s.r.o. Společnosti Budget Bakers s.r.o. bylo uděleno oprávnění k poskytování služby informování o platebním účtu. V průběhu roku enormně narostl počet žádostí podle zákona o platebním styku o 40 podání. Ve srovnání s ostatními sektory je zde kvalita žádostí často nízká. ČNB tak musí žadatele opakovaně a detailně vyzývat k uvedení vnitřních předpisů do souladu s podnikatelským záměrem žadatele a právními předpisy. Častým problémem je též neschopnost žadatele předložit smlouvu s úvěrovou institucí o otevření účtu, případně příslib uzavření takové smlouvy, kterou by v licenčním řízení žadatel prokázal ochranu peněžních prostředků svěřených k provedení platebních transakcí.

Zaměření dohledových činností se primárně týkalo ověřování funkčnosti systému řízení bezpečnostních a provozních rizik a jeho soulad s novými požadavky vyplývajícími z implementace evropské směrnice o platebních službách.

Počátkem roku 2019 ČNB v rámci dohledu na dálku ukončila prověřování souladu činnosti s udělenými licenčními podmínkami v případě celého trhu tuzemských nebankovních poskytovatelů platebních služeb. V rámci navazujících kontrol na místě z devíti kontrol, které byly v daném roce zahájeny i ukončeny, ve třech případech zjistila nesoulad mezi vnitřními předpisy v oblasti řízení rizik a faktickým stavem. V šesti případech zjistila podstatný rozpor mezi deklarovaným obchodním plánem a faktickou činností subjektu. V oblasti řízení rizik legalizace výnosů z trestné činnosti se pochybení týkala provádění identifikace a kontroly klienta a nedostatků v nastavení a zpracování systému vnitřních zásad.

ČNB se také zabývala dodržováním pravidel tzv. silného (dvoufaktorového) ověření pomocí tematického šetření, ze kterého vyplynulo, že většina (79 %) dotčených subjektů pravidla pro silné ověření implementovala, nicméně zejména v oblasti e-commerce (platby kartou na internetu) neprokázaly dohlížené subjekty plnění příslušných požadavků v praxi.

V průběhu následujícího období bude dohled ČNB v návaznosti na výsledky výše uvedeného tematického šetření pokračovat ve svém zaměření na dokončení implementace tzv. silného ověření u dotčených subjektů. Ve vztahu k e-commerce pak, s ohledem na stanovisko evropského orgánu dohledu EBA o poskytnutí dodatečné lhůty 15 měsíců pro implementaci pravidel a opatření týkajících se silného ověření, bude ČNB v souladu se stanoveným harmonogramem EBA způsob implementace pravidel s dotčenými poskytovateli bilaterálně řešit tak, aby proces implementace byl završen do konce roku 2020.

Předmětem výkonu dohledu bude rovněž prověřování řízení rizik legalizace výnosů z trestné činnosti ze strany nebankovních poskytovatelů platebních služeb. V oblasti AML se dále ČNB zaměří na aktualizaci a komplexní vyhodnocení rizikových profilů poskytovatelů platebních služeb vydavatelů elektronických peněz, které bude využito jednak v rámci přípravy implementace obecných pokynů k AML/CFT kolegiím, jednak v rámci zaměření kontrol na místě, zejména ve vztahu k poskytovatelům platebních služeb malého rozsahu a vydavatelům elektronických peněz malého rozsahu.

ČNB se rovněž zabývá problematikou finančních inovací. V listopadu roku 2019 zřídila kontaktní místo pro finanční inovace (FinTech), čímž se připojila k dalším evropským orgánům dohledu, které již programy na podporu inovací spustily. Cílem kontaktního místa je podporovat implementaci inovativních technologií na tuzemském finančním trhu prostřednictvím aktivnější a intenzivnější komunikace s jeho účastníky či zájemci o vstup na něj.

Podle zákona o platebním styku ČNB v roce 2019 zahájila celkem 50 sankčních řízení. Právní moci nabylo 44 rozhodnutí. Ve 22 případech bylo odňato povolení k činnosti (ve třech případech šlo o vydavatele elektronických peněz malého rozsahu, v 18 případech se jednalo o poskytovatele platebních služeb malého rozsahu a v jednom případě o platební instituci). Ve 12 případech byla uložena pokuta, v jednom případě byla uložena pokuta a řízení bylo částečně zastaveno a v devíti případech bylo řízení zastaveno zcela.

Značná část odnětí povolení byla důsledkem nedoložení splnění podmínek k činnosti dle nového zákona o platebním styku. Celková výše pokut uložených podle příslušného sektorového zákona činila 1 050 tis. Kč. Dále nabylo právní moci jedno rozhodnutí, kterým byla pověřenému zástupci poskytovatele platebních služeb uložena pokuta ve výši 500 tis. Kč podle zákona o oběhu bankovek a mincí.

III.8 DOHLED NAD POSKYTOVATELI SPOTŘEBITELSKÉHO ÚVĚRU

Poskytování spotřebitelských úvěrů se věnují jak úvěrové instituce, tak nebankovní poskytovatelé spotřebitelských úvěrů. Aktuální seznam poskytovatelů spotřebitelského úvěru je uveden na webových stránkách ČNB. Ke konci roku 2019 ČNB evidovala 86 nebankovních poskytovatelů spotřebitelského úvěru. V průběhu roku udělila povolení pro čtyři subjekty (První chodská develop, a.s., D.S. Leasing, a.s., TROJANREALITY, s.r.o. a FRIENDLY CASH, SE). Činnost v roce 2019 ukončilo pět poskytovatelů.

V rámci výkonu dohledu nad činností těchto subjektů zveřejnila ČNB v březnu 2019 stanovisko k účelně vynaloženým nákladům, které lze po spotřebiteli požadovat v souvislosti s předčasným splacením spotřebitelského úvěru na bydlení, jehož účelem bylo stanovit dohledová očekávání vůči dohlíženým subjektům, která je nutná v praxi naplňovat (podstatné závěry stanoviska jsou popsány v kapitole II.3).

ČNB po vydání stanoviska provedla tematické šetření u 56 poskytovatelů spotřebitelských úvěrů na bydlení za účelem ověření, jak (i) implementovali dohledová očekávání do svých vnitřních předpisů a postupů, (ii) informovali o provedených změnách zaměstnance a distribuční sítě, (iii) vypořádali reklamace, které obdrželi po vydání stanoviska ČNB, a (iv) definují jednotlivé položky zahrnuté do nákladů požadovaných po spotřebiteli v souvislosti s požadavkem předčasného splacení.

Z provedeného šetření vyplynulo, že 40 poskytovatelů zapracovalo požadavky v souladu se stanoviskem ČNB. V případě 16 společností nebyla implementace provedena dostatečně, a proto ČNB odeslala výzvy k nápravě požadující uvedení činnosti těchto subjektů do souladu se zákonem.

V roce 2019 ČNB podle zákona o spotřebitelském úvěru zahájila 12 nových sankčních řízení a právní moci nabylo 10 rozhodnutí. Ve všech případech byla uložena pokuta. Celková výše uložených pokut činila 1 050 tis. Kč. Vyšší pokuty za neoprávněné poskytování spotřebitelského úvěru bez povolení byly uplatněny vůči skupině osob spojených se zprostředkovatelem UNICREDO SYSTEM a.s. (viz kapitola III.9).

III.9 DOHLED NAD DISTRIBUTORY FINANČNÍCH PRODUKTŮ

V sektoru distributorů finančních produktů došlo v důsledku povinnosti uhradit správní poplatek za prodloužení oprávnění k činnosti i v roce 2019 k úbytku investičních zprostředkovatelů a vázaných zástupců na kapitálovém trhu. Stalo se tak v drtivé většině případů vědomým neuhrazením správních poplatků, čímž došlo k pročištění seznamů zprostředkovatelů o tzv. mrtvé duše.

U pojišťovacích zprostředkovatelů měla na snížení jejich počtu vliv i nová zákonná úprava, která místo pěti kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů zavedla pouze tři kategorie a zároveň stanovila čtyřměsíční přechodné období k přechodu registrací na registrace podle nového zákona. Při nevyužití této lhůty oprávnění k činnosti zaniklo. Významný pokles počtu pojišťovacích zprostředkovatelů ukazuje Tabulka B.15.

V oblasti ověřování odbornosti osob distribuujících pojištění ČNB v srpnu 2019 uveřejnila sadu zkouškových otázek podle zákona o distribuci pojištění a zajištění. Do konce roku bylo vydáno 19 akreditací k pořádání odborných zkoušek dle tohoto zákona a jedna akreditovaná osoba požádala o odnětí akreditace. Tzv. akreditované osoby (tj. osoby s povolením ČNB zkoušet poskytovatele nebo zprostředkovatele finančních služeb prostřednictvím jednotných sad zkouškových otázek, které zajistila ČNB společně s MF) již od roku 2017 ověřují odbornost podle zákona o spotřebitelském úvěru a počínaje rokem 2018 též podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

Předmětem výkonu dohledu bylo dodržování požadavků vyplývajících z transpozice evropských směrnic IDD a MiFID II. ČNB provedla dvě tematická šetření zaměřená na distribuci investičního životního pojištění,

především produktů s nestandardními nebo rizikovými prvky, a na plnění požadavků kladených na vedoucí orgán investičních zprostředkovatelů.

Z dohledových aktivit vyplynulo zjištění, že někteří pojišťovací zprostředkovatelé dostatečně nezohlednili novou právní úpravu v oblasti distribuce pojištění v nastavení svých vnitřních postupů. Dále byly nejčastěji identifikovány nedostatky v plnění povinnosti získat informace od zákazníka a poskytnout mu radu před sjednáním rezervotvorného pojištění, nedostatky v záznamech z jednání vedených se zákazníkem a v plnění informačních povinností vůči zákazníkovi. Šetření rovněž odhalila, že řada investičních zprostředkovatelů nesplňovala požadavek na minimální počet členů vedoucího orgánu nebo požadavek na kolektivitu vedoucího orgánu. Dalším obvyklým zjištěním kontrol u investičních zprostředkovatelů bylo neuplatňování zavedených postupů vnitřní kontroly a neinformování o přijímaných pobídkách.

Na základě výsledků šetření ČNB na svých internetových stránkách uveřejnila upozornění pro distributory pojistných produktů na produkty investičního životního pojištění s nestandardními nebo rizikovými prvky. ČNB také vedla dotčené distributory k uvedení činnosti do souladu s právní úpravou cestou zaslání upozornění na zjištěné nedostatky s výzvou k přijetí dobrovolné nápravy. Upozornění na zjištěné nedostatky ČNB rovněž zaslala těm investičním zprostředkovatelům, kteří neplnili požadavky kladené na vedoucí orgán, a vedla tyto subjekty k dobrovolné nápravě, případně vynucovala splnění povinností v rámci správního řízení. V případě závažných porušení povinností byla zjištění řešena v rámci správních řízení.

V souvislosti s novou právní úpravou činnosti pojistníka, spočívající v nabízení možnosti stát se pojištěným dle § 4 zákona o distribuci pojištění a zajištění, ČNB zmapovala rozsah této činnosti. Dále dokončila u investičních zprostředkovatelů kontrolu plnění povinnosti písemně vypracovat a doručit ČNB systém vnitřních zásad a hodnocení rizik podle zákona proti praní špinavých peněz, přičemž vyzývala subjekty ke splnění povinností a vedla je k odstranění zjištěných nedostatků. ČNB také provedla tematické šetření za účelem získání údajů o rozsahu povolené činnosti distributorů finančních produktů.

V budoucím období se ČNB i nadále zaměří na dostatečnost implementace požadavků regulačního rámce do interních postupů distributorů finančních produktů, zejména co se týče požadavků na produktové řízení v oblastech zprostředkování pojistných a investičních produktů a požadavků na pravidla jednání se zákazníky. ČNB bude dále věnovat pozornost přípravě regulačního výkaznictví distributora finančních produktů, kterým budou vymezeny klíčové oblasti pro průběžné sledování vývoje trhu.

V rámci kontrolních aktivit se ČNB v následujícím období zaměří na činnost akreditovaných osob a plnění požadavků na odbornou způsobilost distributorů finančních produktů a jejich pracovníků.

Podle zákona o distribuci pojištění a zajištění bylo v roce 2019 zahájeno sedm sankčních řízení s pojišťovacími zprostředkovateli a právní moci nabylo 11 rozhodnutí. V šesti případech byla uložena pokuta, v jednom případě byla uložena pokuta a v části bylo řízení zastaveno, ve třech případech byly zrušeny zápisy v registru pojišťovacích zprostředkovatelů a konečně jedno řízení bylo zastaveno zcela. Celková výše uložených pokut podle sektorového zákona v roce 2019 činila 400 tis. Kč. V oblasti pojišťovacích zprostředkovatelů dále nabylo právní moci jedno rozhodnutí o uložení pokuty ve výši 400 tis. Kč za porušení zákona proti praní špinavých peněz.

Podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu bylo v roce 2019 zahájeno celkem 19 sankčních řízení s investičními zprostředkovateli. Právní moci nabylo 13 rozhodnutí. V deseti případech byla uložena pokuta, v jednom případě byla uložena pokuta včetně opatření k nápravě a ve dvou případech bylo řízení zastaveno. Celkem ČNB podle sektorového zákona uložila pokuty ve výši 920 tis. Kč. Dále v oblasti investičních zprostředkovatelů vydala dvě rozhodnutí o uložení pokuty za porušení zákona proti praní špinavých peněz v celkové výši 280 tis. Kč.

Se zprostředkovateli spotřebitelského úvěru ČNB v roce 2019 zahájila celkem devět sankčních řízení, přičemž právní moci nabylo 12 rozhodnutí. Pokuta byla uložena v deseti případech a ve dvou případech bylo řízení zastaveno. Celková výše uložených pokut v roce 2019 dosáhla 1 785 tis. Kč. Největší pokutu,

1 400 tis. Kč, ČNB uložila společnosti UNICREDO SYSTEM a.s. za to, že neoprávněně zprostředkovala více než 3 500 spotřebitelských úvěrů v celkové výši přes 16 mil. Kč.

III.10 DOHLED NAD SMĚNÁRNÍKY

V roce 2019 získalo oprávnění k poskytování směnárenských služeb 38 směnárníků, zatímco evidovaný roční úbytek činil 85 směnárníků. ČNB k poslednímu kalendářnímu dni roku 2019 registrovala 952 směnárníků.

Předmětem výkonu dohledu bylo zejména ověření dodržování nových pravidel, která s účinností od 1. dubna 2019 přinesla novela zákona o směnárenské činnosti, jež má vést k posílení práv zákazníka – zájemce o směnu. ČNB provedla tematické šetření týkající se 173 pražských směnárenských provozoven, u kterých bylo indikováno zvýšené riziko újmy na straně zákazníka (tj. v turisticky nejvíce exponovaných místech). Předmětem šetření bylo primárně dodržování pravidel týkajících se zákazu uveřejňování tzv. VIP kurzů a povinnosti umožnit zákazníkovi odstoupit od smlouvy o směnárenském obchodu (tzv. storno směnárenského obchodu) do tří hodin od jeho provedení.

Z tematického šetření vyplynulo zjištění, že provozovny čtyř směnárníků umístěné v centru Prahy zveřejňovaly VIP kurzy vedle standardního kurzovního lístku a neumožňovaly storno směnárenského obchodu na žádost zákazníka. Na základě těchto zjištění ČNB zahájila kontroly na místě, které dosavadní zjištění potvrdily, a s dotčenými provozovateli zahájila správní řízení. Směnárenská činnost bez příslušného veřejnoprávního povolení byla provozována v jediném případě. Toto zjištění bylo řešeno jako podnět k zahájení řízení pro delikt neoprávněného podnikání.

Během roku 2019 ČNB vykonala dalších 12 kontrol směnárníků na území celé ČR. Další čtyři kontroly pak v daném roce zahájila. Nejčastější nedostatky spočívají v nevydání dokladu o provedené kontrolní směně s předepsanými náležitostmi, neposkytnutí předmluvních informací v případě směn v hodnotě vyšší než 1 000 eur, uveřejňování konkrétní výše VIP kurzů a neprovedení storna směnárenského obchodu, resp. bránění v uplatnění tohoto práva. Pouze v jednom případě nebyly shledány důvody pro předání podnětu k zahájení správního řízení.

I v nadcházejícím období se proto bude pozornost dohledu ČNB soustředit na dodržování pravidel jednání ve vztahu k zákazníkům. Důraz bude kladen zejména na kontrolu dodržování povinností souvisejících s právem zákazníka odstoupit od směnárenského obchodu, tj. zda směnárník provádí na žádost zákazníka storno směnárenského obchodu a zda zákazníkovi v uplatnění tohoto práva nijak nebrání, a současně na kontrolu plnění související informační povinnosti směnárníků. ČNB se zároveň zaměří na dodržování zákazu zveřejňování VIP kurzů. Z důvodu vysoké expozice rizik legalizace příjmů z trestné činnosti se bude ČNB v rámci výkonu dohledu soustředit rovněž na tuto oblast. V této souvislosti bude prioritou komplexní vyhodnocení a aktualizace rizikových profilů vybraných významných provozovatelů směnárenské činnosti.

Pro porušení zákona o směnárenské činnosti bylo v roce 2019 zahájeno 14 sankčních řízení. ČNB pravomocně rozhodla ve 14 případech. V 11 případech byla uložena pokuta, v jednom případě byla uložena pokuta a opatření k nápravě, v jednom případě bylo odňato povolení k činnosti směnárníka a v jednom případě bylo odňato povolení k činnosti směnárníka a zároveň uložena pokuta. Celková výše uložených pokut podle příslušného sektorového zákona dosáhla 2 730 tis. Kč. ČNB mimo jiné uložila pokuty 500 tis. Kč společnostem Exclusive Change, s.r.o., a CHIVAS INVEST s.r.o. za uveřejnění informace o nabídce výhodnějších směnných kurzů způsobem zaměnitelným s údaji o směnných kurzech uvedených na kurzovním lístku. Směnárníci byli postihováni nejen podle směnárenského zákona. Vůči směnárníkům tak dále nabylo právní moci šest rozhodnutí podle zákona o oběhu bankovek a mincí, z toho byla v pěti případech uložena pokuta a v jednom případě bylo řízení zastaveno. Celková výše pokut uložených směnárníkům podle tohoto zákona činila 825 tis. Kč. Mezi nimi byla pokuta 350 tis. Kč společnosti PEMEX change s.r.o. Dále nabyla právní moci tři rozhodnutí za porušení zákona proti praní špinavých peněz s celkovou výší pokut 155 tis. Kč.

IV. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Jako orgán dohledu nad finančním trhem se Česká národní banka prostřednictvím svého členství v mnoha evropských orgánech a institucích podílí na vytváření jednotného evropského trhu finančních služeb. Kromě toho se aktivně zapojuje do činnosti mezinárodních organizací, což jí umožňuje ovlivňovat tvorbu celosvětových standardů v oblasti regulace a dohledu nad finančním trhem. ČNB je součástí Evropského systému dohledu nad finančním trhem (ESFS) a v jeho rámci spolupracuje s Evropskou radou pro systémová rizika (ESRB) a evropskými orgány dohledu pro oblasti bankovníctví (EBA), pojišťovnictví a zaměstnaneckého penzijního pojištění (EIOPA) a cenné papíry a trhy (ESMA). Na mezinárodní úrovni je pak ČNB členem Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry (IOSCO), Mezinárodního sdružení orgánů dohledu v pojišťovnictví (IAIS) a Mezinárodní organizace orgánů dohledu v soukromém penzijním sektoru (IOPS). V neposlední řadě se ČNB aktivně podílí na práci vznikající na půdě Basilejského výboru pro bankovní dohled.

V roce 2019 se všechny tři evropské orgány dohledu do značné míry věnovaly společným oblastem zájmu (digitalizace finančních služeb, kybernetická bezpečnost, udržitelné finance, PRIIP či brexit) a vybraným především regulatorním tématům. V případě EBA šlo o revizi CRD IV / CRR a v případě EIOPA o revizi směrnice Solventnosti II. ESMA se mj. zaměřil na posílení ochrany drobných zákazníků a v této souvislosti ve spolupráci s národními orgány dohledu omezil prostřednictvím vydání produktových intervencí riziko nabízení a prodeje vysoce rizikových binárních opcí a rozdílových kontraktů těmto zákazníkům v EU.

Digitalizace finančních služeb

Téma digitalizace finančních služeb úzce souvisí s problematikou finančních inovací, které se v rámci evropských orgánů dohledu v roce 2019 věnovala značná pozornost. Dále zmiňujeme pouze její nejdiskutovanější oblasti.

ČNB se v roce 2019 podílela na společné zprávě evropských orgánů dohledu o fungování národních schémat na podporu inovací (regulatorním sandboxům a inovačním hubům), včetně možného vytvoření společné evropské platformy pro mechanismy na podporu inovací, srovnávající vybrané aspekty těchto schémat v jednotlivých jurisdikcích a navrhuje příklady dobré praxe pro jejich vytváření.

ČNB se aktivně podílela na přípravě materiálu ESMA k prvotní nabídce virtuální měny (ICO) a kryptoaktivům, který mj. popisuje rizika spojená s kryptoaktivy, jejich právní kvalifikaci, regulatorní implikace v případě, že je možné kryptoaktiva kvalifikovat jako investiční nástroje, a důsledky takové kvalifikace. Materiál se dále věnuje přístupu ke kryptoaktivům, na která se nevztahují pravidla o investičních nástrojích podle směrnice MiFID. Zpráva nicméně nepřinesla odpověď na základní otázku, za jakých podmínek mají být kryptoaktiva považována za investiční nástroje.

Kybernetická bezpečnost

V návaznosti na akční plán Evropské komise z března 2018 evropské orgány dohledu vydaly dvě společná doporučení pro Evropskou komisi, ve kterých navrhly možné změny v evropské legislativě, které by mohly přispět ke zvýšení kybernetické bezpečnosti finančních institucí a vytvoření společného rámce pro testování kybernetické odolnosti významných finančních institucí a tržní infrastruktury v EU. ČNB podpořila úsilí o harmonizaci již existujících pravidel hlášení incidentů a snahu o vytvoření jednotné terminologie pro usnadnění hlášení incidentů pro různé účely. ČNB rovněž obecně podpořila vytvoření jednotného testovacího rámce kybernetické odolnosti v takové formě, která bude mít vyvážené celkové náklady a přínosy jak pro ČNB, tak pro regulované subjekty, a navíc dovolí užití při testech v rámci EU i v ČR.

Strukturované retailové investiční produkty a pojistné produkty s investiční složkou

V roce 2019 se evropské orgány dohledu věnovaly zlepšení neuspokojivého stavu v oblasti poskytování klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou (PRIIP). Doporučily nenavrhovat pouze cílenou novelu RTS, ale namísto toho upřednostnily fundamentální revizi RTS se spotřebitelským testováním a dalšími konzultacemi s trhem.

Evropské orgány dohledu dále vydaly prohlášení o dohledu týkající se výkonnostních scénářů s cílem podpořit důsledné přístupy a zlepšit ochranu zákazníků, neboť dospěly k závěru, že existuje riziko, že investorům mohou být finančními institucemi poskytovány informace vzbuzující nepřiměřená očekávání ohledně možných výnosů z investic. Evropské orgány dohledu proto doporučily tvůrcům PRIIP, aby do sdělení klíčových informací (KID) zahrnuli varování, aby se zajistilo, že investoři si plně uvědomují omezení údajů uvedených ve výkonnostních scénářích. ČNB v této souvislosti preferovala další odklad povinnosti fondů UCITS zpracovávat PRIIP KID a současně podporovala provedení hloubkové analýzy RTS k PRIIP.

Brexit

V souvislosti s odchodem Velké Británie z EU (brexit) se všechny evropské orgány dohledu intenzivně věnovaly přípravě na možný odchod bez dohody a zaměřily svou činnost mj. na kontrolu kontingenčních plánů dohlášených firem, posílení komunikační aktivity finančních institucí vůči zákazníkům či nastavení budoucí spolupráce mezi evropskými orgány dohledu, národními orgány dohledu EU27 a orgány dohledu ve Velké Británii formou bilaterálních (MoU) nebo mnohostranných (MMoU) memorand o spolupráci. ČNB během roku přistoupila k MMoU ESMA v oblasti kapitálových trhů, k MMoU EIOPA v oblasti pojišťovacího trhu a k MMoU EIOPA v oblasti zaměstnaneckého penzijního pojištění.

Produktové intervence

Zásadním příspěvkem ESMA k posílení ochrany neprofesionálních zákazníků před vysoce ztrátovými investičními nástroji byly v roce 2019 produktové intervence, konkrétně dočasný zákaz uvádění na trh, distribuce nebo prodeje binárních opcí a dočasné omezení uvádění na trh, distribuce nebo prodeje tzv. rozdílových smluv neprofesionálním zákazníkům. ESMA v průběhu roku dvakrát obnovil svá dočasná rozhodnutí z roku 2018 a zároveň vyzval národní orgány dohledu k přijetí stejných rozhodnutí na vnitrostátní úrovni bez časového omezení. ČNB postupně vydala formou opatření obecné povahy produktové intervenční opatření ve stejném rozsahu jako zmiňovaná rozhodnutí ESMA. Obdobné vnitrostátní produktové intervence byly v průběhu roku vydány většinou národních orgánů dohledu v EU.

Revize směrnice Solventnost II

Nosným tématem EIOPA v loňském roce byla revize směrnice Solventnost II a v této souvislosti EIOPA rozhodl o přípravě stanoviska pro Komisi. Za tímto účelem EIOPA vydal ke konci roku konzultační materiál zahrnující řadu doporučení mj. v oblasti technických rezerv, kapitálu, standardního vzorce solventnostního kapitálového požadavku, minimálního kapitálového požadavku, dohledového výkaznictví a zveřejňování informací, proporcionality, skupinového dohledu, makrobezpečnostního dohledu, ozdravných postupů a řešení, garančních schémat v pojišťovnictví či opatření týkajících se dlouhodobých garancí a akciového rizika. Byla rovněž zahájena veřejná konzultace k tomuto tématu, která byla ukončena v půlce ledna 2020. ČNB se k tématům revize Solventnosti II vyjadřovala v rámci svých aktivit na půdě EIOPA, kde mj. prosazovala vedle odstranění duplicit ve výkaznictví také bližší specifikaci požadavků na informace a povinnost předkládat statické informace, pouze dojde-li k materiální změně. ČNB dále vyjádřila nesouhlas s navrhovanou metodologií posouzení hloubky, likvidity a transparentnosti, která používá pro všechny hodnocené měny jediný nevhodně převzatý limit, a též měla námitky proti navrhovanému rozšiřování kompetencí EIOPA v souvislosti s touto revizí směrnice.

Implementace basilejských doporučení

Mezi zásadní témata činnosti EBA v roce 2019 patřila příprava technické rady k implementaci basilejských doporučení (tzv. finální fázi Basel III) v EU. Rada zahrnovala kvantitativní analýzu odhadovaného sektorového dopadu na základě údajů od 189 bank a řadu doporučení. EBA podpořil plnou implementaci Basel III v EU, zejména pak zvýšení rizikové citlivosti standardizovaného přístupu jak pro úvěrové, tak pro operační riziko a omezení při používání interních modelů z důvodu nepřiměřené variability výpočtů, kterou bylo možné pozorovat v minulosti. Podle EBA by měla reforma přispět k posílení finanční stability, ale zároveň má umožnit bankám využívat přístupy citlivé na riziko. Plná implementace Basel III by na základě konzervativních předpokladů měla zvýšit minimální kapitálový požadavek v průměru o 24,4 %. Zástupci ČNB

v jednotlivých strukturách EBA se v průběhu přípravy technické rady aktivně vyjadřovali k projednávaným otázkám.

Evropská rada pro systémová rizika

Evropská rada pro systémová rizika (ESRB) 23. září 2019 poprvé za dobu své existence zveřejnila varování adresované ČR, v němž upozorňuje na střednědobá rizika pro uchování finanční stability. Ta jsou spojena s vývojem na českém trhu rezidenčních nemovitostí a financováním jejich nákupu na úvěr.⁴²

ESRB své varování zdůvodnila zejména nadhodnocením cen nemovitostí a jejich dalším zvyšováním (které předbíhalo tempo růstu příjmů českých domácností), rychlým růstem úvěrů na bydlení a uvolněními úvěrovými standardy bank. Jako další důvod ESRB uvedla skutečnost, že podmínky pro poskytování hypotečních úvěrů může ČNB stanovovat pouze právně nezávazným doporučením. ESRB proto sice ocenila makroobezřetnostní politiku ČNB, avšak současně ji ohodnotila jako „pouze částečně dostačující“. ESRB s ohledem na další možné zvyšování rizik doporučila, aby ČNB disponovala pravomocí stanovovat závazné limity úvěrových ukazatelů zákonem.⁴³

Spolupráce v rámci kolegií orgánů dohledu a jiné aktivity

ČNB v roce 2019 působila v devíti kolegiích orgánů dohledu nad evropskými bankovními skupinami, z toho v jednom případě v roli konsolidujícího orgánu dohledu. Jednání kolegií byla obdobně jako v roce 2018 zaměřena zejména na vyhodnocení rizikového profilu dohlížených subjektů a posuzování skupinových ozdravných plánů.

ČNB v roce 2019 spolupracovala rovněž v rámci 12 kolegií orgánů dohledu nad evropskými pojišťovacími skupinami, jejichž činnost se zaměřovala zejména na skupinové interní modely, plnění požadavků směrnice o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti (Solventnost II) a hodnocení rizik dohlížených pojišťoven.

Spolupráce v oblasti mezinárodních standardů regulace a dohledu nad finančním trhem

ČNB se v roce 2019 aktivně zapojila do činnosti Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry (IOSCO). Aktivity IOSCO se v roce 2019 zaměřily mj. na oblast kryptoaktiv (regulatorní přístup ke kryptoaktivům a investičním fondům s expozicí vůči nim), používání nových technologií v oblasti dohledu, udržitelné finance, potenciální dopady fragmentace akciového a derivátového trhu, dopad pasivního investování na kapitálové trhy, používání pákového efektu ze strany fondů kolektivního investování, distribuci finančních produktů retailovým klientům pomocí digitálních platforem či kybernetická rizika.

Mezi zásadní oblasti aktivit Mezinárodního sdružení orgánů dohledu v pojišťovnictví (IAIS) se v roce 2019 zejména řadily finalizace revize sady základních pojišťovacích standardů, dokončení prací na globálních minimálních standardech efektivního dohledu nad mezinárodně činnými pojišťovacími skupinami, přijetí rámce pro zmírnění systémového rizika v pojistném sektoru či uvolnění nové podoby mezinárodních kapitálových standardů do monitorovacího období za účelem posouzení jejich dopadů. ČNB v rámci IAIS např. aktivně přispěla do rozsáhlého monitorovacího cvičení mapujícího odvětví v globálním kontextu.

Činnost Mezinárodní organizace orgánů dohledu v soukromém penzijním sektoru (IOPS) se v roce 2019 primárně zaměřila na již dříve zahájené projekty. Jednalo se mj. o oblast dohledu nad investicemi penzijních společností do infrastruktury, doporučené postupy pro sestavování, prezentaci a dohled nad projekcemi penzí, solventnost penzijních systémů nebo o postupy dohledu ke zvýšení kybernetické odolnosti v sektoru privátních penzí. ČNB se aktivně zúčastnila přípravy vybraných materiálů IOPS týkajících se dohledových postupů nebo výměny zkušeností mezi dohledovými orgány v oblasti synergií mezi pojišťovacím a penzijním sektorem.

⁴² Kromě ČR vydala ESRB varování rovněž ve vztahu k Německu, Francii, Islandu a Norsku a doporučení pro Belii, Dánsko, Finsko, Lucembursko, Nizozemsko a Švédsko. Tyto země byly varovány již při minulém hodnocení v roce 2016, avšak dle ESRB na něj dostatečně nereagovaly.

⁴³ ČNB v této souvislosti dlouhodobě usiluje o přijetí návrhu novely zákona o ČNB, která by mj. ČNB udělila pravomoc určovat právně závazné limity tří úvěrových ukazatelů (LTV, DTI a DSTI).

Část B — Statistická část

Část B Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem doplňuje část A zejména o statistické informace a údaje, které rozšiřují přehled o výkonu dohledu ČNB v roce 2019. Jako primární zdroj dat pro vybrané údaje o sektorech byly použity údaje z výkazů, které jsou součástí vykazovací povinnosti ekonomických subjektů, jejichž aktivity jsou předmětem dohledové činnosti ČNB.

I. ÚVĚROVÉ INSTITUCE

Tab. B.1 Vývoj počtu subjektů v sektoru úvěrových institucí

	Stav k 31. 12. 2018	Přírůstek v roce 2019	Úbytek v roce 2019	Stav k 31. 12. 2019
Úvěrové instituce celkem	60	1	3	58
z toho:				
Banky ⁱ⁾	23	1	0	24
Pobočky zahraničních bank z EU/EH	25	0	2	23
Pobočky zahraničních bank z třetích zemí	2	0	0	2
Družstevní záložny	10	0	1	9
Notifikované úvěrové instituceⁱⁱ⁾	447	34	15	466
Registrovaná zastoupení zahraničních bankⁱⁱⁱ⁾	12	0	0	12

i) Z toho pět stavebních spořitelů.

ii) V bankovním sektoru se notifikují banky a jejich pobočky působící v ostatních státech EU/EHP.

iii) Registrace zastoupení zahraniční banky podle § 39 zákona č. 6/1993 Sb., o ČNB, neopravňuje podnikat v sektoru bankovníctví v ČR, ale pouze propagovat služby svých centrál na tomto území.

Tab. B.2 Vybrané údaje o bankovním sektoru

	2017	2018	2019
Bilanční suma a její struktura			
Celková aktiva (v mld. Kč)	7 001,9	7 279,2	7 544,8
z toho:			
Klientské úvěry	3 175,3	3 403,5	3 560,5
Cenné papíry a účasti celkem	1 044,5	1 101,1	1 075,8
Závazky celkem	6 445,5	6 702,7	6 923,2
z toho:			
Klientské vklady (v naběhlé hodnotě)	4 288,5	4 573,7	4 870,4
Podíl klientských vkladů na klientských úvěrech (v %)	135,1	134,4	136,8
Vlastní kapitál	556,4	576,5	621,7
Likvidita			
Rychle likvidní aktiva celkem (v mld. Kč)	2 931,4	2 998,0	3 069,6
Rychle likvidní aktiva / aktiva (v %)	41,9	41,2	40,7
Ukazatel krytí likvidity (tzv. LCR; v %)	182,2	188,3	184,9
Kvalita aktiv			
Nevýkonné klientské expozice (v mld. Kč)	144,8	116,7	93,1
Podíl nevýkonných klientských expozic na celkových klientských expozicích (v %)	4,4	3,4	2,6
Míra krytí nevýkonných úvěrových expozic opravnými položkami (v %)	44,4	51,7	54,7

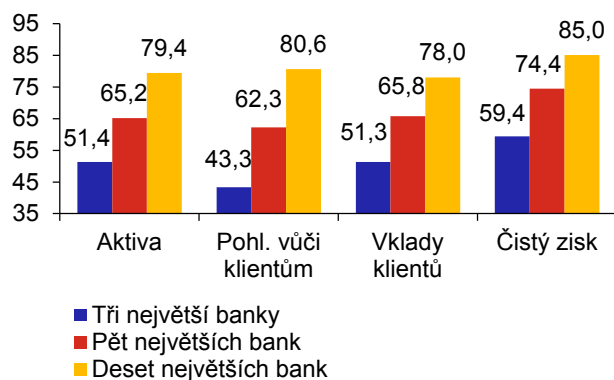
Tab. B.2 Vybrané údaje o bankovním sektoru (pokračování)

	2017	2018	2019
Hospodářské výsledky a ziskovost			
Zisk sektoru po zdanění (v mld. Kč)	75,4	81,4	90,9
Zisk z finanční činnosti (v mld. Kč)	176,3	187,2	197,9
Správní náklady (v mld. Kč)	73,6	76,7	77,7
Poměr nákladů k příjmům (CIR; v %)	45,2	44,6	44,6
Čistá úroková marže (v %)	1,68	1,82	1,94
RoE (v %)	16,95	17,46	18,08
RoA (v %)	1,08	1,10	1,16
Kapitálová vybavenost			
Regulační kapitál celkem (v mld. Kč)	471,8	493,5	539,9
v tom:			
Tier 1	457,7	480,2	527,2
Tier 2	14,0	13,3	12,7
Celkový kapitálový poměr (v %)	19,3	19,6	21,3
Kapitálový poměr Tier 1 (v %)	18,7	19,1	20,8
Pákový poměr (v %)	6,7	6,7	7,1

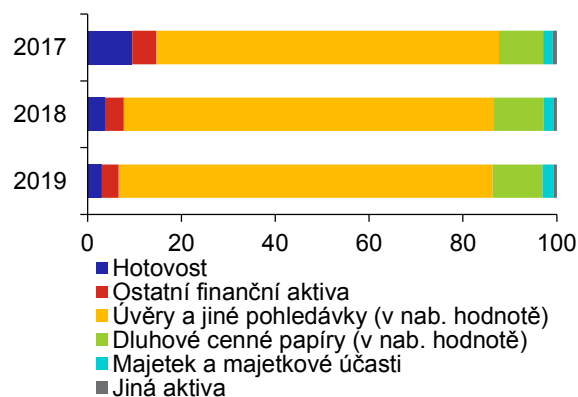
Vybrané údaje o bankovním sektoru – grafy

Graf B.1 Koncentrace bankovního sektoru

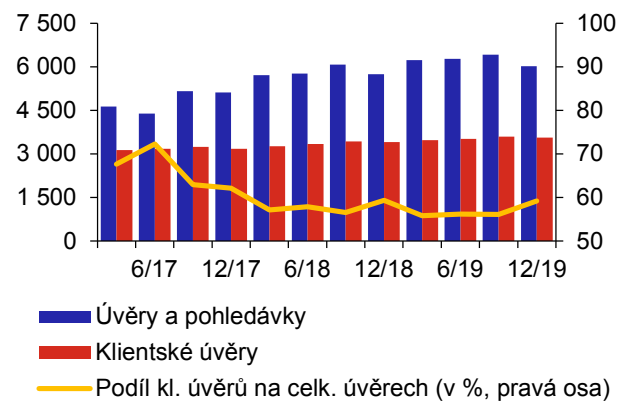
(v %, stav k 31. 12. 2019)

Graf B.2 Struktura aktiv bankovního sektoru

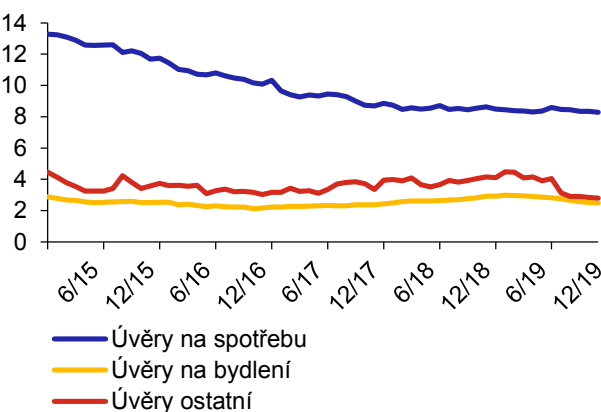
(v %, stav ke konci období)

Graf B.3 Úvěry a pohledávky bankovního sektoru

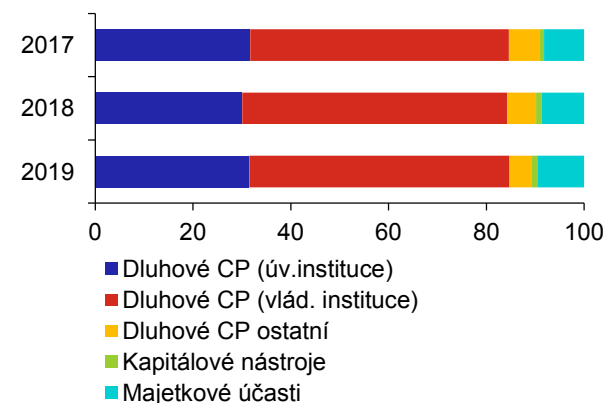
(v mld. Kč, stav ke konci období)

Graf B.4 Úrokové sazby z nových úvěrů

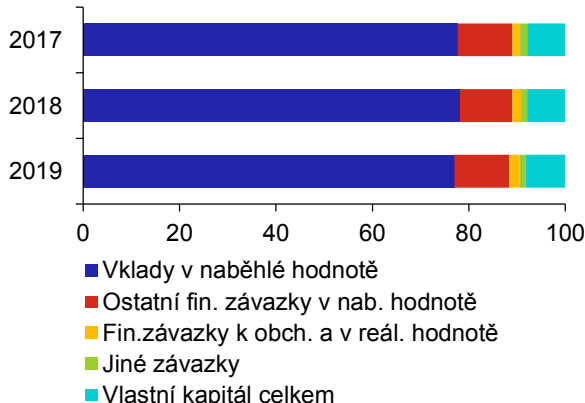
(obyvatelstvo, %)

Graf B.5 Cenné papíry a účasti bankovního sektoru

(v %, stav ke konci období)

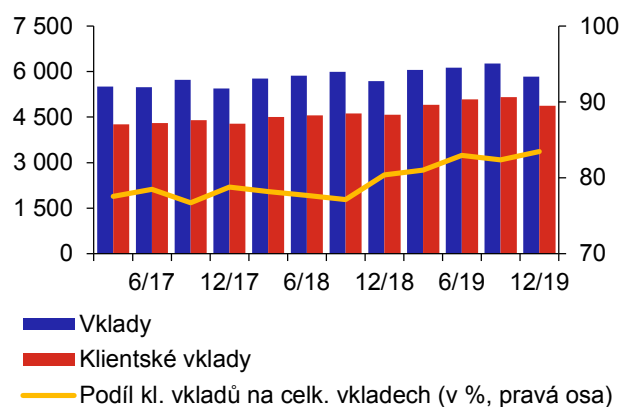
Graf B.6 Struktura pasiv bankovního sektoru

(v %, stav ke konci období)

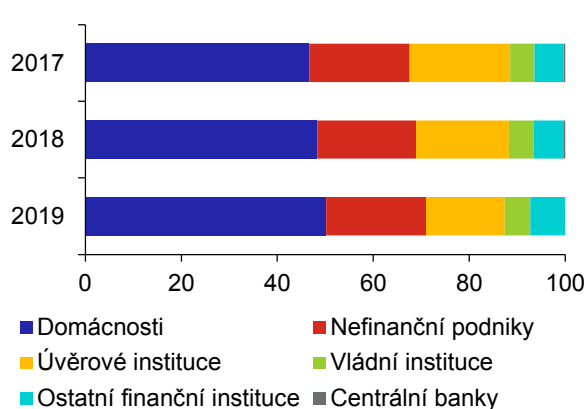

Graf B.7 Vklady bankovního sektoru

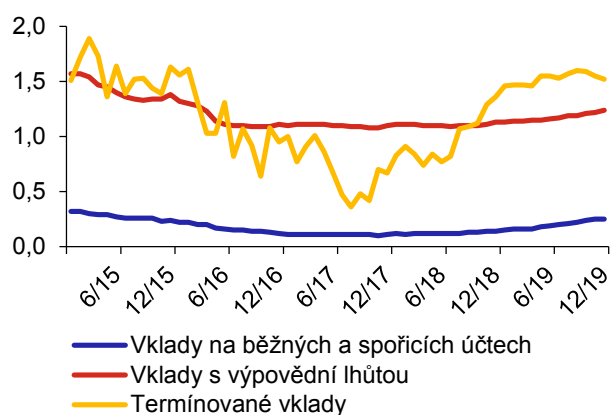
(v mld. Kč, stav ke konci období)

Graf B.8 Vklady dle ekonomických sektorů

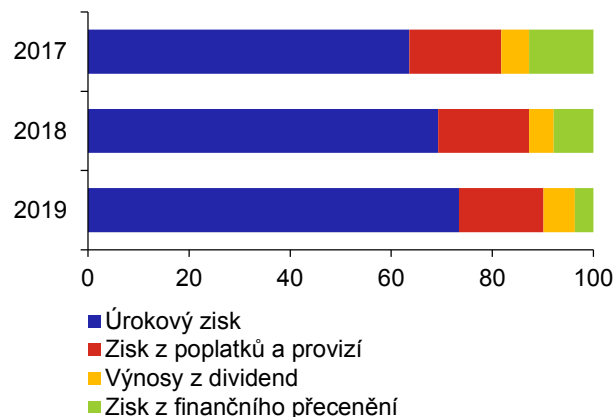
(v %, stav ke konci období)

Graf B.9 Úrokové sazby u nových vkladů

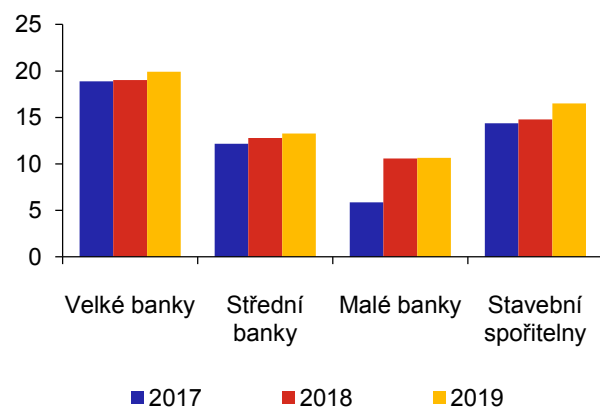
(obyvatelstvo, v %)

Graf B.10 Dekompozice zisku z finanční činnosti

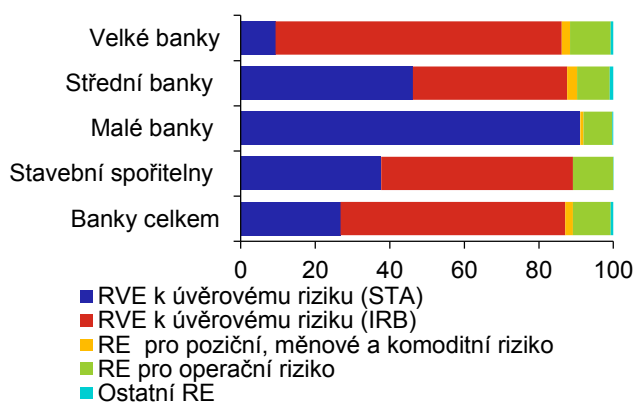
(v %)

Graf B.11 Rentabilita Tier 1 (RoE)

(v %, skupiny bank)

Graf B.12 Struktura rizikových expozic

(v %, stav k 31. 12. 2019)

Tab. B.3 Vybrané údaje o sektoru družstevních záložen

	2017	2018	2019
Počet členů družstevních záložen	30 850	22 592	12 222
Celková aktiva (v mil. Kč)	23 080,8	20 212,7	10 153,6
z toho:			
Úvěry a pohledávky	14 836,1	14 668,9	7 274,8
Závazky (v mil. Kč)	19 479,1	16 582,3	8 407,3
z toho:			
Vklady (v naběhlé hodnotě)	18 963,3	15 899,8	8 118,6
Vlastní kapitál (v mil. Kč)	3 601,6	3 630,4	1 746,3
Celkový kapitálový poměr (v %)	18,9	21,1	29,1
Podíl nevýkonných úvěrů na celk. poskytnutých úvěrech (v %)	22,1	28,1	24,1
Zisk po zdanění (v mil. Kč)	-80,4	-33,2	-38,4

II. POJIŠŤOVNY

Tab. B.4 Vývoj počtu subjektů v pojistném sektoru

	Stav k 31. 12. 2018	Přírůstek v roce 2019	Úbytek v roce 2019	Stav k 31. 12. 2019
Pojišťovny	47	2	2	47
z toho:				
Tuzemské pojišťovny	27	1	1	27
Pobočky pojišťoven z EU/EHP	20	1	1	20
Zajišťovny	1	0	0	1
Notifikované pojišťovny ⁱ⁾	960	62	40	982
Akreditované osoby	0	19	1	18

i) V pojistném sektoru se notifikují pojišťovny a jejich pobočky působící v ostatních státech EU/EHP.

Tab. B.5 Vybrané údaje o pojistném sektoru ⁱ⁾

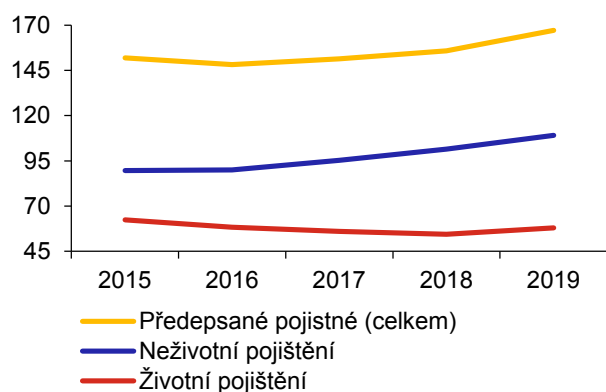
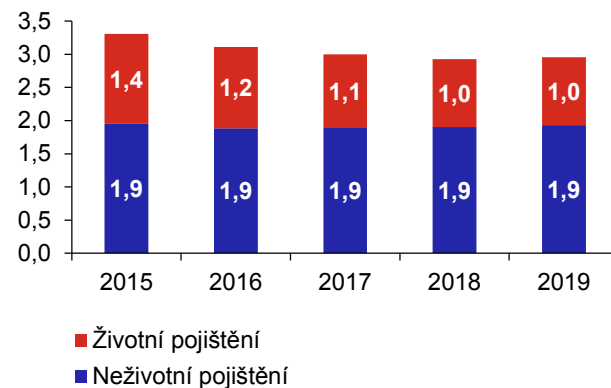
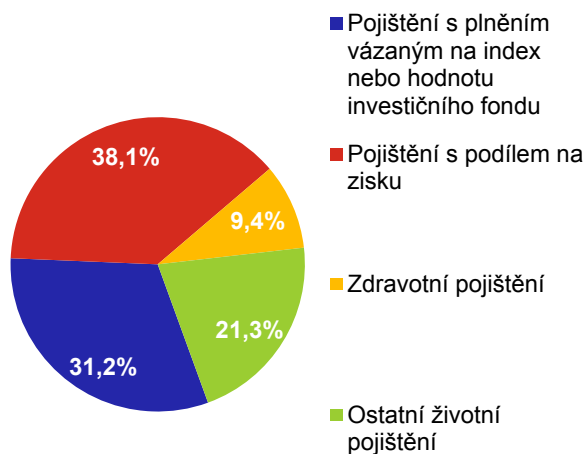
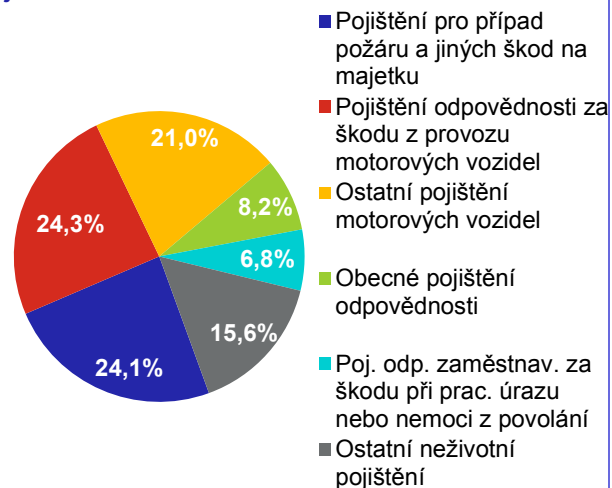
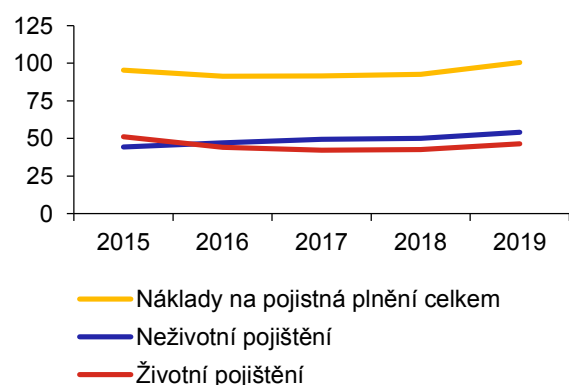
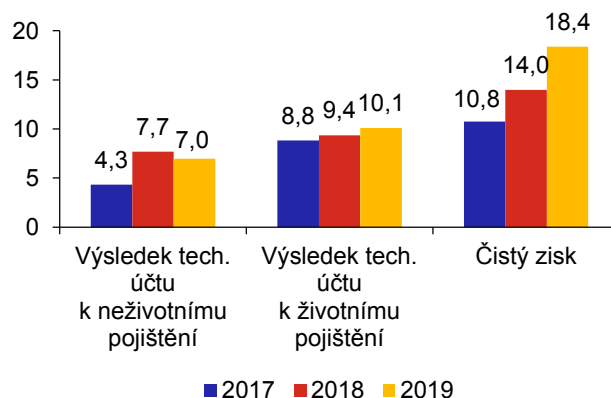
	2017	2018	2019
Bilanční suma a její struktura			
Celková aktiva (v mld. Kč)	486,2	491,6	466,0
Celková aktiva (tuzemské pojišťovny)	434,8	444,6	411,8
z toho:			
Investice	312,6	324,6	285,8
Investice ŽP, je-li nositelem investičního rizika pojistník	74,8	70,6	75,6
Závazky celkem	413,0	403,1	389,6
z toho:			
Technické rezervy	246,4	242,0	236,4
Technické rezervy ŽP, je-li nositelem investičního rizika pojistník	93,2	88,2	98,3
Vlastní kapitál	73,2	88,5	76,4
Předepsané pojistné			
Hrubé předepsané pojistné (v mld. Kč)	151,4	155,8	167,1
z toho:			
Životní pojištění	56,1	54,4	58,0
z toho: pojistné postoupené zajistitelům	4,4	4,5	4,6
Neživotní pojištění	95,3	101,4	109,2
z toho: pojistné postoupené zajistitelům	27,2	27,7	28,9
Náklady na pojistná plnění			
Hrubá výše nákladů na pojistná plnění (v mld. Kč)	91,6	92,6	100,6
z toho:			
Životní pojištění	42,1	42,6	46,4
Neživotní pojištění	49,5	50,0	54,2

i) V údajích nejsou zahrnuty Česká kancelář pojistitelů, Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. a VIG RE zajišťovna, a.s.

Tab. B.5 Vybrané údaje o pojistném sektoru (pokračování)

	2017	2018	2019
Hospodářské výsledky a ziskovost			
Zisk po zdanění (v mld. Kč)	10,8	14,0	18,4
RoE (%)	14,7	15,8	24,1
RoA (%)	2,2	2,9	3,9
Čistý zisk k zaslouženému pojistnému (v %)	9,1	11,4	14,0
Kapitálová přiměřenost			
Medián poměrů použitelného kapitálu k SCR (v %)	239	207	202
Medián poměrů použitelného kapitálu k MCR (v %)	402	404	310

Vybrané údaje o pojistném sektoru – grafy

Graf B.13 Hrubé předepsané pojistné
(v mld. Kč)**Graf B.14 Podíl předepsaného pojistného na HDP**
(v %)**Graf B.15 Odvětví životního pojištění tuzemských pojišťoven****Graf B.16 Odvětví neživotního pojištění tuzemských pojišťoven****Graf B.17 Hrubá výše nákladů na pojistná plnění**
(v mld. Kč)**Graf B.18 Hospodářské výsledky pojišťoven**
(v mld. Kč)

III. PENZIJNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY

Tab. B.6 Vývoj počtu subjektů v sektoru penzijních společností

	Stav k 31. 12. 2018	Přírůstek v roce 2019	Úbytek v roce 2019	Stav k 31. 12. 2019
Penzijní společnosti	8	0	0	8
Transformované fondy	8	0	0	8
Účastnické fondy	28	2	0	30
Akreditované osoby	13	1	2	12
Notifikované zahraniční instituce zaměstnaneckého penzijního připojištění	1	0	0	1

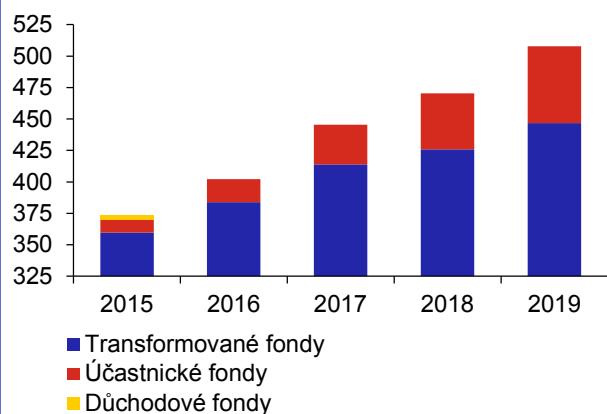
Tab. B.7 Vybrané údaje o sektoru penzijních společností

	2017	2018	2019
Počet účastníků III. pilíře (v tis.)	4 453,3	4 439,1	4 440,1
z toho:			
Počet účastníků doplňkového spoření	762,8	967,0	1 137,4
Počet účastníků penzijního připojištění	3 690,5	3 472,1	3 302,7
Aktiva fondů III. pilíře (mld. Kč)	445,4	470,3	507,7
Prostředky přijaté (mld. Kč)	59,7	63,6	65,5
Kapitál ke kapitálovým požadavkům	1,4	1,5	1,7
Čistý zisk (mld. Kč)	1,4	1,4	1,9

Vybrané údaje o sektoru penzijních společností – grafy

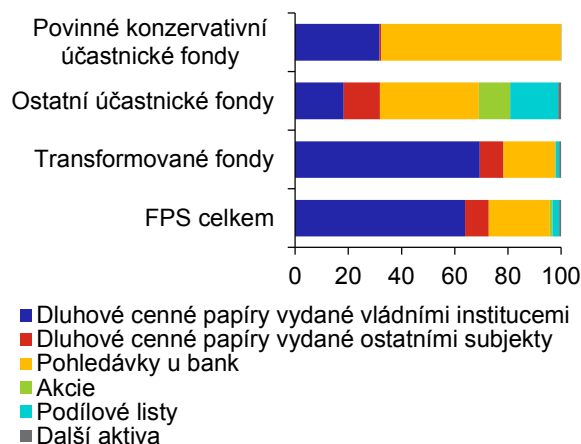
Graf B.19 Aktiva podle typu fondu – fondy PS

(v mld. Kč, stav ke konci období)

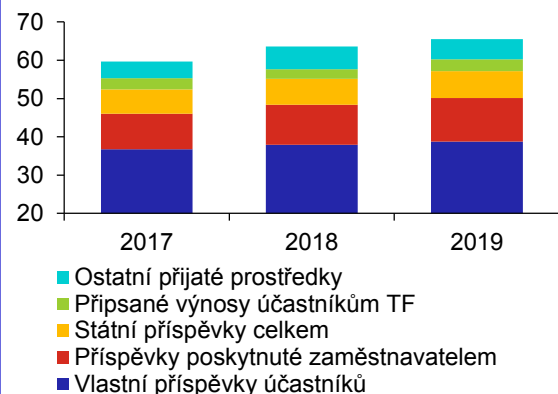
Graf B.20 Aktiva fondů III. penzijního pilíře

(v %, k 31. 12. 2019)

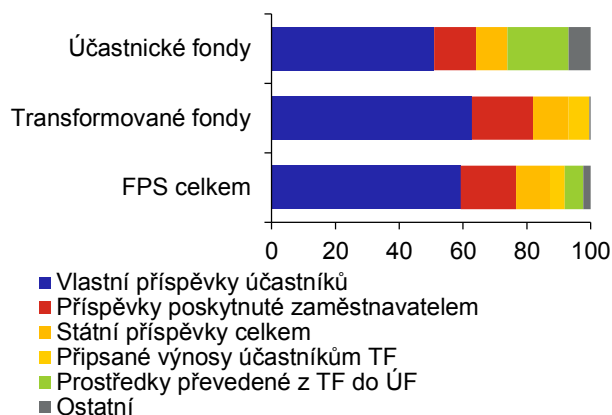
Graf B.21 Přijaté prostředky FPS

(v mld. Kč, stav ke konci období)

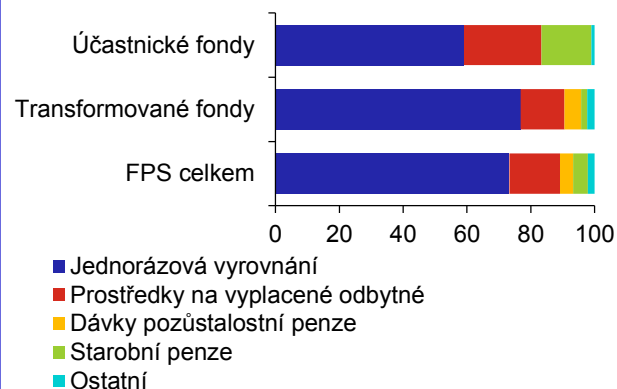
Graf B.22 Přijaté prostředky – fondy III. penzijního pilíře

(v %, k 31. 12. 2019)

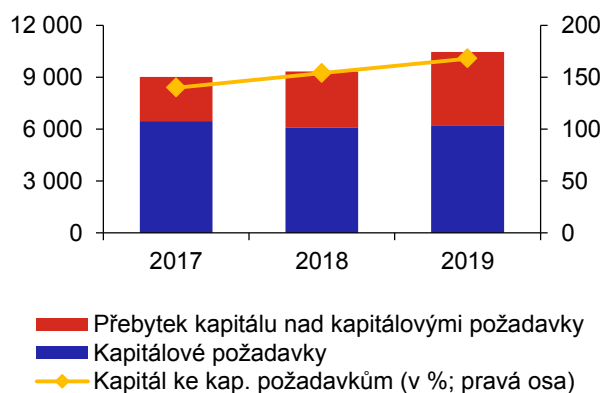
Graf B.23 Prostředky vyplacené účastníkům – fondy III. penzijního pilíře

(v %, k 31. 12. 2019)

Graf B.24 Kapitál a kapitálové požadavky penzijních společností

(v mil. Kč, stav ke konci období)

IV. OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIŘY

Tab. B.8 Vývoj počtu subjektů v sektoru obchodníků s cennými papíry

	Stav k 31. 12. 2018	Přírůstek v roce 2019	Úbytek v roce 2019	Stav k 31. 12. 2019
Obchodníci s cennými papíry	37	2	1	38
z toho:				
Bankovní	16	0	0	16
Nebankovní	21	2	1	22
Pobočky obchodníků s cennými papíry	42	2	4	40
z toho:				
Bankovní	15	0	1	14
Nebankovní	27	2	3	26
Akreditované osoby	9	4	1	12
Notifikovaní poskytovatelé investičních služeb	1 967	133	85	2 015

Tab. B.9 Vybrané údaje sektoru obchodníků s cennými papíry

	2017	2018	2019
Rizikové expozice (OCP nebankovní, mld. Kč)	11,4	12,0	12,2
Kapitálový poměr T1 (%)	21,4	22,2	22,0
Zisk po zdanění (OCP nebankovní, mil. Kč)	791,3	631,3	650,3

V. INVESTIČNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY

Tab. B.10 Vývoj počtu subjektů kapitálového trhu

	Stav k 31. 12. 2018	Přírůstek v roce 2019	Úbytek v roce 2019	Stav k 31. 12. 2019
Investiční společnosti	30	3	0	33
Hlavní administrátoři	1	0	0	1
Pobočky zahraničních investičních společností	1	1	0	2
Investiční fondy s právní osobností	138	28	10	156
z toho:				
Samosprávné fondy	29	2	1	30
Podílové fondy	242	20	10	252
z toho:				
Standardní fondy	62	0	0	62
Depozitáři	5	1	0	6
Notifikované fondy UCITS	1 416	134	133	1 417
Notifikované fondy AIF ⁱ⁾ s výjimkou EuVECA ⁱⁱ⁾ a EuSEF ⁱⁱⁱ⁾	162	79	19	222
Notifikované fondy EuVECA	48	30	5	73
Notifikované fondy EuSEF	1	0	0	1
Notifikované UCITS investiční společnosti	45	9	1	53
Notifikovaní správci alternativních investičních fondů	49	19	0	68
Osoby provádějící správu majetku srovnatelnou s obhospodařováním dle § 15 ZISIF	80	82	11	151

i) AIF (Alternativní investiční fond), zkratka pro speciální fondy a fondy kvalifikovaných investorů.

ii) EuVECA (European Venture Capital Fund), zkratka pro evropský fond rizikového kapitálu.

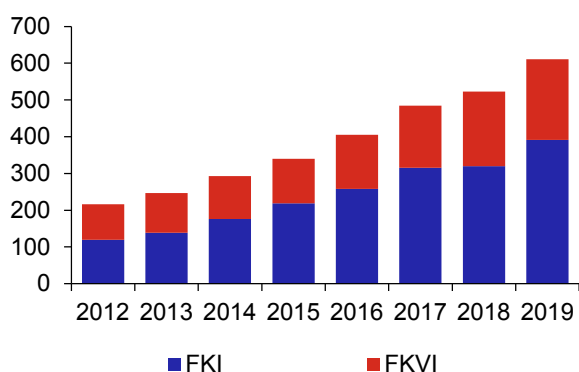
iii) EuSEF (European Social Entrepreneurship Fund), zkratka pro evropský fond sociálního podnikání.

Tab. B.11 Vybrané údaje o investičním sektoru

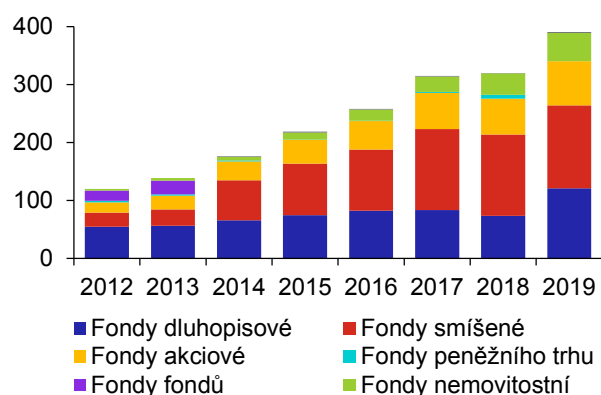
	2017	2018	2019
Spravovaná aktiva FKI (v mld. Kč)	315,2	320,2	390,9
z toho:			
Dluhopisové fondy	83,4	73,6	121,0
Smíšené fondy	139,6	140,2	143,1
Akiové fondy	62,8	61,9	76,3
Fondy peněžního trhu	1,5	6,8	0,0
Nemovitostní fondy	26,6	36,8	48,5
Ostatní fondy	1,2	1,0	2,0
Spravovaná aktiva FKVI (v mld. Kč)	168,9	202,5	220,3
Kapitál ke kapitálovým požadavkům investičních společností	6,4	5,9	6,1
Čistý zisk investičních společností (mld. Kč)	1,0	1,1	1,2
Čisté prodeje / odkupy podílových listů (mld. Kč)	42,2	23,0	45,4

Vybrané údaje o investičních společnostech a fondech – grafy

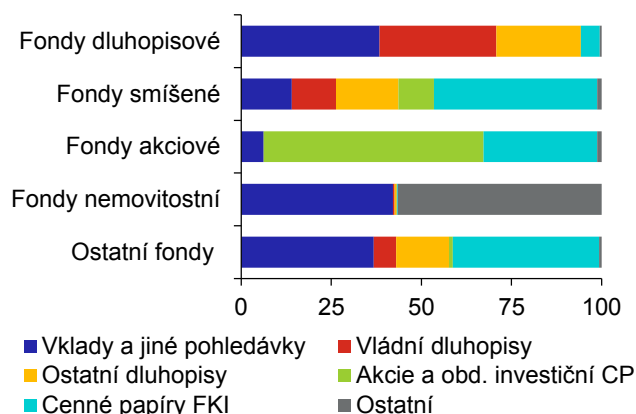
Graf B.25 Aktiva tuzemských investičních fondů
(v mld. Kč, stav ke konci období)

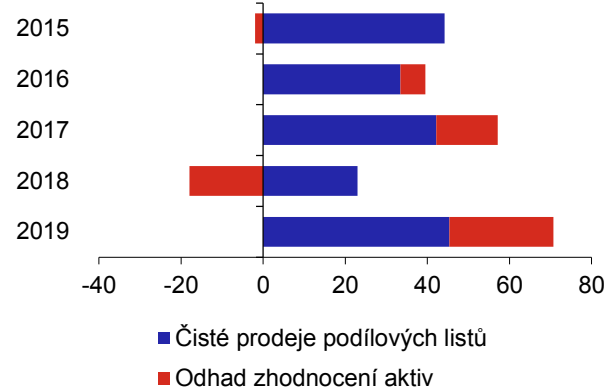
Graf B.26 Aktiva podle typu fondu – FKI
(v mld. Kč, stav ke konci období)

Graf B.27 Struktura aktiv dle typu fondu – FKI
(v %, k 31. 12. 2019)

Graf B.28 Dekompozice meziroční změny aktiv – FKI
(v mld. Kč, k 31. 12. 2019)

VI. POČTY OSTATNÍCH SUBJEKTŮ FINANČNÍHO TRHU

Tab. B.12 Vývoj počtu subjektů v sektoru platebních institucí a vydavatelů elektronických peněz

	Stav k 31. 12. 2018	Přírůstek v roce 2019	Úbytek v roce 2019	Stav k 31. 12. 2019
Platební instituce	25	3	2	26
Pobočky platebních institucí	13	3	3	13
Instituce elektronických peněz	2	0	1	1
Pobočky institucí elektronických peněz	2	1	0	3
Notifikované instituce elektronických peněz	172	59	3	228
Notifikované platební instituce	391	100	17	474
Poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu	157	6	63	100
Vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu	21	2	3	20

Tab. B.13 Vývoj počtu subjektů v sektoru zpracovatelů tuzemských bankovek a mincí

	Stav k 31. 12. 2018	Přírůstek v roce 2019	Úbytek v roce 2019	Stav k 31. 12. 2019
Zpracovatelé tuzemských bankovek a mincí	5	0	0	5

Tab. B.14 Vývoj počtu subjektů v sektoru poskytovatelů spotřebitelského úvěru

	Stav k 31. 12. 2018	Přírůstek v roce 2019	Úbytek v roce 2019	Stav k 31. 12. 2019
Nebankovní poskytovatelé spotřebitelského úvěru	87	4	5	86
Akreditované osoby	19	2	2	19

Tab. B.15 Vývoj počtu subjektů v sektoru distributorů finančních produktů

	Stav k 31. 12. 2018	Přírůstek v roce 2019	Úbytek v roce 2019	Stav k 31. 12. 2019
Investiční zprostředkovatelé	215	1	39	177
Vázaní zástupci (kapitálový trh)	17 901	4 274	5 662	16 513
Osoby oprávněné distribuovat penzijní produkty:				
Investiční zprostředkovatelé	96	4	9	91
Nebankovní obchodníci s cennými papíry	1	0	0	1
Bankovní obchodníci s cennými papíry	6	0	0	6
Vázaní zástupci	9 984	2862	2322	10 524
Vázaní zástupci penzijních společností	6	1	4	3
Pojišťovací zprostředkovatelé a samostatní likvidátoři pojistných událostí ¹⁾	178 616	43 477	183 612	38 481
Notifikovaní pojišťovací zprostředkovatelé	6 508	337	233	6 612
Samostatní zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru	283	63	37	309
Vázaní zástupci (spotřebitelský úvěr)	15 095	6 264	4 334	17 025
Zprostředkovatelé vázaného spotřebitelského úvěru	942	183	155	970

i) Údaj nezahrnuje zahraniční zprostředkovatele zapsané do registru v důsledku notifikace provozování pojišťovacího zprostředkování z jiného členského státu EU/EHP. Od 1. března 2019 samostatní likvidátoři pojistných událostí nepodléhají regulaci ZDPZ, regulace byla přesunuta do živnostenského zákona. Stav k 31. prosinci 2019 tak již zachycuje pouze pojišťovací zprostředkovatele.

Tab. B.16 Vývoj počtu subjektů v sektoru směnárén

	Stav k 31. 12. 2018	Přírůstek v roce 2019	Úbytek v roce 2019	Stav k 31. 12. 2019
Směnárny	999	38	85	952

VII. EMISE CENNÝCH PAPIRŮ A REGULOVANÉ TRHY

Tab. B.17 Vývoj počtu emitentů a subjektů tržní infrastruktury

	Stav k 31. 12. 2018	Přírůstek v roce 2019	Úbytek v roce 2019	Stav k 31. 12. 2019
Emitenti cenných papírů přijatých na evropském regulovaném trhu ⁱ⁾	117	16	11	122
Tržní infrastruktura ⁱⁱ⁾	10	0	0	10

ⁱ⁾ Zahrnuje všechny emitenty (domácí i zahraniční), jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v ČR, emitenty se sídlem v ČR, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v jiném členském státě EU, a také emitenty se sídlem mimo ČR, avšak s cennými papíry přijatými k obchodování na regulovaném trhu v ČR.

ⁱⁱ⁾ Role subjektů v postavení organizátora regulovaného trhu, provozovatele mnohostranného obchodního systému, provozovatele organizovaného obchodního systému, provozovatele vypořádacího systému s neodvolatelností vypořádání, centrálního depozitáře a administrátora referenčních hodnot.

Tab. B.18 Vybrané údaje o trhu s cennými papíry

	2017	2018	2019
Počet emisí akcií (BCPP)	23	53	54
Celkový objem obchodů s akciemi (BCPP, mld. Kč)	138,8	142,6	108,8
Tržní kapitalizace akcií (BCPP, mld. Kč)	1 252,6	21 262,0	22 054,2
Celkový objem obchodů s akciemi (RM-S, mld. Kč)	3,1	2,8	2,2

Tab. B.19 Přehled emitentů cenných papírů přijatých k obchodování na RT v ČR

	2017	2018	2019
Emitenti CP přijatých k obchodování na RT v ČR	105	117	122
z toho:			
Emitenti, jejichž domovským členským státem je ČR	94	104	112
z toho:			
Emitenti se sídlem v ČR	88	96	105
Emitenti se sídlem v jiném státě EU	5	18	5
Emitenti se sídlem mimo EU	1	3	2
Emitenti požívající výjimky dle § 119c ZPKT	24	32	36
Emitenti podléhající plně dohledu ČNB	70	72	76
z toho:			
Emitenti se sídlem v ČR	67	67	72
Emitenti se sídlem v jiném státě EU	2	3	2
Emitenti se sídlem mimo EU	1	2	2
Emitenti akcií	46	46	46

VIII. SOUHRNNÉ INFORMACE O DOHLEDU

Tab. B.20 Počty zahájených kontrol v sektorovém členění

	2017	2018	2019
Banky	20	20	21
Družstevní záložny	5	4	1
Pojišťovny	10	9	9
Penzijní společnosti a fondy	1	0	9
Obchodníci s cennými papíry – nebankovní	3	2	3
Pobočky zahraničních OCP	1	1	0
Investiční společnosti a fondy	2	4	4
Směnárný	37	28	16
Poskytovatelé platebních služeb	7	0	12
Vydavatelé elektronických peněz	0	0	1
Poskytovatelé spotřebitelských úvěrů	0	4	16
Akreditované osoby	7	14	0
Distributoři finančních produktů	21	28	33
Zpracovatelé tuzemských bankovek a mincí	2	1	0

Tab. B.21 Přehled evidovaných přestupků

	2019
Členění dle § 45d odst. 2 zákona o ČNB	
Počet přijatých podnětů	202
Počet zahájených řízení	125
Počet odložených případů	77
Počet zastavených řízení	10
Počet pravomocných rozhodnutí	117
Celková výše uložených pokut	35 070 000 Kč
Počet rozhodnutí, kterými bylo upuštěno od uložení trestu	0
Počet podaných rozkladů ⁴⁴	15

⁴⁴ Z celkového počtu 15 podaných rozkladů bylo v 11 případech rozhodnutí 1. stupně bankovní radou (2. stupněm) potvrzeno, v jednom případě byla snížena pokuta a v ostatní části bylo rozhodnutí 1. stupně potvrzeno, ve dvou případech byl částečně upraven výrok a v ostatních částech bylo rozhodnutí potvrzeno a v jednom případě bylo rozhodnutí v části zrušeno a zastaveno a v ostatních částech byl rozklad zamítnut a rozhodnutí potvrzeno.

Tab. B.22 Vedení sankčních správních řízení

Oblast uložení sankce	Počet sankčních správních řízení přecházejících z roku 2018	Počet sankčních správních řízení zahájených v roce 2019	Počet sankčních správních řízení ukončených v roce 2019	Celková výše uložených pokut (v tis. Kč) ⁴⁵
Úvěrové instituce	6	10	10	12 000
Pojišťovnictví	6	12	13	400
Kapitálový trh	19	44	44	14 885
Porušení směnářského zákona	5	14	14	2 730
Ochrana spotřebitele	1	0	0	0
Platební styk	21	50	44	1 050
Oběh bankovek a mincí	3	5	7	1 325
Zákon o ČNB	0	0	0	0
Spotřebitelské úvěry	6	25	25	2 995
Legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu	0	8	8	1 385
Celkem	67	168	165	36 770

⁴⁵ Zatímco v Tabulce B.21 je uveden přehled přestupků podle zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, v Tabulce B.22 jsou uvedeny výše pokut uložených podle všech sankčních rozhodnutí, tedy i těch, kde správní řízení byla zahájena ještě před účinností tohoto zákona.

Tab. B.23 Subjekty finančního trhu v likvidaci⁴⁶

	Stav k 31. 12. 2018	Přírůstek v roce 2019	Úbytek v roce 2019	Stav k 31. 12. 2019
Banky	2	2	0	4
Družstevní záložny	4	0	1	3
Pojišťovny a zajišťovny	0	0	0	0
Investiční společnosti	3	0	0	3
Investiční fondy	9	0	0	9
Podílové fondy	8	3	6	5
Penzijní společnosti	0	0	0	0
Obchodníci s CP	1	0	0	1
Celkem	27	5	7	25

Tab. B.24 Žádosti o informace

	2016	2017	2018	2019
Žádosti od zahraničních regulátorů	29	35	46	48
Žádosti dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím	53	51	79	71

Tab. B.25 Přehled podání veřejnosti

	2018	2019
Úvěrové instituce	696	872
z toho:		
Odborná péče a ochrana spotřebitele	550	667
Poskytování spotřebitelského úvěru	146	205
Pojišťovnictví	510	570
Penzijní společnosti a fondy	29	37
Nebankovní obchodníci s CP	77	72
Investiční společnosti a fondy ¹⁾	21	21
Směnárenská činnost	338	174
Poskytovatelé platebních služeb a vydavatelé elektronických peněz	66	51
Nebankovní poskytovatelé spotřebitelského úvěru	200	195
Distributoři finančních produktů	301	215
z toho zprostředkování:		
Pojistných produktů	203	142
Investičních produktů	49	24
Spotřebitelských úvěrů	49	49

i) Včetně obdobných zahraničních subjektů.

⁴⁶ V důsledku ukončení likvidace ČNB přestala dohlížet sedm subjektů: jednu družstevní záložnu (První společnou družstevní záložnu „v likvidaci“) a šest podílových fondů v likvidaci. V roce 2019 byly rozhodnutími soudů obnoveny likvidace dvou bank (Kreditní a průmyslové banky a.s. v likvidaci a Banky Bohemia, a.s. – v likvidaci) a do likvidace vstoupily také tři podílové fondy.

Tab. B.26 Centrální registr úvěrů

	2016	2017	2018	2019
Počet evidovaných dlužníků	630 549	633 018	632 726	641 579
z toho:				
Fyzických osob podnikatelů	331 540	326 683	322 364	322 192
Právnických osob	299 009	306 335	310 362	319 387
Celkový objem zůstatků úvěrů (mld. Kč)	1 696	1 722	1 830	1 869
Počet uživatelů aplikace CRÚ	2 259	2 258	2 246	2 265
Ad hoc dotazy na úvěrové zatížení (tis. ks/rok)	299	308	361	367
Počet dotazů na úvěrové zatížení klienta v měsíčních sestavách (tis. ks/rok)	4 215	4 372	4 506	5 945
Počet pořízených výpisů pro klienty (ks/rok)	536	569	488	460

IX. REGULATORNÍ AKTIVITY ČNB V ROCE 2019

Vyhlášky a opatření ČNB

- Vyhláška č. 2/2019 Sb., o evidenci krytých bloků.
- Vyhláška č. 150/2019 Sb., o hlášení bezpečnostních a provozních rizik v oblasti platebního styku.
- Vyhláška č. 326/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 426/2013 Sb., o předkládání výkazů spořitelními a úvěrními družstvy České národní bance.
- Vyhláška č. 325/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 346/2013 Sb., o předkládání výkazů bankami a pobočkami zahraničních bank České národní bance.
- Vyhláška č. 327/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 424/2017 Sb., o informačních povinnostech některých osob podnikajících na kapitálovém trhu.
- Opatření obecné povahy ohledně produktové intervence ve vztahu k binárním opcím ze dne 18. června 2019.
- Opatření obecné povahy ohledně produktové intervence ve vztahu k rozdílovým smlouvám ze dne 25. července 2019.

Vydaná úřední sdělení

- Úřední sdělení České národní banky ze dne 19. února 2019, kterým se stanovuje roční cílová úroveň příspěvků do Fondu pro řešení krize pro rok 2019.
- Úřední sdělení ze dne 1. března 2019 ke způsobu výpočtu rizikových vah pro účely stanovení příspěvků do Fondu pojištění vkladů, ve znění úředního sdělení č. 5/2019 Věst. ČNB ze dne 5. března 2019.
- Úřední sdělení ze dne 20. března 2019, kterým se uveřejňuje adresa internetové stránky České národní banky obsahující informace o právech zákazníka podle zákona o směnářské činnosti.
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 12. září 2019 k hlášení bezpečnostních a provozních rizik.
- Úřední sdělení ze dne 27. listopadu 2019 k výkonu činnosti bank a spořitelních a úvěrních družstev – individuální ocenění nemovitých věcí, které zajišťují nevýkonné expozice.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA ke specifikaci druhů expozic, jež mají být spojovány s vysokým rizikem, ze dne 21. 5. 2019.
- Sdělení ČNB o vydání Obecných pokynů ESMA k vykazování internalizovaného vypořádání podle článku 9 nařízení CSDR ze dne 28. 6. 2019.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k odhadu LGD při poklesu ze dne 26. 8. 2019.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k outsourcingu ze dne 30. 9. 2019.

Vybraná výkladová stanoviska

- Hlášení podvodů podle zákona o platebním styku
- K některým ustanovením zákona o distribuci pojištění a zajištění
- Roční výkaz činnosti pojišťovacího agenta a pojišťovacího makléře za rok 2018
- K povinnosti složit odbornou zkoušku podle ZPKT pro distribuci doplňkového penzijního spoření
- Informace o způsobu uskutečňování investiční strategie ve statutu fondu kolektivního investování
- Bezúplatná nabídka cenných papírů zaměstnancům
- Definice veřejné nabídky cenných papírů
- Dokument obsahující údaje o počtu a povaze cenných papírů a důvody a podrobnosti nabídky
- Jazyk prospektu
- K povinnosti sestavit prospekt
- Nabídka nepřevoditelných opcí zaměstnancům
- Okruh osob jako znak veřejné nabídky pro účely povinnosti sestavit prospekt
- Propagační sdělení a veřejná nabídka
- Přepočet částky v eurech pro účely aplikace některých výjimek při veřejné nabídce cenných papírů
- Rozsah schvalovací činnosti České národní banky v rámci řízení o schválení prospektu
- Veřejné nabízení více emisí cenných papírů
- Výjimka z povinnosti uveřejnit prospekt – limit 150 osob při nabídce ve více státech EU
- K zákonu o směnářské činnosti
- K povolovacímu řízení u směnárníků
- K definici země původu podle AML vyhlášky
- K zohledňování předmětu činnosti klienta při AML kontrole
- K povinnosti aktualizovat údaje držené o klientovi podle AML vyhlášky
- K přístupu k rizikovým jurisdikcím z pohledu AML
- K vymezení neobvyklých a neodůvodněných transakcí z pohledu AML
- K neprůhledné vlastnické struktuře klienta z pohledu AML

Další vybraná sdělení

- Upozornění ČNB pro subjekty poskytující platební služby na základě oprávnění ČNB podle zákona o platebním styku.
- Infografika pro spotřebitele „Klíčové rady pro Vaši ochranu při výběru služeb internetového nebo mobilního bankovníctví“.

Seznam tabulek

Tab. B.1 Vývoj počtu subjektů v sektoru úvěrových institucí	38
Tab. B.2 Vybrané údaje o bankovním sektoru	38
Tab. B.2 Vybrané údaje o bankovním sektoru (pokračování)	39
Tab. B.3 Vybrané údaje o sektoru družstevních záložen	42
Tab. B.4 Vývoj počtu subjektů v pojistném sektoru	43
Tab. B.5 Vybrané údaje o pojistném sektoru	43
Tab. B.5 Vybrané údaje o pojistném sektoru (pokračování)	43
Tab. B.6 Vývoj počtu subjektů v sektoru penzijních společností	46
Tab. B.7 Vybrané údaje o sektoru penzijních společností	46
Tab. B.8 Vývoj počtu subjektů v sektoru obchodníků s cennými papíry	48
Tab. B.9 Vybrané údaje sektoru obchodníků s cennými papíry	48
Tab. B.10 Vývoj počtu subjektů kapitálového trhu	49
Tab. B.11 Vybrané údaje o investičním sektoru	49
Tab. B.12 Vývoj počtu subjektů v sektoru platebních institucí a vydavatelů elektronických peněz	51
Tab. B.13 Vývoj počtu subjektů v sektoru zpracovatelů tuzemských bankovek a mincí	51
Tab. B.14 Vývoj počtu subjektů v sektoru poskytovatelů spotřebitelského úvěru	51
Tab. B.15 Vývoj počtu subjektů v sektoru distributorů finančních produktů	51
Tab. B.16 Vývoj počtu subjektů v sektoru směnárén	52
Tab. B.17 Vývoj počtu emitentů a subjektů tržní infrastruktury	53
Tab. B.18 Vybrané údaje o trhu s cennými papíry	53
Tab. B.19 Přehled emitentů cenných papírů přijatých k obchodování na RT v ČR	53
Tab. B.20 Počty zahájených kontrol v sektorovém členění	54
Tab. B.21 Přehled evidovaných přestupků	54
Tab. B.22 Vedení sankčních správních řízení	55
Tab. B.23 Subjekty finančního trhu v likvidaci	56
Tab. B.24 Žádosti o informace	56
Tab. B.25 Přehled podání veřejnosti	56
Tab. B.26 Centrální registr úvěrů	57

Seznam grafů

Graf B.1 Koncentrace bankovního sektoru	40
Graf B.2 Struktura aktiv bankovního sektoru	40
Graf B.3 Úvěry a pohledávky bankovního sektoru	40
Graf B.4 Úrokové sazby z nových úvěrů	40
Graf B.5 Cenné papíry a účasti bankovního sektoru	40
Graf B.6 Struktura pasiv bankovního sektoru	40
Graf B.7 Vklady bankovního sektoru	41
Graf B.8 Vklady dle ekonomických sektorů	41
Graf B.9 Úrokové sazby u nových vkladů	41
Graf B.10 Dekompozice zisku z finanční činnosti	41
Graf B.11 Rentabilita Tier 1 (RoE)	41
Graf B.12 Struktura rizikových expozic	41
Graf B.13 Hrubé předepsané pojistné	45
Graf B.14 Podíl předepsaného pojistného na HDP	45
Graf B.15 Odvětví životního pojištění tuzemských pojišťoven	45
Graf B.16 Odvětví neživotního pojištění tuzemských pojišťoven	45
Graf B.17 Hrubá výše nákladů na pojistná plnění	45
Graf B.18 Hospodářské výsledky pojišťoven	45
Graf B.19 Aktiva podle typu fondu – fondy PS	47
Graf B.20 Aktiva fondů III. penzijního pilíře	47
Graf B.21 Přijaté prostředky FPS	47
Graf B.22 Přijaté prostředky – fondy III. penzijního pilíře	47
Graf B.23 Prostředky vyplacené účastníkům – fondy III. penzijního pilíře	47
Graf B.24 Kapitál a kapitálové požadavky penzijních společností	47
Graf B.25 Aktiva tuzemských investičních fondů	50
Graf B.26 Aktiva podle typu fondu – FKI	50
Graf B.27 Struktura aktiv dle typu fondu – FKI	50
Graf B.28 Dekompozice meziroční změny aktiv – FKI	50

Seznam zkratk

AIF	Alternative Investment Funds (alternativní investiční fondy)
AML/CFT	Anti-Money Laundering/Combating the Financing of Terrorism (opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu)
BCPP	Burza cenných papírů Praha, a.s.
BRRD	Bank Recovery and Resolution Directive (směrnice ke zřízení rámce pro ozdravení a restrukturalizaci úvěrových institucí a obchodníků s cennými papíry)
CIR	cost-to-income ratio (poměr správních nákladů a odpisů hmotných aktiv k celkovým čistým provozním výnosům)
CP	cenný papír
CRD IV	Capital Requirements Directive IV. (čtvrtá směrnice o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky)
CRR	Capital Requirements Regulation (nařízení o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky)
CRÚ	Centrální registr úvěrů
CSDR	Central Securities Depositories Regulation (nařízení o zlepšení vypořádání obchodů s cennými papíry v EU a centrálních depozitářích cenných papírů)
DCC	dynamic currency conversion (dynamická konverze měny)
DSTI	debt service-to-income ratio (poměr ročních průměrných výdajů žadatele o úvěr vyplývajících z jeho celkového zadlužení a jeho ročního čistého příjmu)
DTI	debt-to-income ratio (poměr celkového zadlužení žadatele o úvěr a výše jeho příjmu)
EBA	European Banking Authority (Evropský orgán pro bankovníctví)
EHP	Evropský hospodářský prostor
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority (Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění)
EMIR	European Market Infrastructure Regulation (nařízení o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů)
ESA	European Supervisory Authorities (Evropské orgány dohledu nad finančním trhem)
ESMA	European Securities and Markets Authority (Evropský orgán pro cenné papíry a trhy)
ESRB	European Systemic Risk Board (Evropská rada pro systémová rizika)
EuSEF	European Social Entrepreneurship Funds (evropské fondy sociálního podnikání)
EuVECA	European Venture Capital Funds (evropské fondy rizikového kapitálu)
FAQ	frequently asked questions (často kladené otázky)
FKI	fondy kolektivního investování
FKVI	fondy kvalifikovaných investorů
FPS	fondy penzijního spoření
IAIS	International Association of Insurance Supervisors (Mezinárodní sdružení orgánů dohledu v pojišťovnictví)
IAS	International Accounting Standards (mezinárodní účetní standardy)
ICO	Initial Coin Offering (prvotní nabídka virtuální měny)

IDD	Insurance Distribution Directive (směrnice o distribuci pojištění)
IFRS	International Financial Reporting Standards (Mezinárodní standardy účetního výkaznictví)
IOPS	International Organization of Pension Supervisors (Mezinárodní organizace orgánů dohledu v soukromém penzijním sektoru)
IOSCO	International Organization of Securities Commissions (Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry)
IPID	Insurance Product Information Document (informační dokument o pojistných produktech)
IRB	internal ratings based approach (přístup k řízení úrokového rizika založený na interním ratingu)
KID	Key Information Document (sdělení klíčových informací)
LCR	liquidity coverage ratio (poměr rezervy v oblasti likvidity a čistého odtoku likvidity)
LGD	loss given default (ztráta ze selhání)
LTG	long-term guarantee (dlouhodobé garance)
LTV	loan-to-value (poměr výše dluhu a hodnoty zajištění)
MCR	Minimum Capital Requirement (minimální kapitálový požadavek)
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive (směrnice o trzích finančních nástrojů)
MiFIR	Markets in Financial Instruments Regulation (nařízení o trzích finančních nástrojů)
MMoU	Multilateral Memorandum of Understanding (mnohostranné memorandum o spolupráci)
MREL	Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities (minimální požadavek na kapitál a způsobilé závazky)
OCP	obchodník s cennými papíry
ORSA	Own Risk and Solvency Assessment (vlastní posouzení rizik a kapitálu)
OTC	over-the-counter (mimoburzovní obchodování)
PEPP	Pan-European Personal Pension Product (celoevropský osobní penzijní produkt)
PRIIP	packaged retail and insurance-based investment products (strukturované retailové investiční produkty a pojistné produkty s investiční složkou)
PS	penzijní společnosti
PSD	Payment Services Directive (směrnice o platebních službách)
RE	Rizikové expozice
RLA	rychle likvidní aktiva
RM-S	RM-SYSTÉM, česká burza cenných papírů a.s.
RT	regulovaný trh
RTS	Regulatory Technical Standards (regulační technické normy)
RVE	rizikově vážené expozice
SEPA	Single Euro Payments Area (jednotná oblast pro platby v eurech)
SCR	Solvency Capital Requirement (solventnostní kapitálový požadavek)
SREP	supervisory review and evaluation process (proces přezkumu a vyhodnocení orgánem dohledu)
SRMR	Single Resolution Mechanism Regulation (nařízení upravující pravidla a postupy pro řešení krize úvěrových institucí a některých investičních podniků)
SRP	supervisory review process (proces přezkumu orgánem dohledu)

STA	Standardised Approach (standardizovaný přístup k řízení úvěrového rizika)
TARGET2	Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer System (platební systém pro eurové platby provozovaný centrálními bankami)
TF	transformované fondy
UCITS	Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities (subjekty kolektivního investování do převoditelných cenných papírů)
ÚF	účastnické fondy
ZDPZ	zákon o distribuci pojištění a zajištění
ZISIF	zákon o investičních společnostech a investičních fondech
ZPKT	zákon o podnikání na kapitálovém trhu
ŽP	životní pojištění

Vydává:
ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1
Česká republika

Kontakt:
ODBOR KOMUNIKACE SEKCE KANCELÁŘ
Tel.: 224 413 112
Fax: 224 412 179
www.cnb.cz

ISBN 978-80-87225-94-3